

**Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou,
příspěvková organizace**

Kamýk nad Vltavou 141 PŠČ 262 63

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

CESTA K VĚDĚNÍ

*„Žák není nádoba, kterou je třeba naplnit, ale pochoděň, kterou je třeba zapálit“
(Sokrates)*

OBSAH

1.	Identifikační údaje	3
2.	Charakteristika školy	4
2.1	Úplnost a velikost školy, vybavení školy	4
2.2	Charakteristika pedagogického sboru	4
2.3	Charakteristika žáků	4
2.4	Spolupráce se zákonnými zástupci a dalšími sociálními partnery	5
2.5	Dlouhodobé projekty	6
3.	Charakteristika školního vzdělávacího programu	6
3.1	Zaměření školy	6
3.2	Výchovné a vzdělávací strategie	10
3.3	Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných	13
3.4	Začlenění průřezových témat	17
4.	Učební plán.....	34
4.1	Poznámky k učebnímu plánu	35
5.	Učební osnovy	35
5.1	Vzdělávací oblasti	35
5.2	Jazyk a jazyková komunikace	37
5.3	Matematika a její aplikace	74
5.4	Informační a komunikační technologie	93
5.5	Člověk a jeho svět	99
5.6	Člověk a společnost	113
5.7	Člověk a příroda	134
5.8	Umění a kultura	153
5.9	Člověk a zdraví	176
5.10	Člověk a svět práce	202
6.	Hodnocení žáků	215
6.1	Pravidla pro hodnocení žáků	215
 Přílohy:		
	Příloha č. 1: Školní vzdělávací program Školní družiny	231
	Příloha č. 2: Školní preventivní strategie.....	240
	Příloha č. 3: Standardy pro základní vzdělávání	250

1. Identifikační údaje

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

CESTA K VĚDĚNÍ

Údaje o škole:

Název: **Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou,
příspěvková organizace**

Adresa: **Kamýk nad Vltavou 141
262 63 Kamýk nad Vltavou**

Jméno ředitele: **Ing. Alena Suchopárová**

Kontakty: **č.tel.: 318 677 113 , 731 411 924
e-mail: skola@zskamyknv.cz
www: www.zskamyknv.cz
IČO : 663 25 111
Redizo : 600 054 489
IZO : 114 001 545**

Zřizovatel školy:

Název: **Obec Kamýk nad Vltavou**

Adresa: **Kamýk nad Vltavou 69, PSČ 262 63**

Kontakty: **č.tel.: 318 677 104
e-mail: obeckamyk@obeckamyk.cz
www: www.obeckamyk.cz**

Platnost dokumentu od: 1. 9. 2007

Změna: od 1. 9. 2018

podpis ředitele

razítko

2. Charakteristika školy

2.1 Úplnost a velikost školy, vybavení školy

Základní škola Kamýk nad Vltavou je úplnou základní školou s kapacitou 250 žáků.

Objekt školy je umístěn v lokalitě krásného prostředí středního Povltaví. Škola je postavena ve spádové obci pro obce Zduchovice, Velkou, Třtí, Hojšín, Drážkov, Skrýšov, Svatý Jan, Brzinu a Švastalovu Lhotu.

Školní budova má charakter pavilónové školní budovy, otevřené v roce 1962. V roce 2006 byly provedeny velmi zásadní stavební a technické úpravy, které vedly k zajištění bezbariérového přístupu v budově školy do 1. patra, jídelny a tělocvičny, vzniku nových učebních prostor a velmi pěkného sociálního zázemí.

Materiální vybavení školy je na dobré úrovni, průběžně dochází k jeho obnově. Ve škole jsou kromě kmenových tříd odborné učebny – učebna přírodopisu a výtvarné výchovy, fyziky a chemie, výpočetní techniky, tělocvična, dílna. Jedna třída prvního stupně je vybavena interaktivní tabulí. Ostatní třídy jsou vybaveny dataprojektory a plátny na promítání. Na zahradě školy stojí venkovní učebna, tzv. „Třída na výsluní“, využívaná k venkovní výuce během příznivého počasí. Dále je zde pro žáky připraven basketbalový koš, trampolína, pískoviště, houpačky. Toto vše mohou žáci využívat i během velké přestávky, kterou tráví při teplém počasí na terase. Všichni žáci školy, včetně žáků ze speciálních tříd, využívají i velmi dobře vybavenou žákovskou kuchyňku. K pohybovým aktivitám je dále využíváno hřiště vzdálené od budovy asi 0,5 km.

Všichni vyučující mají své kabinety. Mají k dispozici vlastní notebook, volný přístup na internet, využívají tiskárnu i kopírku. Ve škole se nachází knihovna sloužící jak žákům, tak i učitelům.

2.2 Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor tvoří kvalifikovaní pedagogové. Při výuce žáků se speciálním vzdělávacími potřebami v běžných i speciálních třídách napomáhají asistentky pedagoga. Škola má družinu s kvalifikovanými vychovatelkami. Ve škole pracuje výchovný poradce, školní metodik prevence a metodik ICT.

Škola dbá na zvyšování úrovně pedagogické práce, tedy podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků (vzdělávání v oblasti prevence rizikových jevů ve školním prostředí, nové formy práce v jednotlivých předmětech a další specificky zaměřené kurzy a semináře). Pedagogičtí pracovníci mají povinnost účastnit se v každém školním roce minimálně dvou vzdělávacích akcí.

2.3 Charakteristika žáků

Naše škola je otevřená pro všechny žáky. Škola respektuje právo na vzdělání všech dětí bez rozdílu. Všichni žáci jsou stejně důležití a všichni se zapojují do života školy. Je respektována různorodost žáků a odstraňují se překážky, aby také žáci se speciálními vzdělávacími potřebami měli vhodné podmínky.

Vedle intaktních žáků navštěvují školu žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením a žáci se souběžným postižením více vadami. Tito žáci jsou vyučováni v rámci skupinové integrace ve speciálních třídách podle ŠVP pro vzdělávání žáků se středně těžkým mentálním postižením a pro vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Tito žáci mají na základě doporučení SPC vypracovány individuálně vzdělávací plány.

2.4 Spolupráce se zákonnými zástupci a dalšími sociálními partnery

Spolupráce se zákonnými zástupci žáků je pro naši školu velice důležitá. Při škole působí Unie rodičů. Přispívá finančně na ceny do soutěží pořádaných školou, podílí se na proplácení jízdného na akce školy, organizuje různé akce. Každá třída má možnost mít svého zástupce v Unii rodičů a podílet se tak na přímé spolupráci se školou.

Formy spolupráce:

- **Schůzky zákonných zástupců**
 - na začátku školního roku jsou zákonní zástupci seznámeni se školním řádem a s personálním obsazením ZŠ, další dokumenty (školní vzdělávací programy, výroční zprávy apod.) jsou k dispozici v budově školy nebo na webových stránkách školy
 - konzultace pro zákonné zástupce o prospěchu a chování žáků
 - informace o uskutečněných a plánovaných akcích školy
 - seznámení zákonných zástupců žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s individuálním vzdělávacím plánem jejich dítěte, dohodnutí pravidel spolupráce zákonný zástupce – žák – škola
 - schůzka zákonných zástupců budoucích žáků prvního ročníku
- **Den otevřených dveří**
 - zákonní zástupci mají možnost navštívit své děti jednak v běžné výuce, jednak ve volnočasových aktivitách, které škola pro žáky organizuje
 - mají možnost shlédnout ukázky práce ve volnočasových aktivitách a vystoupení připravená pro tento účel
 - děti z MŠ a jejich zákonní zástupci mají možnost seznámit se s budovou školy, pedagogickým sborem, výukovými a výchovnými záměry školy
- **Výchovné a prospěchové problémy**
 - tyto situace jsou řešeny společným setkáním všech zúčastněných stran : zákonný zástupce – žák - třídní učitel – výchovný poradce – metodik prevence – vedení školy
 - vedení školy, výchovný poradce i metodik prevence spolupracují při řešení výchovných a vzdělávacích problémů s PPP, která má pracoviště v Příbrami, s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), s Policií ČR.

Vedle pedagogicko-psychologické poradny škola spolupracuje s dalšími školskými poradenskými zařízeními – se Střediskem výchovné péče v Příbrami a se speciálně pedagogickými centry.

2.5 Dlouhodobé projekty

Škola je průběžně zapojována do různých projektů, díky nimž se může obnovovat a doplňovat vybavení školy, jednotlivých učeben a prostor.

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1 Zaměření školy

Školní vzdělávací program Cesta k vědění naplňuje výchovné a vzdělávací cíle RVP ZV. Má žákům pomoci při utváření a postupném rozvíjení klíčových kompetencí a tak poskytnutí základu všeobecného vzdělání orientovaného na situace blízké životu a praktickému jednání.

Školní vzdělávací program Cesta k vědění vychází v souladu s RVP ZV z poznatků, že

- v základním vzdělávání jde o to, aby si žáci osvojili základní poznatky o životě, strategii učení a motivaci pro celoživotní učení
- motivovat žáky k učení a učinit učivo zajímavým a přiměřeným jejich věku, podněcovat je k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- nejlepších a trvalých výsledků lze dosáhnout na základě porozumění určitému jevu, toho lze dosáhnout tehdy, když žák zapojí do učení co nejvíc smyslů, když bude **provádět činnosti, (tzv. činnostní učení)**, pozorovat, hovořit o nich, vyslovovat závěry – objevovat
- dávat žákům prostor pro učení, protože stejných výsledků nelze dosáhnout u všech žáků za stejnou dobu
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat ve výchovném a vzdělávacím procesu, respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- připravovat žáky k tomu, aby se v životě projevovali jako samostatné, svobodné a zodpovědné osobnosti
- připravovat žáky, aby dokázali v běžném životě uplatňovat svá práva a naplňovali své povinnosti
- kvalitu vzdělávání neurčuje množství poznatků, ale jejich propojenost, smysluplnost a použitelnost pro život
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k ostatním, k jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a prožívání a v prožívání životních situací
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci
- pozitivně ladit hodnotící soudy, užívané průběžně, zvyšovat jejich motivační hodnotu, aby vedli k celkově dobrému zvládnutí učiva

Činnostní učení vede žáky ke spolupráci, podnikavosti a vynalézavosti. Učí je, že trvalých vědomostí lze nabývat hlavně na základě vlastní činnosti.

Činnostní učení je založené na *metodě objevování*. Žáci objevují principy a zákonitosti jevů a problémů sami, na základě kroků určených učitelem. Manipulací s pomůckami a vlastní činností si žáci poměrně rychle a především trvale osvojují praktické zkušenosti, poznávají k čemu nový poznatek a dovednost slouží. Učivo se procvičuje na konkrétních příkladech a situacích, které přináší každodenní život kolem nás, a tak má pro žáky osobní smysl, a zároveň se zaměřuje na zvládnutí podstatných jevů. Činnosti s konkrétními věcmi a pokusy učí žáky vnímat učení jako činnost důležitou pro vlastní život i existenci okolního světa.

V průběhu vzdělávacího procesu je žák veden k sebekontrolě, sebehodnocení a samostatnému rozhodování. Učí se pracovat sám i spolupracovat v týmu.

Základní metoda činnostního učení – *metoda objevování* – staví do popředí význam otázek žáků ve vyučování. Je-li dítě schopno k určitému jevu položit otázku, je to znamení, že o pozorovaném jevu přemýšlí, hledá vysvětlení, je schopno mu porozumět a na otázku najít správnou odpověď. V pokládání otázek pomáhá žákům hlavně pozorování určité prováděné činnosti.

Úloha učitele spočívá v tom, aby žákům několik „žákovských otázek“ formuloval sám, aby je povzbuzoval, aby jim dával dostatek příležitostí k vzájemnému kladení otázek, aby pozitivně podpořil i otázky neobratně formulované. Učitel brzy pozná, že se žáci ve formulaci otázek lepší, že jsou stále obratnější a pohotovější. Schopnost ptát se je jedním z klíčů k úspěšnému učení a získává se hlavně cvikem. Otázky kladené žáky ke kterémukoli partiím učiva provokují myšlení žáků, vedou je k hledání vysvětlení, výrazně napomáhají k učení.

Pro žáky je vždy při probírání nové látky nejdůležitější vytvořit si prostřednictvím činností představu o jevech, kterým chceme učit, a naučit se tyto jevy vnímat. Průběžně musíme žáky nechat o pozorovaných jevech hovořit, a tím se u nich postupně vytváří jejich věku přiměřený odborný slovník. Až po dokonalém zvládnutí prvních dvou kroků všemi žáky přichází na řadu automatizace – procvičování učiva činnostními i klasickými formami.

Další důležitou metodou činnostního učení je individualizace, tzn. dát každému žákovi možnost, aby daný úkol nebo problém řešil vlastním způsobem, na základě svých zkušeností a dovedností. Tato metoda napomůže učiteli dobře poznat, do jaké míry žáci zvládli učivo, zvláště když učitel dovede využívat individualizaci pro zpětnou vazbu. Tato metoda vede také k tomu, že si žáci uvědomí, co se vlastně učí a co z toho už umí.

Významnou roli při této práci má zdůvodňování zvoleného řešení, tedy odpovědi na otázku, proč jsem řešení provedl právě tak. Žáka tím vedeme k přemýšlení o své práci, k jejímu srovnávání s prací spolužáků, k uvědomění si dalších možností řešení. Tato činnost přispívá značnou mírou k rozumovému vývoji žáka. Velkým kladem, který činnostní metody přinášejí do výuky, je chuť a radost, s jakou děti pracují.

K základním pracovním metodám činnostního učení patří *metody aktivizující*, zejména *metoda situační, problémová a projektová*, metody názorně demonstrační, metody slovní, zejména dialogické, metody samostatné práce, metody výzkumné, tvořivá práce s učebnicemi, pracovními sešity a didaktickými pomůckami a hrami.

Vyučovací metody při činnostním učení jsou volné v mezích, které jsou dány přirozeným vývojem žáků. Učitel volí v těchto mezích a při dokonalé znalosti učební látky takové metody, aby v každém předmětu soustavně rozvíjel zájem žáků, a dosahoval tak co nejlepších výsledků bez přetěžování žáků a přepínání vlastních sil.

Menší nadání nebo částečná neznalost v některé oblasti by neměly být překážkou rozvoje žáka v jiných oblastech. Aby toho mohlo být dosaženo, zaměřuje se náš ŠVP na využívání *mezipředmětových vztahů*. To znamená, že učí žáky užívat všech vědomostí a dovedností, kterým se naučili při každé vhodné příležitosti, ve všech učebních předmětech v praktickém životě.

Psychologické zdůvodnění činnostního učení spočívá v uvědomění si toho, že nejpevnější spoje se vytvářejí životními situacemi. Psychologové totiž poznali, že v paměti vydrží dlouho, často i trvale to, co žák sám pozoroval, promyslel či vykonal. Je nutné vědět a dodržovat, že žákova paměť nemá být přetěžována zbytečnými podrobnostmi.

Při osvojování nového učiva dbáme na to, aby nové učivo vycházelo z učiva předešlého, aby byly nové představy zařazovány do okruhu představ starších.

Rozvoj inteligence žáka je podporován tím, že je žákovi umožněno samostatně se rozhodovat, uvažovat, provádět svoje činnosti, učit se řešit problémy. Žák své činnosti provádí samostatně. Vedeme ho přitom k samostatnému pozorování, srovnávání, rozboru pozorovaného jevu, k vlastnímu uvažování, kladení otázek, ke komunikaci. Činnosti organizujeme tak, aby žáci byli často v situacích, které vyžadují, aby o práci přemýšleli.

Náš ŠVP se uplatněním činnostního učení stává programem založeným na radostné práci žáků. Učitel sám je při činnostních formách výuky organizátorem a usměřovatelem práce žáků.

Zájem žáků, který je při tomto způsobu výuky zřejmý, jejich vnitřní zaujetí pro řešení předkládaných problémů, jejich radost i z dílčích úspěchů, to vše přináší pocit vnitřního uspokojení také pro učitele. Prožívání každodenních drobných překvapení z někdy i nečekaných úspěchů žáků, které běžná výuka řadí mezi méně schopné, přináší učiteli radost, dává mu pocit naplnění a uvědomění si krásy učitelského povolání.

Při realizaci ŠVP je třeba co nejvíce dbát na zachování přirozené skladby žakovských kolektivů. Je proto vhodné minimalizovat vyčleňování žáků talentovaných i žáků se sociálními, učebními nebo zdravotními problémy. Tyto problémy jsou zde řešeny vnitřní diferenciací, individualizací a samoučením.

Pracovní postup k dosažení určitého učebního cíle se řídí nejen povahou probíraného učiva, ale též charakterem vývojového období žáků.

Nedoporučuje se hodnotit žáky podle unifikovaného modelu. Každý má mít nárok na individuální tempo, možnost chybování a znovuobjevování, hodnocení podle individuálního pokroku v učení. Každý má mít prostor na individuální projev a názor, prostor pro vzájemnou komunikaci a spolupráci.

Je třeba připravit pro žáky podmínky, ve kterých by cítili jistotu, bezpečí, sebedůvěru, sounáležitost, ve kterých by se mohli seberealizovat. V průběhu vyučování dbát na pozitivní ladění hodnotících soudů. Uvědomit si, že všechny neúspěchy žáků, obzvláště počáteční, nepříznivě dopadají na vztah žáků ke škole i k dalšímu učení.

Škola dle možností organizuje ozdravné pobyty, příp. lyžařský výcvik nebo školu v přírodě.

Cíle směřované k žákům a k učitelům

Cílem činnostního učení je, aby žáci

- poznali a osvojili si strategii učení a byli motivováni pro celoživotní vzdělávání
- zvládli základy všestranné komunikace
- naučili se spolupracovat a respektovat práci a úspěchy druhých
- byli utvářeni a projevovali se jako zdravé individuality a svobodné osobnosti
- projevovali pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací
- vnímali citové vztahy k lidem, k prostředí, kde žijí, k přírodě
- získali pozitivní vztah ke svému fyzickému a duševnímu zdraví, aktivně je chránili

- byli schopni žít společně s ostatními lidmi, byli tolerantní a ohleduplní k druhým lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám
- poznali své reálné možnosti a dovedli je uplatňovat při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci
- dokázali v životě používat všech ve škole nabytých zkušeností

Cílem učení je, aby učitelé

a) porozuměli smyslu a principům činnostního vyučování a vzdělávání, tj.

- vyučovat prostřednictvím vlastní činnosti žáků, využívat smyslové poznání a zkušenosti žáků
- vytvářet prostředí, ve kterém se žáci cítí dobře a chtějí se učit, které dává prostor pro žákovu seberealizaci a sebedůvěru
- poznávat (diagnostikovat) žáky, jejich potřeby a schopnosti
- dát žákům přiměřený čas k učení a vést je k trvalému osvojení vědomostí
- rozvíjet klima dobrých vztahů mezi žáky, mezi žákem a učitelem
- volit učivo ve shodě s individuálními možnostmi a zájmy žáků, klást důraz na smysluplné učení (dialog, kooperaci), respektovat schopnosti žáků
- vytvářet u žáků logické a kritické myšlení
- učit žáky pracovat s informacemi, vyhledávat souvislosti, propojovat poznatky různého druhu, rozumět grafům, diagramům a tabulkám
- rozvíjet schopnost žáků spolupracovat a pracovat v týmu
- utvářet u žáků schopnost poslouchat a brát v úvahu názory jiných lidí
- vést žáky k vlastní organizaci učení

b) osvojili si dovednosti učení, např.

- využívat vhodných učebnic a učebních pomůcek k nim náležejícím
- využívat vhodné pomůcky pro individuální činnosti žáků
- organizovat vnitřní diferenciaci ve třídě
- hodnotit znalosti žáků, nikoli jejich slabiny
- organizovat práci žáků ve skupinách
- vytvářet projekty s využitím mezipředmětových vztahů

c) osvojili si co nejvíce vyučovacích metod a forem učení, které

- podporují u žáků poznávání a aplikaci poznatků v praxi
- využívají objevování na základě tvořivosti žáků (výběr vhodných problémů)
- využívají sebekontrolu a sebehodnocení žáků

Přednosti učení

1. Tempo se přizpůsobuje schopnostem žáků ve třídě.
2. Činnostní charakter výuky podporuje soustředění žáků na výuku.
3. Každý den přináší dítěti pokrok.
4. Neustále podněcuje zájem žáků o učení.
5. Důsledkem radosti z práce a zájmu žáků o učení je dobrá kázeň ve třídě.
6. Žáci jsou činnými, svými otázkami a odpověďmi vedeni k sebedůvěře, nezávislosti a lepším pracovním návykům.

7. Zpětná vazba mezi učitelem a žákem umožňuje okamžitě odhalovat chyby žáků, pracovat s nimi, průběžně a snadno je odstraňovat.
8. Žáci nejsou přetěžováni, jejich psychický vývoj probíhá přirozeně. Činnostní učení napomáhá rozvoji schopností všech žáků.
9. Učiteli činnostní učení umožňuje důkladnější poznání každého žáka, vede ho k úvahám o tom, co dál který žák potřebuje ke svému individuálnímu rozvoji.
10. Prostor pro naučení je dán i žákům, kteří by jinak mohli být pokládáni za průměrné nebo i podprůměrné.
11. Činnostní charakter výuky dává dostatek prostoru k dobrému individuálnímu rozvoji nadaných žáků.
12. Výsledky jsou trvalejší – pokračuje se až po zvládnutí předchozí látky většinou žáků – mizí špatná práce.
13. Stálé podněcování žáků k samokontrolě a sebehodnocení, které činnostní výuku vždy provází, přivádí mnohé žáky k dovednosti pracovat bezchybně.
14. Činnostní učení vyhovuje dětem typů zrakového, sluchového i motorického, protože se do výuky zapojuje více smyslů.
15. Hodnocení žáků je snadnější, neboť učitel každým dnem může sledovat pokroky v pochopení a aplikaci učiva.
16. Při činnostním učení se vytváří velmi dobrý lidský kontakt mezi učitelem a žákem i mezi žáky navzájem. Tento kontakt se postupně přetváří ve společně uznávaná pravidla naplněná aktivitou, spoluprací, prostorem pro každého.
17. Díky aktivnímu zapojení všech žáků do výuky vede činnostní učení k přirozené integraci dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

3.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Školní vzdělávací program se v plném rozsahu ztotožňuje s výchovně vzdělávacími cíli a kompetencemi uváděnými v RVP ZV

1. Osvojit si strategii učení a být motivován pro celoživotní učení.
2. Tvořivě myslet, logicky uvažovat a řešit problémy.
3. Všestranně a účinně komunikovat.
4. Spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.
5. Projevovat se jako svobodná a zodpovědná osobnost.
6. Projevovat pozitivní city v chování a v prožívání životních situací; vnímavost a citové vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě.
7. Aktivně rozvíjet a chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví.
8. Žít společně s ostatními, být tolerantní a ohleduplný k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám.
9. Poznat své reálné možnosti a uplatňovat je při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

Klíčové kompetence

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot obecně přijímaných ve společnosti důležitých pro osobní rozvoj.

Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Získané kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu. K utváření a rozvíjení klíčových kompetencí musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.

Ve vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány:

- kompetence k učení
- kompetence komunikativní
- kompetence občanské
- kompetence k řešení problémů
- kompetence sociální a personální
- kompetence pracovní

Kompetence k učení – na konci základního vzdělání žák :

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie
- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení je efektivně využívá v procesu učení
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislosti, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexní pohled na matematické, přírodní, společenské a sociokulturní
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti
- poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit
- kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

Kompetence k řešení problémů – na konci základního vzdělání žák :

- vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů, využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- vyhledává informace vhodné k řešení problémů, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- samostatně řeší problémy, volí vhodné problémy řešení, při řešení problémů užívá logické, matematické a empirické problémy
- prakticky ověřuje správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí

Kompetence komunikativní – na konci základního vzdělání žák :

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu

- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, zapojuje se do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

Kompetence personální – na konci základního vzdělání žák :

- účinně spolupracuje ve skupině, společně s pedagogy se podílí na vytváření pravidel práce v týmu, pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, efektivně spolupracuje s ostatními při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- vytváří si pozitivní představu o sobě samém, podporuje svoji sebedůvěru a samostatný rozvoj
- ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebejistoty, sebeuspokojení a sebeúcty

Kompetence občanské – na konci období žák :

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy zákonů a společenských norem
- je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc
- chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících zdraví nebo život člověka
- respektuje, chrání a ocení naše tradice, kulturní i historické dědictví
- projevuje smysl pro kulturu a tvořivost, má pozitivní postoj k uměleckým dílům, aktivně se zapojuje do kulturních a sportovních aktivit
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví

Kompetence pracovní – na konci období žák :

- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany zdraví svého i ostatních občanů, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost
- činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření
- orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl a riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení
- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky.

Společné výchovné a vzdělávací strategie na úrovni školy, kterými chce škola směřovat k cílům základního vzdělávání a tím k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků spočívají:

- 1) v provedené analýze vzdělávacích požadavků a potřeb žáků
- 2) ve stanovení vzdělávacích priorit
- 3) v rozvíjení silných stránek školy

ŠVP Cesta k vědění respektuje tradice školy, využívá její charakteristické podmínky a po provedené analýze reaguje na vzdělávací požadavky zákonných zástupců a především možností školy (počty žáků, materiální vybavení).

Na základě této analýzy stanovila škola tyto priority :

- 1) Poskytovat kvalitní základní vzdělání zaměřené na „aktivní dovednosti“ žáků.
- 2) Rozvíjet harmonicky schopnosti žáků – nabídnutí dalších vzdělávacích aktivit.
- 3) Pomoci hendikepovaným žákům – zapojit do vzdělávacího procesu běžných tříd především v hodinách HV, VV, PČ.
- 4) Podporovat rozvíjení pohybových dovedností žáků ve školních i mimoškolních aktivitách.
- 5) Rozvíjení komunikačních schopností žáků v – mateřském jazyce,
 - cizím jazyce
 - v informačních a komunikačních technologiích
 - v sociálních vztazích

3.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření¹⁾. Tito žáci mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření z výčtu uvedeného v § 16 školského zákona. Podpůrná opatření realizuje škola a školské zařízení.

Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů²⁾. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ³⁾. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

- 1) § 16 odst. 1 školského zákona.
- 2) § 16 odst. 3 školského zákona.
- 3) § 16 odst. 2 školského zákona.

Pojetí vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Při plánování a realizaci vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními je třeba mít na zřeteli fakt, že se žáci ve svých individuálních vzdělávacích potřebách a možnostech liší. Účelem podpory vzdělávání těchto žáků je plné zapojení a maximální využití vzdělávacího potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti. Pedagog tomu přizpůsobuje své vzdělávací strategie na základě stanovených podpůrných opatření. Pravidla pro použití podpůrných opatření školou a školským zařízením stanovuje vyhláška č. 27/2016 Sb.

Závazný rámec pro obsahové a organizační zabezpečení základního vzdělávání všech žáků vymezuje RVP ZV, který je východiskem pro tvorbu ŠVP. Podle ŠVP se uskutečňuje vzdělávání všech žáků dané školy. Pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními prvního stupně je ŠVP podkladem pro zpracování PLPP a pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními od druhého stupně podkladem pro tvorbu IVP.

Na úrovni IVP je možné na doporučení ŠPZ (v případech stanovených Přílohou č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.) v rámci podpůrných opatření upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP¹⁾, případně upravit vzdělávací obsah²⁾ tak, aby byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáků a aby vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima.

K úpravám očekávaných výstupů stanovených v ŠVP se využívá podpůrné opatření IVP. To umožňuje u žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, za podmínek stanovených školským zákonem a vyhláškou č. 27/2016 Sb., upravovat očekávané výstupy vzdělávání, případně je možné přizpůsobit i výběr učiva. Upravené očekávané výstupy pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními vzdělávané podle RVP ZV musí být na vyšší úrovni, než jsou očekávané výstupy stanovené v RVP ZŠS.

Úpravy obsahu a realizace vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními od třetího stupně podpůrných opatření jsou předmětem metodické podpory. Pedagogickým pracovníkům bude zajištěna metodická podpora formou dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Náhrada částí vzdělávacích obsahů některých vzdělávacích oborů jinými vzdělávacími obsahy nebo náhrada celého vzdělávacího obsahu některého vzdělávacího oboru jiným⁴⁾, který lépe vyhovuje vzdělávacím možnostem žáků, se využívá podpůrné opatření úprava obsahů a výstupů ze vzdělávání, prostřednictvím podpůrného opatření IVP u žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, za podmínek stanovených školským zákonem a vyhláškou č. 27/2016 Sb. V IVP žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními lze v souvislosti s touto náhradou části nebo celého vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů, změnit minimální časové dotace vzdělávacích oblastí (oborů) stanovené v kapitole 7 RVP ZV.

Pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními spočívajícími v úpravě vzdělávacích obsahů může být v souladu s principy individualizace a diferenciací vzdělávání zařazována do IVP na doporučení ŠPZ speciálně pedagogická⁵⁾ a pedagogická intervence⁶⁾. Počet vyučovacích hodin předmětů speciálně pedagogické péče je v závislosti na stupni podpory stanoven v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Časová dotace na předměty speciálně pedagogické péče je poskytována z disponibilní časové dotace.

Při vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je třeba zohledňovat jejich specifika: problémy v učení – čtení, psaní, počítání; nepřesné vnímání času; obtížné rozlišování podstatného a podružného; neschopnost pracovat s abstrakcí; snížená možnost učit se na základě

zkušenosti, pracovat se změnou; problémy s technikou učení; problémy s porozuměním významu slov; krátkodobá paměť neumožňující dobré fungování pracovní paměti, malá představitivost; nedostatečná jazyková způsobilost, nižší schopnost číst a pamatovat si čtené, řešit problémy a vnímat souvislosti.

Mezi podpůrná opatření, která se kromě běžných pedagogických opatření ve vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením osvědčují, patří například posilování kognitivních schopností s využitím dynamických a tréninkových postupů, intervence s využitím specifických, speciálně pedagogických metodik a rozvojových materiálů; pravidelné a systematické doučování ve škole, podpora přípravy na školu v rodině, podpora osvojování jazykových dovedností, podpora poskytovaná v součinnosti asistenta pedagoga⁷⁾.

1) § 16 odst. 2 písmeno e) školského zákona.

2) § 16 odst. 2 písmeno b) školského zákona.

3) Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

4) Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

5) Pod pojmem „speciálně pedagogická intervence“ se rozumí zajištění předmětů speciálně pedagogické péče pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními, které jsou zaměřeny na oblast logopedických obtíží, řečové výchovy, nácviku sociální komunikace, zrakové stimulace apod.

6) Pod pojmem „pedagogická intervence“ se rozumí vzdělávání žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními ve vyučovacích předmětech, v nichž je třeba zlepšit jeho výsledky učení, případně kompenzovat nedostatečnou domácí přípravu na výuku.

7) Jejich podrobnější specifikace se nachází ve speciální sekci webových stránek NÚV.

System péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP) žáka se SVP:

PLPP a IVP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli konkrétního vyučovacího předmětu. PLPP a IVP mají písemnou podobu. Před jejich zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Třídní učitel stanoví termín přípravy PLPP a IVP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

Pro žáky s jiným než mentálním postižením uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona je možné ve školním vzdělávacím programu upravit očekávané výstupy nebo nahradit vzdělávací obsah, jehož realizaci objektivně neumožňuje jejich znevýhodnění, jiným vzdělávacím obsahem, pokud to vyžadují speciální vzdělávací potřeby žáků, a to pouze tehdy, pokud to vyplývá z doporučení školského poradenského zařízení.

Podmínky vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Pro úspěšné vzdělávání těchto žáků je potřebné zabezpečit (případně umožnit):

- uplatňování principu diferenciacce a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností a při stanovování obsahu, forem i metod výuky;
- všechna stanovená podpůrná opatření¹⁾ při vzdělávání žáků;
- při vzdělávání žáka, který nemůže vnímat řeč sluchem, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho potřebám a s jehož užíváním má zkušenost²⁾;
- při vzdělávání žáka, který při komunikaci využívá prostředky alternativní nebo augmentativní komunikace, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho vzdělávacím potřebám³⁾;

- v odůvodněných případech odlišnou délku vyučovacích hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo dělení a spojování vyučovacích hodin⁴⁾;
- pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona případné prodloužení základního vzdělávání na deset ročníků⁵⁾;
- formativní hodnocení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- spolupráci se zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky školního poradenského pracoviště, v případě potřeby spolupráci s odborníky mimo oblast školství (zejména při tvorbě IVP);
- spolupráci s ostatními školami.

1) § 16 odst. 2 školského zákona.

2) § 16 odst. 7 školského zákona.

3) § 16 odst. 8 školského zákona.

4) § 26 odst. 1 školského zákona.

5) § 46 odst. 3 školského zákona.

Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Nadaným žákem se rozumí jedinec, který při adekvátní stimulaci vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, intelektových činností nebo v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Mimořádně nadaným žákem se v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. rozumí žák, jehož nadání dosahuje mimořádné úrovně.

Škola je povinna vytvářet ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Výuka žáků by měla probíhat takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet.

Škola je povinna využít pro podporu nadání a mimořádného nadání podpůrných opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory.

Při vyhledávání nadaných a mimořádně nadaných žáků je třeba věnovat pozornost i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků vychází způsob jejich vzdělávání důsledně z principu nejlepšího zájmu žáka.

Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením.

IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimořádně nadaného žáka. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Práce na sestavní IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení školského poradenského zařízení.

IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Třídní učitel zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Třídní učitel po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení

poskytování podpůrných opatření podle IVP zástupci ředitele školy, který je zaznamená do školní matriky.

3.4 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích oborů. Abychom této možnosti využili co možná nejlépe, nevytváříme v našem školním vzdělávacím programu pro průřezová témata samostatné vyučovací předměty, ale integrujeme je do jednotlivých vyučovacích předmětů a realizujeme jejich obsah formou např. projektů, ve kterých musí žáci používat znalosti a dovednosti z různých vzdělávacích oborů.

Zařazení jednotlivých tematických okruhů průřezových témat je vždy součástí charakteristiky vyučovacích předmětů a jednotlivá témata jsou uvedena u vyučovacích předmětů.

Zde uvádíme přehled všech průřezových témat a jejich tematických okruhů.

Osobnostní a sociální výchova

Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby a zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti. Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žakovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Realizace průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na utváření pozitivních (nezraňujících) postojů k sobě samému i k druhým;
- rozvoj zvládnutí vlastního chování;
- na podporu akceptace různých typů lidí, názorů, přístupů k řešení problémů;
- na uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci;
- na rozvoj dovedností potřebných pro komunikaci a spolupráci;
- na uvědomování si mravních rozměrů různých způsobů lidského chování.

Výuka uvedeného průřezového tématu bude napomáhat primární prevenci sociálně patologických jevů. Utváření znalostí a dovedností těchto žáků bude zohledňovat jejich individuální možnosti.

Tematické okruhy :

1) Osobnostní rozvoj

- **Rozvoj schopností poznávání** – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- **Sebepoznání a sebepojetí** – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samému; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **Seberegulace a sebeorganizace** – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- **Psychohygienu** – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládnutí stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- **Kreativita** – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

2) Sociální rozvoj

- **Poznávání lidí** – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- **Mezilidské vztahy** – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)
- **Komunikace** – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci
- **Kooperace a kompetice** – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládnutí situací soutěže, konkurence

3) Morální rozvoj

- **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci
- **Hodnoty, postoje, praktická etika** – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

1) Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání:

PČ 1 – Podzimní list – koláž, vytrhávání barevného papíru – rozvoj smyslového vnímání – barvy, tvary, rozvoj fantazie dítěte

HV 1 – Poslech relaxační hudby – snaha o schopnost soustředění, vnímání hudby, uklidnění – vyjádření svých pocitů a vjemů obrázkem

M 2 – vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání – použití papírových peněz (využití při nakupování), hra na obchod – rozvoj tvořivosti, odpovědnosti, komunikace

VV 2-3 - Zimní sporty – výtvarné vyjádření vjemů a postojů ke skutečnosti na základě vlastního prožitku dítěte

ČJ 3 - práce s pověstí – domýšlení textu, vymýšlení vlastního závěru, hledání klíčových slov, vytváření pětilistku.

Projekt: výlet do středověku

Problémová cvičení – pokus o vyprávění krátkého příběhu z pozice některé z jednajících osob

TV 6-9 - pohybové a psychomotorické hry

HV 6-9 - Hra na dirigenta - schopnost ovlivnit pomocí mimiky a gest, projev ostatních žáků ve třídě - žák představující dirigenta "ovládá" pomocí rukou a taktovky ostatní při zpěvu nacvičené písně a snaží se změnit sílu, rychlost a náladu projevu spolužáků.

AJ druhý jazyk 8-9 - "Já a můj svět"- žáci ve svých výstupech prezentují vlastní osobu, své zájmy, oblíbené věci, vedou rozhovory se spolužáky / přáteli o jejich zájmech - vedení k toleranci - každý má své oblíbené činnosti - "Co se líbí mně, se nemusí líbit ostatním" a naopak

Sebepoznání a sebepojetí:

PRV 1 – Člověk a péče o zdraví, poznáváme své tělo, základní hygienické návyky, osobní hygiena, psychohygiena, péče o zevnějšek, pracovní návyky

VV 1 - žák se výtvarným projevem snaží porozumět sám sobě i svým spolužákům, umí zhodnotit svou práci i práci ostatních dětí, svou práci dokáže okomentovat a vhodně argumentovat

AJ 3-5 - my family, my friend, my country- vyprávění o sobě, svých kamarádech, život v Anglii, zvyky, tradice, písničky a básničky.

ČJ 4 - každý strůjcem svého štěstí – žáci se snaží vyjádřit svá přání a zamýšlet se nad nimi

OV 8 - zkoumání vlastního temperamentu, vyzkoušení vlastní paměti

TV 6 – 9 - pohybové a psychomotorické hry

NJ 7, 8 - já a moje okolí, pozice mladého člověka, seberealizace, mezilidské vztahy

Seberegulace a sebeorganizace:

ČJ 3. - denní režim, pomoc doma,

Problémový úkol – vymysli, čím pomůžeš svému spolužákovi, který je dlouhodobě nemocen.

AJ 6 – hodiny, organizace volného času

TV 6-9 - pohybové a psychomotorické hry

Psychohygiena:

ČJ 4 - dobrodružné výpravy – děti se zamyslí nad tím, jak se chovat, aby se vyhnuly zbytečnému nebezpečí, jak je nutná vzájemná podpora a přátelství, naučí se, jak se zbavit zbytečného strachu

OV 8 – stres a jeho příčiny, konflikt, způsoby řešení

Kreativita:

ČJ 1 – čtení s porozuměním – kresba k některým slovům a větám – rozvoj tvořivosti, pružnosti nápadů, schopnosti vyjadřování

HV 1-3 – vyjádření pocitu z poslechu hudebních nástrojů a hudebních ukázek, rozvoj smyslového vnímání, kreativity

PČ 1 – modelování – podzimní ovoce, zvířátka – rozvoj dětské fantazie, pružnosti nápadů, tvořivosti

M 2 – geometrické tvary rovinné i prostorové – práce se stavebnicí, modelování, hry s tvary

PŘ praktika, Ch 8 - řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorní cv.

AJ 3-5 - pomocí jednoduchých slovíček, obrázků, gest apod. se pokus domluvit s cizincem, představit sebe, svoji rodinu a své kamarády.

VV 6-9 – všechny zadávané tematické práce,

VV 8 – barevná a tvarová nadsázka a stylizace – expresivní barvy, expresionismus, impresionismus, fauvismus, naivní umění

HV 8 - Dějiny hudby – hudebně pohybová činnost skupin žáků, které mají za úkol ztvárnit iniciační obřady

M6-9 – Nestandardní aplikační úlohy a problémy, řešení úloh z běžného života, problémové úlohy

PČ 6/9 Výrobky z různých druhů materiálů,

2) Sociální rozvoj

Poznávání lidí:

ČJ 4 - u nás doma – děti vyjadřují své názory a pocity týkající se své rodiny, učí se rozpoznat chyby při poznávání a hodnocení druhých

NJ 7, 8 - parta, pozitivní a negativní stránky, negativní jevy – využití volného času

M6-9 skupinové práce na problémových úlohách

Mezilidské vztahy:

PRV 1- Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

PRV 2 - rodina – žáci se učí vztahům v rodině, uvědomují si, jak je nutná vzájemná pomoc a porozumění v rodině, učí se respektovat jeden druhého podporovat se navzájem, protože rodina je základem každé společnosti

NJ 7, 8 - já a moje rodina, tolerance, porozumění v rodině, v širší společnosti

NJ 7, 8 - vztahy ve třídě i mimo ni, problém šikany

Komunikace:

Projekt „Dopisy přes kopec“ – 1. stupeň

ČJ 2 – Oslovení, pozdrav, poděkování, omluva, prosba – rozvoj základních dovedností správné komunikace

ČJ 3. - telefonický rozhovor, omluva, pozvání, zkusíme o něco požádat, poděkovat,

AJ 6-9 – vedení rozhovorů, verbální a neverbální komunikace

OV 8 - komunikace mezi lidmi- sehrát divadelní scénky a vyzkoušet si příklady asertivního, agresivního a pasivního chování

TV a SH 6 – 9 - pohybové a psychomotorické hry, sportovní hry,

Kooperace a kompetice:

M 3. - skupinová práce na projektu Výlet do středověku- každá skupinka dětí staví svůj hrad, musí si propočítat materiál, je potřeba určit, jaký geometrický tvar budou mít jednotlivé stavební prvky apod.

M 4 - při skupinových pracích bude u dětí rozvíjen rozvoj dovedností pro kooperaci, budou se určit respektovat názory ostatních a budou si zodpovídat za výsledek své práce před svou skupinou

D 6 - práce ve skupině, zpracování referátů

ČJ 6-9 – komunikační a slohová výchova – všechny slohové útvary ve verbálním projevu

PŘ praktika 8, Ch 8, 9, PŘ 6-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

TV a SH 6-9 - pohybové a sportovní hry

PČ 6-9 skupinová práce na školním pozemku nebo v žákovské kuchyni

3)Morální rozvoj

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

PRV 1 - Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

ČJ 3 - řešení problémových úkolů (vyjmenovaná slova, slovní druhy, slohový výcvik – dokončování vět) - naučit se dát příležitost i ostatním, nevykřikovat

PŘ praktika 8, CH 8, 9, PŘ 6-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cvičení

M 6-9 Řešení problémových úloh

Hodnoty, postoje, praktická etika:

ČJ 3 - příběhy s dětským hrdinou, bajky. Poznáváme dobro a zlo. Děti se snaží přijít na příčiny jednání některých postav. „Jak bys jednal ty?“ apod.

PČ 4, 5 - při skupinové práci se žáci učí spolupráci, kooperaci a pozitivní závislosti ve skupině, budují si k sobě vztah porozumění a vzájemné pomoci

PŘ praktika 8, CH 8-9, PŘ 6-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

TV a SH 6-9 - hry a soutěže

Výchova demokratického občana

Průřezové téma Výchova demokratického občana má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy vytváří demokratickou atmosféru.

Realizace průřezového tématu Výchova demokratického občana bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především na utváření:

- sebeúcty, sebedůvěry a samostatnosti;
- úcty k zákonu;
- úcty k hodnotám jako je svoboda, spravedlnost, solidarita, odpovědnost, tolerance;
- aktivního postoje v obhajování a dodržování lidských práv a svobod;
- ohleduplnosti a ochoty pomáhat slabším;
- respektu ke kulturním, etnickým a jiným odlišnostem;
- empatie, schopnosti aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování.

Výuka bude rozvíjet disciplinovanost a sebekritiku; schopnost zaujmout vlastní stanovisko v pluralitě názorů a dovednosti asertivního jednání i schopnosti kompromisu. Utváření znalostí a dovedností těchto žáků bude zohledňovat jejich individuální možnosti.

Tematické okruhy:

- **Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- **Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)
- **Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí
- **Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Občanská společnost a škola:

PRV 1 - Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů
OV 7 – život ve škole, pravidla školního života, školní řád, žákovský parlament

Občan, občanská společnost a stát:

VL 4, 5 - děti se učí o svém domově a jeho okolí, o tom, že každý občan je platným článkem společnosti
D 8 - boj za nezávislost a vznik USA – četba Listiny základních práv a svobod a následná diskuze
OV 8 - Listina práv a svobod, Ústava ČR
OV 9 - Práva a povinnosti občanů- projekt

Formy participace občanů v politickém životě:

VL 5 - Česká republika – demokratický stát, V našem kraji – obec ve vyšším územním celku
Z 7 - volební systém v USA
OV 8 - Volební systém v ČR
D 8 - Vznik ČSR – poslech autentického záznamu inauguračního projevu T.G. Masaryka, diskuze o právech a povinnostech občana v demokratické společnosti, rozbor volebního práva.

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

VL 4, 5 - země, ve které žijeme - práva a povinnosti občanů v demokratické společnosti
D 9 - vznik totalitních systémů (komunismus, fašismus) – žáci si připraví pomocí internetu a literatury referáty, v nichž porovnají přednosti demokracie před jakoukoliv diktaturou (srovnají vzestup moci a následné sankce diktátorů)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Realizace průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na překonávání stereotypů a předsudků;
- na kultivaci postojů k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života;
- na kultivaci postojů ke kulturní rozmanitosti;
- na utváření pozitivních postojů k tradičním evropským hodnotám;
- na osvojování vzorců evropského občana;
- na podporu smyslu pro zodpovědnost.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech* pro žáky s lehkým mentálním postižením, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků tak, aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Tematické okruhy:

- **Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy
- **Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Evropa a svět nás zajímá:

AJ 3-5 - děti se učí poznávat život lidí v Anglii, jejich zvyky, tradice. Naučí se psát krátké dopisy, jednoduchými větami popsat sebe, své kamarády, rodinu, svoje vlast.

AJ 6 - oslovení a pozdravy, evropské národnosti a jejich jazyky, pohovoří a napíše o své rodině, svých zájmech a volném čase

HV 6-9 - Dějiny hudby na evropském kontinentě – polyfonie - nácvik nejjednodušší polyfonní formy - kánon

NJ 7, 8 - cizí jazyk jako prostředek komunikace a porozumění mezi národy

Objevujeme Evropu a svět:

AJ 3, 4, 5,- děti se seznámí s životem lidí v Anglii, s jejich životním stylem, s jejich zvyky a způsobem vzdělávání.

VL 4, 5 - Evropa – povrch, vodstvo, evropské krajiny, život Evropan – děti se seznamují se zeměmi našich nejbližších sousedů, seznamují se s přírodními krásami těchto krajů i se způsobem života lidí v těchto státech

Informatika 6. 7 - využití počítače a internetu pro komunikaci a poznání ostatních kultur

NJ 8 - rozvíjet tvořivou a všestranně rozvinutou osobnost budoucího občana Evropy, poznávat život a kulturu německy mluvících zemí

AJ 8–9 - důvody, proč se učit další cizí jazyk, využití při cestování do zahraničí, globalizace společnosti / kultury - vyvolat zájem o jazyk - např. překlady textů oblíbených písní

Jsme Evropané:

VL 4, 5 - Evropská unie, cestování, naši sousedé,

Dějepis 6, kořeny evropské civilizace, přínos antiky Evropě a světu, antické Řecko – náboženství a báje, porovnání státního zřízení (v minulosti a dnes)

D 7 - příchod věrozvěstů Cyrila a Metoděje (písemnictví) – četba z knihy Ze starých letopisů českých

D 8 - souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbití starých společenských struktur v Evropě na straně druhé - poslech Marseillaisy, zjištění počtu žáků, kteří poznají francouzskou hymnu

Z8, OV 8 - Evropská unie- členové, historie, zásady, výhody a nevýhody členství v ní, řídicí a rozhodovací orgány

CH 9 Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje

AJ druhý jazyk - "Moje země" - představení své země, srovnání např. s Velkou Británií, škola, bydlení, lidé

Multikulturní výchova

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou.

Realizace průřezového tématu Multikulturní výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na uvědomění si vlastní identity a schopnost reflexe vlastního sociokulturního zázemí;
- na utváření hodnotového systému žáků, korekci jejich jednání;
- na rozvoj dovedností potřebných pro uplatňování vlastních práv a respektování práv druhých;
- na utváření tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám;
- na rozvoj dovedností komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin;
- na vnímání odlišnosti jako příležitosti k obohacení, nikoli jako zdroje konfliktu;
- na uvědomění si neslučitelnosti rasové (náboženské apod.) intolerance s principy života v demokratické společnosti;
- na podporu angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu;
- na vnímání sebe jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Multikulturní výchova pro žáky s lehkým mentální postižením, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků tak, aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Tematické okruhy:

- **Kulturní diference** – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžitě stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvi k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- **Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a příspěvi každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Kulturní diference:

ČJ 4 - Jací jsme - děti se učí respektovat zvláštnosti různých etnik, učí se chápat pochopení rovnocennosti všech etnických skupin a kultur

HV 6. – 9.tř.- Lidová hudba západního a východního typu - srovnání rozdílů mezi nahrávkami lidových písní z oblasti Čech a Moravy, nácvik dvou lidovek rozdílného charakteru

Lidské vztahy:

1.tř.-Prv – Rodina a život v rodině – rozvoj vztahů mezi blízkými i vzdálenými členy rodiny, rozvoj tolerance, ohleduplnosti k starším členům rodiny, vzájemné obohacování generací mezi sebou

1.tř. – Prv - Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

AJ 8, 9, - popis osob různých národností a etnik projeví se v popisu diskriminace, genderové role, ženské/mužské činnosti, pomoc v domácnosti

Etnický původ:

VL 4, 5 – obyvatelstvo ČR (různé etnické skupiny)

Dějepis 6 - historický původ etnik, vývoj etnických skupin, jazykové skupiny

NJ 7, 8 - moji přátelé – tolerance odlišných etnických a kulturních skupin, odlišných názorů a zájmů

PR 8. a 9. Původ a vývoj člověka, lidské rasy

Z 9 - Národnostní složení ČR

ČJ 9 - literární výchova – odraz 2. světové války v literatuře – židovská tematika

Multikulturalita:

VL 4, 5 – národnostní menšiny v ČR, komunikace s nimi, vzájemné naslouchání

ČJ 8. tř. jazyková výchova – slovanské jazyky, ČJ 9. tř. jazyková výchova – slovanské jazyky

Z8 - Jazykové rodiny, skupiny a podskupiny v Evropě

Aj 8, 9 - zvyky v USA a Velké Británii

Princip sociálního smíru a solidarity:

VL 4, 5 – otázka lidských práv, základní dokumenty, potřeby minoritních skupin

OV 7 – lidská práva

Humanitární sbírky ve škole, v průměru 2 krát ročně.

OV 6-9 Projekt multikulturní výchovy CZECHKID –(zahrnuje všechny tematické okruhy průřezového tématu)

Environmentální výchova

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince.

Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Realizace průřezového tématu Environmentální výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na vnímání života jako nejvyšší hodnoty;
- na rozvoj odpovědnosti ve vztahu k ochraně přírody a přírodních zdrojů;
- na rozvoj aktivity, tvořivosti, vstřícnosti a ohleduplnosti ve vztahu k prostředí;

- na utváření zdravého životního stylu a vnímání estetických hodnot prostředí;
- na podporu angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí;
- na rozvoj vnímavého a citlivého přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Environmentální výchova, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků tak, aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Tematické okruhy :

- **Ekosystémy** – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhá odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- **Základní podmínky života** – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)
- **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)
- **Vztah člověka k prostředí** – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a

prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Ekosystémy:

PRV 2 - žáci se učí o společenstvu lesů, luk a vody, učí se o významu těchto systémů pro život i o tom, jak se chovat, aby zásahy do přírody byly co nejméně ničivé

Z 6 - Příčiny, důsledky a možnosti záchrany tropických deštných pralesů- projekt

PŘ 6 - Fyziologie rostlin, bakterie, houby, lišejníky, řasy, mechorosty, kaprad'orosty, jehličnany, les

PŘ 7 zoologie

CH 8- kyslík a oxidy, voda

PŘ 9 – Ekologie

CH 9 – fotosyntéza, aplikovaná chemie- hnojiva, pesticidy,

Základní podmínky života:

PRV 3 - učivo o neživé i živé přírodě – žáci se učí o důležitosti vody, půdy, ovzduší a dalších přírodnin pro život na Zemi

Z 6 - atmosféra, hydrosféra, pedosféra

PŘ 6 - Vznik a vývoj života, Fyziologie rostlin,

CH 8 - kyslík a oxidy, voda, vzduch, roztoky-pH, kyseliny

PŘ 9 - Vznik a vývoj planety Země a života. Půdoznalství,

CH 9 Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje, aplikovaná chemie - hnojiva, pesticidy

Z 9 - Energetické zdroje ČR; těžba nerostných surovin v ČR

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

PRV 3 - cesta do školy, žáci se věnují dopravě, hodnotí druhy dopravy podle jejich dopadů na životní prostředí

CH 8 - kyslík a oxidy, voda, vzduch, roztoky-pH, kyseliny

Z 9 - problém poškozování životního prostředí v ČR

RV 9 - zdravá výživa

CH 9 - Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje, plasty, odpady a recyklace, aplikovaná chemie- hnojiva, pesticidy,

PŘ 9 - Ekologie

Vztah člověka k prostředí:

VV 1 - žáci jsou vedeni k uvědomění si podmínek života na Zemi a možnostmi ohrožení, do výtvarných prací zařazují tematiku člověka za mimořádných událostí, výtvarné soutěže ke Dni Země

1.tř. –Pě – práce s přírodninami – žaludy, šípky, kaštiny, listy, koření – navlékání, lepení, propichování – uvědomování si svých postojů a vztahů k přírodě

1.tř. – Prv – příroda ve čtyřech ročních obdobích, ochrana přírody, péče o les, chování v přírodě – vztah člověka k přírodě

2. – 5.tř. – Vv – Recyklohraní – namaluj svůj oblíbený elektrický spotřebič – zamyšlení nad recyklací odpadu a ochraně přírody a životního prostředí
AJ 6 – naše město - popis
AJ 8 – rekordy v našem městě
CH 8 - voda, vzduch
AJ druhý jazyk 8. – 9.tř.- Moje obec - popis obce, kde žáci žijí, instituce, nejoblíbenější a "nejhorší" místo v obci, "dům mých snů"
CH 9 - Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje, plasty, odpady a recyklace
PŘ 9 – Ekologie
Projekt Environmentální prvek ,–do kterého je zařazena celá škola od 1. do 9. třídy, zahrnuje všechny tématické okruhy průřezového tématu.
Projekt Recyklohraní – 6. až 9. třída.

Mediální výchova

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře, fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Realizace průřezového tématu Mediální výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění;
- na využívání potenciálu médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času;
- na vytvoření představy o roli médií jak v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec, tak v každodenní životě v regionu;
- na rozvoj citlivosti vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení;
- na rozvoj citlivosti vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci;
- na rozvoj komunikačních schopností, zejména při veřejném vystupování;
- na využívání vlastních schopností v týmové práci a dovednosti přizpůsobit se potřebám a cílům týmu.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Mediální výchova pro žáky s lehkým mentální postižením, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků tak, aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Tematické okruhy:

- **kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání

podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu

- **interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)
- **stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)
- **vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- **fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách
- **tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení
- **práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

ČJ 3 - práce s textem, orientace v textu, pochopení textu, práce s delším textem, domýšlení příběhu, odpovědi na otázky. Děti se naučí psát krátké sdělení, napsat pozvánku, pohled, přání apod.

ČJ 4 - pečujeme o zdraví – děti znají reklamy z televize, ale přesvědčí se o tom, že koupě produktu na základě reklamy není vždy správným rozhodnutím, naučí se zamýšlet se nad informacemi z médií, samy se pokusí reklamu vytvořit

Informatika 6. 7. - práce s internetem, kritické hodnocení sdělení, vyhledávání informací z co nejvíce zdrojů, porovnání kvality, postoj autora

ČJ 9 - komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality:

ČJ 5 – oznámení, zpráva, reklama

NJ 8 - rozvíjet, vnímat a kriticky hodnotit mluvené i psané slovo, zařazování práce s médii – počítače, časopisy, televize,... k získávání informací, ponaučení i zábavě

Stavba mediálních sdělení:

ČJ 5 – televizní a rozhlasové zprávy, výběr vhodných informací z dětských časopisů

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení

Aj 8, 9 - práce s autentickými texty a nahrávkami, zpravodajství

Vnímání autora mediálních sdělení:

ČJ 5 – hra na hlasatele, moderátora – užití výrazových prostředků pro vyjádření či zastření názoru a postoje, manipulaci

NJ 8 - rozvíjet, vnímat a kriticky hodnotit mluvené i psané slovo, zařazování práce s médii – počítače, časopisy, televize,... k získávání informací, ponaučení i zábavě

Fungování a vliv médií ve společnosti:

ČJ 3 – sloh – V divadle - četba článku, vyhledávání nesprávného chování v divadle

AJ 3, 4, 5 - práce s počítačem – děti se naučí používat počítač při výuce jazyka, při překládání různých textů i při vyhledávání potřebných informací.

D 6 - rozhlas, fotografie, film jako jeden z historických pramenů

Tvorba mediálního sdělení:

Čj 1-3 – pravopis věty, znaménka za větou, druhy vět – vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů

Čj 1-3 – čtení – dodržování pomlčky mezi větami, přirozená intonace (ve čteném projevu)

Čj 2 – psaní – první krátké vyjadřování – vlastní pozorování, zkušenost, vymyšlený příběh, pohádka – možnost vyjádření svých zkušeností, prožitků, poznatků

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení,

NJ 7, 8 - formování základů správného verbálního projevu – fonetika jako jeden z důležitých předpokladů komunikace, první formulace o sobě v cizím jazyce, komunikace v menších skupinkách, ve dvojicích, formulace jednoduchých otázek a odpovědí

HV 6-9 - Hudba na jevišti -zpracování referátu z hudebního představení (např. muzikál)

ČJ 9 - komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

Práce v realizačním týmu:

ČJ 3 - děti se postupně naučí napsat jednoduchý příběh, naučí se vymyslet a zapsat „pětílístek“-

jednoduchou básničku, kterou vymyslí. Naučí se pracovat s klíčovými slovy, vytvořit a zapsat osnovu a pak podle ní vyprávět nebo napsat příběh.

RV 6 – komunikace mezi vrstevníky, ve společnosti dospělých, modelové situace zaměřené na komunikační dovednosti

4. Učební plán

Vzdělávací oblast	Název předmětu	I.st.					II. stupeň			
		1. až 5. ročník					6. až 9. ročník			
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
		Minimální časová dotace								
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk	33					15			
		9	10	10	7	7	5	4	5	4
	Cizí jazyk ¹⁾	9					12			
	Další cizí jazyk ²⁾			3	3	3	3	3	3	3
							2	2	2	2
Matematika a její aplikace	Matematika	20					15			
		4	5	5	5	5	4	5	5	4
Informační technologie	Informatika	1					1			
						1	1	1		
Člověk a jeho svět	Prvouka	12								
		2	2	2						
					2	2				
	Vlastivěda				2	2				
Člověk a společnost	Dějepis						7			
							2	2	2	2
	Občanská výchova						4			
							1	1	1	1
Člověk a příroda	Fyzika						6			
							1	2	2	2
	Chemie						4			
									2	2
Přírodopis						6				
						2	2	2	2	
Zeměpis						5				
						2	1	2	2	
Umění a kultura	Hudební výchova	5					4			
		1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Výtvarná výchova	7					6			
		1	1	1	2	2	2	2	1	1
Člověk a zdraví	Rodinná výchova						2			
							1	1		1
	Tělesná výchova	10					8			
		2	2	2	2	2	2	2	2	2
Člověk a svět práce	Pracovní činnosti	5					3			
		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Průřezová témata		P					P			
Volitelné předměty	seminář ČJ									1
	seminář M									1
	sportovní hry						1			
	přírodovědná praktika									
	konverzace v CJ									
Disponibilní časová dotace		16					18			
Celková povinná časová dotace		118					122			

celkem hod v jednotl. ročnících	20	22	25	25	26	29	30	31	32
maxim. počet hod.	22	22	26	26	26	30	30	32	32
min. počet hod.	18	18	22	22	22	28	28	30	30

4.1 Poznámky k učebnímu plánu

Z celkové disponibilní časové dotace bylo na 1. stupni ZŠ využito k posílení časové dotace 10 hodin pro Český jazyk, 4 hodiny pro Matematiku a 2 hodiny pro Přírodovědu.

Na 2. stupni ZŠ byly využity k posílení časové dotace 3 hodiny pro Český jazyk, 3 hodiny pro Matematiku, 1 hodina pro Informatiku, 1 hodina pro Dějepis, 1 hodina pro Fyziku, 2 hodiny pro Přírodopis, 2 hodiny pro Zeměpis, 1 hodina pro Rodinnou výchovu, 1 hodina pro Pracovní činnosti. Dále byly využity na volitelné předměty na 2. stupni 3 hodiny.

¹⁾ Jako cizí jazyk se vyučuje anglický jazyk.

²⁾ Jako Další cizí jazyk se vyučuje jazyk německý.

Základní vyučovací jednotkou je vyučovací hodina (45 min.). Rozvrh hodin v týdnu není v ŠVP chápán jako dogma. Učitelé si mohou po dohodě s vedením školy rozvrhnout denní, týdenní program výuky při zachování časových proporcí jednotlivých předmětů v týdnu. Kromě vyučovací hodiny je možno realizovat výuku i jiným typem vyučovací jednotky s odlišným časovým úsekem při dodržení zásad hygieny školní práce (přestávky, relaxace). Při realizaci dílčích školních programů a projektů je nutné respektovat závaznost minimálních hodinových dotací pro jednotlivé vyučovací předměty (obory vzdělávacích oblastí) pro daný ročník.

ŠVP nestanovuje závazně metody a formy výuky, nechává je na vyučujícím, aby pro dosažení kompetence sám zvolil takové metody a formy výuky, které povedou k očekávanému efektu. Použité formy a metody by měly v žácích vyvolávat touhu po poznání, provokovat jejich zvědavost, stimulovat kladné rysy lidské povahy a vždy by měly směřovat k získání konkrétní aktivní dovednosti při plně uplatňovaném principu pozitivní motivace žáka.

5. Učební osnovy

5.1 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oblastí RVP je Školním vzdělávacím programem rozpracován do konkrétních vyučovacích předmětů, které škola žákům bude v daném vzdělávacím období v jednotlivých ročnících nabízet. Skladba těchto předmětů respektuje závazný platný Rámcový učební plán pro základní vzdělávání, zohledňuje aktuální podmínky školy a vytčené vzdělávací priority.

ŠVP rozlišuje vzdělávací předměty : závazné (povinné), volitelné (volitelný předmět se po výběru stává povinným) a nepovinné (v podstatě předměty navíc, pokud na jejich zavedení je dostatečné finanční pokrytí).

Vzdělávací obor RVP „Výchova ke zdraví“ není v ŠVP samostatným předmětem. Jeho obsah a očekávané výstupy jsou přiřčeny k vyučovacím předmětu Tělesná výchova.

Volitelné předměty jsou v ŠVP koncipovány jako aktuální vzdělávací nabídka vycházející z požadavků žáků a možností školy. Škola v učebních plánech pro daný školní rok uvede nabízené volitelné předměty včetně týdenní hodinové dotace. Žáci jsou povinni vybrat si z uvedené nabídky. O zařazení žáka do skupiny volitelného předmětu rozhoduje ředitel školy.

SKLADBA VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ ŠVP

Závazné vyučovací předměty

1.	Český jazyk	ČJ	Jazyk a jazyková komunikace
2.	Cizí jazyk	AJ	Jazyk a jazyková komunikace
3.	Další cizí jazyk	NJ, RJ	Jazyk a jazyková komunikace
4.	Matematika	M	Matematika a její aplikace
5.	Informatika	INF	Informační a komunikační technologie
6.	Prvouka	PRV	Člověk a jeho svět
7.	Vlastivěda	VL	Člověk a jeho svět
8.	Přírodověda	PŘV	Člověk a jeho svět
9.	Dějepis	D	Člověk a společnost
10.	Občanská výchova	OV	Člověk a společnost
11.	Fyzika	F	Člověk a příroda
12.	Chemie	CH	Člověk a příroda
13.	Přírodopis	PŘ	Člověk a příroda
14.	Zeměpis	Z	Člověk a příroda
15.	Hudební výchova	HV	Umění a kultura
16.	Výtvarná výchova	VV	Umění a kultura
17.	Tělesná výchova	TV	Člověk a zdraví
18.	Rodinná výchova	RV	Člověk a zdraví
19.	Pracovní činnosti	PČ	Člověk a svět práce

Volitelné předměty

1.	Sportovní hry	SH	Člověk a zdraví
2.	Seminář z českého jazyka	SČJ	Jazyk a jazyková komunikace
3.	Seminář z matematiky	SM	Matematika a její aplikace
4.	Přírodovědná praktika	PŘP	Člověk a příroda
5.	Konverzace v CJ	AJK, NJK	Jazyk a jazyková komunikace

V souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, se výstupy minimální doporučené úrovně využijí v případě podpůrných opatření od třetího stupně pouze u žáků s lehkým mentálním postižením. Výstupy, upravené v IVP žáků s lehkým mentálním postižením na základě minimální doporučené úrovně v rámci podpůrných opatření, jsou na vyšší úrovni než očekávané výstupy stanovené v RVP ZŠS.

5.2 Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace má rozhodující postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Jazykové vzdělávání vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura, Seminář z českého jazyka, Anglický jazyk/Německý jazyk, Další cizí jazyk –Německý jazyk/Anglický jazyk.

Od 3. ročníku je vyučován Anglický jazyk.

ČESKÝ JAZYK

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů
- svou schopnost vyjadřovat se uplatňovat i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou
- čtením a literární výchovou
- psaním
- jazykovou výchovou

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek

prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku.

Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře poznali.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek (v čítankách 2. a 3. r. jsou připraveny náměty, které žáky vždy zaujmou, využívá se mezi předmětových vztahů
- jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů
- možnost zpracovávat „první knihy“ např. o květinách, o ptácích aj. v co nejjednodušší podobě, volně doplněné ilustracemi, výstřižky apod., využíváme i dětských knih a encyklopedií

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V čítankách určených k činnostnímu učení čtení je věnována dostatečná pozornost volbě příjemných, délkou i obsahem přiměřených textů mladšímu školnímu věku. Také mezipředmětovým vztahům a volbě témat pro samostatnou práci žáků je zde věnována pozornost.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V *jazykové výchově* v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající věku žáků a zároveň poznávají žáci elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj slovní zásoby žáků a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm žáci učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídít i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznanych jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnosti výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost dětí a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova v 1. období základního vzdělávání

Pomocí dramatické výchovy

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, zákonných zástupců i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

S vyučováním českého jazyka v 1.-3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

Předslabikářové období

- rozvíjení řeči s využitím žákovských zkušeností
- přípravná zraková a sluchová cvičení
- poslech čtených a vyprávěných pohádek

- dramatizace jednoduchých pohádek, zvláště těch, ve který se některý motiv opakuje
- memorování říkanek a básniček z paměti, využití znalostí žáků z předškolního věku
- krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování
- odpovědi na otázky
- náprava vadné výslovnosti nápodobou
- sluchová analýza a syntéza slabik ve slova, např. hádanky typu:
 - „Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- poznávání prvních souhlásek a samohlásek na začátku nebo na konci slova
- poznávání a čtení malých a velkých písmen: M, L, S, P, A, O, U, E, I
- začátky psaní v tomto období úzce souvisí s výukou čtení
- uvolňovací cviky
- základní návyky při psaní
- příprava k psaní písmen – psaní jednotlivých prvků písmen a číslic (čáry, oblouky, zátrhy, ovály, klíčky, vlnovky)

Slabikářové období

- pokračujeme v rozvíjení vyjadřování žáků
- seznamujeme žáky s lidovými pohádkami, rozpočítadly, říkankami, hádankami, vybrané se učí z paměti, vyprávějí i dramatizují
- předčítáme příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech, propojujeme je s výukou prvouky a výtvarné i hudební výchovy
- cvičíme schopnost naslouchat a něco si z příběhu zapamatovat, zapamatované vyjádřit mluveným, výtvarným nebo i pohybovým projevem
- necháme též žáky vyjadřovat své individuální pocity z četby
- pozornost věnujeme srozumitelnosti řeči žáků, stále nenásilně podporujeme správnou výslovnost
- výuka čtení – požadavek jasného zřetelného čtení s porozuměním uplatňujeme od čtení prvních slov
- čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznaných v předslabikářovém období;
- činnosti s písmeny skládací abecedy
- čtení dvojslovných, nejvýše trojslovných vět z poznaných slov
- postupné poznávání dalších hlásek a písmen
- čtení slabik, slov a krátkých vět
- čtení psacího písma
- čtení krátkých celků, obsahem dětem přiměřených
- čtení s porozuměním v průběhu roku podporujeme tvořením vět s danými slovy, kresbou k některým slovům a větám, odpověďmi na otázky k obsahu jednoduché věty, plněním krátkých a jasných napsaných pokynů
- nácvik psaní malých a velkých písmen ve spojení se čtením
- psaní slabik a krátkých slov s jednoduchými spoji
- opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět, náročnost vět je nutné volit podle individuálních možností žáků
- psaní snadných a foneticky jasných slov podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze
- z hlediska potřeb čtení a psaní rozlišujeme věty, slova, slabiky, hlásky (písmena)

2. ročník

Dokončení prvopočátečního čtení

postupný přechod od vázaného slabikování k správnému plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky
dodržování pomlky po tečce, přirozená intonace
správné čtení předložek se slovem
vyhledávání slov, určitých myšlenek apod. v přečteném textu

Rozvoj čtenářských schopností

správné a plynulé čtení krátkých i delších vět
čtení textů délkou i obsahem přístupným věku žáků
při opakovaném čtení zachovat intonaci
objasňování významu slov
vyhledávání slov vyjadřujících určitý vztah nebo myšlenku
vyprávění obsahu přečteného textu
vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení, jak jdou za sebou
přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť
plnění úkolů z čítanky, motivace žáků, práce podle rozhodnutí žáka – individualizace
rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků
vyprávění podle obrázků
vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života
spojení čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností
vytváření svých vlastních zápisů z pozorování přírody, např. listy o květinách doplněné kresbou nebo vystřiženým obrázkem – moje první kniha, zápisy o stromech aj.
čtení přístupných dětských knih, vyprávění jejich obsahu, ilustrace ke knížce

Psaní

procvičování tvarů písmen
psaní slabik, slov a jednoduchých vět
důraz na psaní s porozuměním
první krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností
spojování výrazů podle významu, zápis a samokontrola (prac. seš. *Putování se sluníčkem*)
dovednosti psát využíváme u jednoduchých zápisů v různých vyučovacích předmětech

Jazyková výchova a základní pravopisné jevy

vyjádření myšlenky
- seznámení s abecedou (práce s ní s oporou o napsanou abecedu)
odpověď celou větou na otázky, druhy vět
tvoření vět s danými slovy a k dané situaci
pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty)
slovo, slabika, hláska, písmeno, slovní význam
samohlásky, souhlásky, dvojhásky
výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek
psaní a výslovnost slabik tvrdých
psaní a výslovnost měkkých slabik
psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)
psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě

příprava na poznávání podstatných jmen a dějových sloves, zjišťovat v souvislém textu, která slova označují osoby, zvířata nebo věci a která slova vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají;

čtení a psaní předložek

vlastní jména osob

Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vypravovat své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.

Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. V 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

3. ročník

Rozvoj čtenářských dovedností

- správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih vhodně rozdělených na části; básní, bajek, pohádek přístupných chápání žáků
- výrazné čtení (po přípravě s učitelem) krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu
- tiché čtení (bez pohybu rtů) krátkých textů s jednoduchým dějem se samostatným způsobem zpracování otázek a úkolů, jimiž učitel kontroluje, jak žáci pochopili obsah přečteného článku (podle individuálních schopností žáků)
- objasňování významu slov a slovních spojení
- vyhledávání slov, výrazů, vlastních jmen v přečteném textu
- sestavování obrázkových osnov krátkého vypravování nebo přečteného článku
- vymýšlet názvy pro části povídek
- reprodukce vypravování a naučných textů nebo jejich částí
- vyprávění pohádek i vymýšlení pohádek žáky
- vyjadřovat obsah ilustrací k přečtenému textu
- pokus o vyprávění přečtené události ze stanoviska některé z jednajících osob
- výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů, které se žáci učí zpaměti
- čtení dětských knih přiměřených věku – zapsat a zapamatovat si jméno autora, název knihy, vyjádřit obrázkem nebo několika větami to, co žáka z knihy zaujalo
- učit se odpovídat na otázky k obsahu přečtené knihy
- pokračování v zápisech listů o přírodě - moje první kniha (mezipředmětové vztahy)

Psaní

Procvičování psaní tvarů písmen a jejich spojení na předepsaných slovech spolu spojených nějakým významem. Např.: náradí, které má tatínek; stromy, o kterých se učíme, apod. (psaní s porozuměním).

Dbáme na dodržování správných tvarů písmen, rovnoměrných vzdáleností mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku i zachovávání stejného sklonu písma.

Pozvolna se snažíme při dodržení úhlednosti písma psaní zrychlovat.

Jazyková výchova

Opakujeme to, co se žáci v předešlém ročníku naučili

- věta, slovo, slabika, písmeno - činnosti s abecedou
- pravopis věty (velké písmeno na začátku, interpunkční znaménko na konci)
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek a slabik
- psaní slov s tvrdými a měkkými slabikami
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě samostatně, ve slovech i slovních spojeních
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)

Učební látka, se kterou se žáci 3. ročníku nově seznamují nebo ji rozšiřují

- význam slov
- obojetné slabiky
- pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova
- procvičování pravopisu základních vyjmenovaných slov a jasně z toho vyplývajících slov příbuzných, užívaných v životě – porozumění významu slov a slovních spojení
- pravopis vlastních jmen – jednoduché typy
- seznámení se slovními druhy a jejich poznávání v jasných případech
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov
- poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat a věcí
- rod a číslo podstatných jmen
- pádové otázky
- poznávání sloves – osoba, číslo, čas
- seznámení s časováním sloves
- psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil ...)

Pravopis vyjmenovaných slov prolíná výukou 3. ročníku až do konce roku. Toto učivo je třeba procvičovat krátce, často, s porozuměním a vysvětlováním. Důraz je třeba dát na tvořivou práci žáků s vyjmenovanými slovy a jejich aplikaci též v jiných vyučovacích předmětech.

Vhodným způsobem je třeba s výukou vyjmenovaných slov propojovat poznávání slovních druhů a pravopis vlastních jmen. Jednotlivé okruhy učiva se neprobírají jako izolované celky, ale navzájem se prolínají.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Komunikační a slohová výchova

žák

- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
- v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
- volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
- na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
- píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

Jazyková výchova

žák

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké

samohlásky

- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

Literární výchova

Žák

- čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

2. období

Vzdělávací oblast je ve 4. – 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- ovládat základní jazykové jevy pro dorozumívání v ústní i písemné podobě
- osvojovat a rozvíjet čtenářské dovednosti
- rozvíjet kultivovaný písemný i ústní projev
- osvojovat si souvislé, plynulé a srozumitelné vyjadřování
- osvojovat si pravidla pro vytváření psaných textů podle komunikačního záměru a jejich využívání v praxi
- porozumět různým druhům textů věcné i odborné povahy
- vnímat literaturu jako specifický zdroj poznání a prožitků
- získávat estetické zážitky při komunikaci s vhodnými literárními texty a rozvíjet trvalý zájem o četbu
- využívat různých zdrojů informací (slovníky, encyklopedie, internet atd.) pro rozšiřování znalostí a dovedností

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka a literatury jsou naplňovány

- komunikační a slohovou výchovou
- jazykovou výchovou
- literární výchovou

V Komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu.

V jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem srozumitelného vyjadřování.

V literární výchově žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, formulovat vlastní názory o přečteném díle. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti interpretace literárního textu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

Český jazyk

- porovnávat význam slov, všimnout si spisovné podoby slov a porovnávat ji s užívanými nespisovnými slovy, znát stavbu slov (kořen, předpona, přípona, koncovka)
- uvědoměle používat i/y po obojetných souhláskách
- určovat slovní druhy
- skloňovat podstatná jména, časovat slovesa, respektovat shodu přísudku s podmětem
- rozlišovat větu jednoduchou a souvětí, pracovat s holou větou
- sestavovat osnovu projevu, členit text na odstavce – společná práce
- znát různé druhy popisů – společná práce
- sestavit text telegramu
- umět výstižně a stručně telefonovat
- napsat dopis s vhodným oslovením a správnou adresou
- vypravovat s použitím plnovýznamových sloves a využitím vhodných spojek
- vyjadřovat se též pomocí souvětí

Čtení a literární výchova

- číst plynule a správně
- prokázat porozumění textu
- využívat poznatků z četby v dalších školních činnostech
- vyjádřit své poznatky z četby, z poslechu pořadu, z divadelního či televizního představení
- vyhledávat informace v učebnicích, dětských encyklopediích
- všimnout si rozdílů zpracování textu krásné literatury a literatury umělecko-naučné
- rozumět literárním pojmům (přirovnání, zosobnění, bajka, dramatizace, próza, poezie, encyklopedie) při praktické činnosti

5. ročník

Český jazyk

- skloňovat podstatná jména obecná a vlastní
- užívat frekventovaná přejatá slova (včetně skloňování)
- předpony s-, z-, vz- (základní informace)

- rozlišovat druhy přídavných jmen – tvrdá, měkká, přivlastňovací, koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých
- běžně užívaná zájmena a číslovky (rozlišovat jako slovní druhy)
- rozeznávat a vhodně používat neohebná slova
- ovládat mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, čas, způsob)
- využívat různé slovní druhy vhodné jako spojovací výrazy ve větě jednoduché a v souvětí, znát základní pravidla v jednoduchých souvětích
- dbát na kladení správného přízvuku u slov a vět
- nezapomínat na grafické odlišení vět, přímé řeči
- členit text do odstavců dle osnovy (společná práce)
- pracovat s odborným textem (společně)
- orientovat se v encyklopedických a jazykových příručkách
- pronikat do logiky skladby českého jazyka
- respektovat interpunkci i ve větších stylistických projevech
- mít přehled o členění složitého souvětí
- využívat znalostí o oslovení
- dbát na ustálený pořádek slov
- orientovat se v různých slohových útvarech a využívat vhodné slovní zásoby
- dodržovat pravidla týkající se zvukové stránky českého jazyka
- rozlišovat spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu

Čtení a literární výchova

- hovořit souvisle o přečteném textu, vyjádřit své názory a pocity
- odlišit vyprávění literárního od faktického
- vyhledávat informace ve slovnících a dalších různých textech
- orientovat se v nabídce dětské literatury
- využívat pro vlastní četbu školní a místní knihovnu
- zaznamenávat si zajímavé myšlenky

4. - 5. ročník

Psaní

- zacházet s grafickými a psacími materiály a pomůckami a dodržovat základní hygienické a pracovní návyky
- psát podle normy psaní v přirozené velikosti a liniatuře se správným sklonem písma (75°)
- a rozstupem
- uplatňovat svůj osobitý rukopis při dodržování úhlednosti, čitelnosti a plynulosti písemného projevu a respektování základů kultury
- hbitost psaní

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Komunikační a slohová výchova

žák

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení

- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti

Jazyková výchova

žák

- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty - odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Literární výchova

žák

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

E) Průřezová témata

Reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáků především v oblasti postojů a hodnot.

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako na klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti

- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci

Rozvoj schopností poznávání:

ČJ 3 - práce s pověstí – domýšlení textu, vymýšlení vlastního závěru, hledání klíčových slov, vytváření pětilístku.

Projekt: výlet do středověku

Problémová cvičení – pokus o vyprávění krátkého příběhu z pozice některé z jednajících osob

Sebepoznání a sebezpečí:

ČJ 4 - každý strůjcem svého štěstí – žáci se snaží vyjádřit svá přání a zamýšlet se nad nimi

Seberegulace a sebeorganizace:

ČJ 3. - denní režim, pomoc doma,

Problémový úkol – vymysli, čím pomůžeš svému spolužákovi, který je dlouhodobě nemocen.

Psychohygiena:

ČJ 4 - dobrodružné výpravy – děti se zamyslí nad tím, jak se chovat, aby se vyhnuly zbytečnému nebezpečí, jak je nutná vzájemná podpora a přátelství, naučí se, jak se zbavit zbytečného strachu

Kreativita:

ČJ 1 – čtení s porozuměním – kresba k některým slovům a větám – rozvoj tvořivosti, pružnosti nápadů, schopnosti vyjadřování

Poznávání lidí:

ČJ 4 - u nás doma – děti vyjadřují své názory a pocity týkající se své rodiny, učí se rozpoznat chyby při poznávání a hodnocení druhých

Komunikace:

ČJ 2 – Oslovení, pozdrav, poděkování, omluva, prosba – rozvoj základních dovedností správné komunikace

ČJ 3. - telefonický rozhovor, omluva, pozvání, zkusíme o něco požádat, poděkovat,

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

ČJ 3 - řešení problémových úkolů (vyjmenovaná slova, slovní druhy, slohový výcvik – dokončování vět) - naučit se dát příležitost i ostatním, nevykřikovat

Hodnoty, postoje, praktická etika:

ČJ 3 - příběhy s dětským hrdinou, bajky. Poznáváme dobro a zlo. Děti se snaží přijít na příčiny jednání některých postav. „Jak bys jednal ty?“ apod.

1. Průřezové téma: Multikulturní výchova

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty. Multikulturní výchova rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou

všichni cítit rovnoprávně. Multikulturní výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání
- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Kulturní diference:

ČJ 4 - Jací jsme - děti se učí respektovat zvláštnosti různých etnik, učí se chápat pochopení rovnocennosti všech etnických skupin a kultur

6. Průřezové téma: Mediální výchova

Nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků. Média mají významný vliv na chování jedince a společnosti, na kvalitu života. Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků, osvojení základních pravidel veřejné komunikace a dialogu.

Přínos k rozvoji osobnosti žáka

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

ČJ 3, - práce s textem, orientace v textu, pochopení textu, práce s delším textem, domýšlení příběhu, odpovědi na otázky. Děti se naučí psát krátké sdělení, napsat pozvánku, pohled, přání apod.

ČJ 4 - pečujeme o zdraví – děti znají reklamy z televize, ale přesvědčí se o tom, že koupě produktu na základě reklamy není vždy správným rozhodnutím, naučí se zamýšlet se nad informacemi z médií, samy se pokusí reklamu vytvořit

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality:

ČJ 5 – oznámení, zpráva, reklama

Stavba mediálních sdělení:

ČJ 5 – televizní a rozhlasové zprávy, výběr vhodných informací z dětských časopisů

Vnímání autora mediálních sdělení:

ČJ 5 – hra na hlasatele, moderátora – užití výrazových prostředků pro vyjádření či zastření názoru a postoje, manipulaci

Fungování a vliv médií ve společnosti:

ČJ 3 – sloh –V divadle - četba článku, vyhledávání nesprávného chování v divadle

Tvorba mediálního sdělení:

Čj 1-3 – pravopis věty, znaménka za větou, druhy vět – vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů

Čj 1-3 – čtení – dodržování pomlčky mezi větami, přirozená intonace (ve čteném projevu)

Čj 2 – psaní – první krátké vyjadřování – vlastní pozorování, zkušenost, vymyšlený příběh, pohádka – možnost vyjádření svých zkušeností, prožitků, poznatků

2. stupeň

Vzdělávací oblast je v 6. – 9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk a literatura. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- chápat jazyk jako svébytný historický jev, ve kterém se odráží historický a kulturní vývoj národa, jako významný sjednocující činitel národního společenství a jako důležitý a nezbytný nástroj celoživotního vzdělávání
- rozvíjet pozitivní vztah k mateřskému jazyku, chápat jeho význam pro přesné, logické a věcné vyjádření reality, k získávání, ale i předávání informací, ale také jako bohatého mnohotvárného prostředku pro individuální prožívání uměleckého díla, sdílení těchto zážitků i vyjádření vlastních prožitků
- vážit si umění a literatury jako zdroje poznání a pochopení určité epochy, jako zdroje rozvíjení emocionálního a estetického vnímání
- zvládnout běžná pravidla komunikace, účastnit se diskusí, vyjadřovat a obhajovat svůj názor v rámci kultivovaného, všestranně rozvinutého projevu
- získávat informace v literatuře, slovnících, sdělovacích prostředcích a informační technice, učit se je objektivně hodnotit a zpracovávat

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány
komunikační a slohovou výchovou
jazykovou výchovou
literární výchovou

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*. Všechny složky oboru Český jazyk a literatura se ve výuce vzájemně prolínají. Jejich úspěšné zvládnutí je předpokladem pro poznávání, získávání vědomostí a osvojování dovedností v dalších oborech vzdělávacího procesu.

V komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), kultivovaně psát a mluvit a rozhodovat se na základě přečteného i slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej, učit se posuzovat také jazykové prostředky textové výstavby a kompozici textu, používat složitější větnou stavbu.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny ve všech vyučovacích předmětech.

Číst s porozuměním různé druhy textů věcné i odborné povahy, včetně orientace v tabulkách a grafech vede žáky k pochopení souvislostí, k souvislému vyjadřování, stanovení hlavní myšlenky, problému, vytváření osnovy. Na 2. stupni si žáci utvrzují pravidla pro vytváření psaných i ústních textů různých slohových postupů. K osvojování souvislého plynulého a srozumitelného vyjadřování podle komunikačního záměru mluvčího a typu komunikační situace se využívají mluvené projevy připravené i nepřipravené, jsou zadávány samostatné práce, navozovány různé situace z běžného života, které žáci mají řešit na základě vlastních zkušeností. Důležitou součástí komunikační výchovy je rozvoj slovní zásoby, využití všech možných zdrojů k získávání informací a práce na počítači (práce se slovníky, encyklopediemi, bibliografií, internetem) pro rozšiřování znalostí a dovedností potřebných k dalšímu vzdělávání a sebevzdělávání. Žák se učí nejen obhajovat svůj názor podložený přesvědčivými argumenty, ale také cíleně poslouchat druhé, zaujímat kritický i sebekritický postoj.

V jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka, učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy (podoby). Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídít je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V literární výchově jsou žáci vedeni ke čtení s porozuměním, k práci s textem, k rozlišování specifických znaků literárních druhů, k základní orientaci v dílech českých i světových spisovatelů. Na základě osvojování a rozvíjení čtenářských zkušeností získávají kladný vztah k literatuře a zájem o četbu a další kulturní prožitky, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje. Uvědomují si souvislosti mezi historickými událostmi a literaturou, v níž se odrážejí. Prostřednictvím regionální literatury se rozvíjí u žáků také zájem o obec, město, kraj, v němž žijí, a zájem o občanské dění.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Komunikační a slohová výchova

- čtení – p r a k t i c k é (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu),
- v ě c n é (studijní, čtení jako zdroj informací, vyhledávací), kritické (analytické, hodnotící), p r o ž i t k o v é
- naslouchání – p r a k t i c k é (výchova k empatii, podnět k jednání), v ě c n é (soustředěné, aktivní), k r i t i c k é (objektivní a subjektivní sdělení, komunikační záměr mluvčího, manipulativní působení projevu, zvukové prostředky souvislého projevu a prostředky mimojazykové), z á ž i t k o v é
- mluvený projev – zásady dorozumívání (komunikační normy, základní mluvené žánry podle komunikační situace), zásady kultivovaného mluveného projevu (technika mluveného projevu), komunikační žánry, připravený i nepřipravený projev na základě poznámek, referát, diskuse
- písemný projev – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní

Jazyková výchova

- zvuková stránka jazyka – zásady spisovné výslovnosti, přízvuk slovní i větný, intonace, členění souvislé řeči (pauzy a frázování)
- slovní zásoba a tvoření slov – slovní zásoba (slova a pojmenování), slohové rozvrstvení slovní zásoby, význam slova, homonyma, synonyma, antonyma, obohacování slovní zásoby, tvoření slov
- tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov
- skladba – výpověď a stavba věty, pořádek slov ve větě, rozvíjející větné členy, souvětí, přímá a nepřímá řeč, stavba textu
- pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický
- obecné poučení o jazyce – čeština, skupiny jazyků, rozvrstvení národního jazyka, jazyk a komunikace

Literární výchova

- tvořivé činnosti s literárním textem – přednes vhodných literárních textů, reprodukce, hlavní myšlenka, interpretace literárního textu, dramatizace, vytváření vlastních textů, výtvarný doprovod
- způsoby interpretace literárních a jiných děl
- základy literární teorie a historie - struktura, jazyk literárního díla, literatura umělecká, věcná
- literární druhy a žánry – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry, představitelé

6. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován v 5 vyučovacích hodinách.

Komunikační a slohová výchova

- reprodukce textu
- vypravování (sestavení osnovy pomocí obrázků, z textu, k textu, vlastní prožitky, či poznávané, typické prostředky jazykové i stylistické, dramatizace, vyjádření pohybem)
- popis – předmětu, osoby, děje, pracovního postupu (využití názoru, zkušenosti, připravené osnovy, obohacování a rozvíjení slovní zásoby, využití učiva v jiných předmětech)
- zpráva, oznámení (úsporné sdělení, rozlišení obou slohových postupů, praktické využití)
- objednávka, tiskopisy (využití v praktickém životě)
- výpisky (vyhledat důležité od nepodstatného, využít při učení)
- výtah z odborného textu (poznávání a obohacování odborné terminologie)
- blahopřání
- dopis – osobní, úřední (rozlišení subjektivního sdělení od úředního prostřednictvím stylistických a jazykových vyjádření, formy)

V hodinách jsou zařazována cvičení pro mluvený projev, úkoly pro vyjádření dialogu. Ve vyučování žáci používají učebnici Český jazyk pro 6. ročník ZŠ (Styblík, SPN – 1997), SSČ, SCS, Pravidla i další jazykové příručky, např. Slovník synonym a Slovník lidových rčení.

Jazyková výchova

- útvary národního jazyka, jazykověda, práce s jazykovými příručkami – SSČ, Pravidly
- zvuková stránka – hláskosloví, spisovná výslovnost – spodoba znělosti, slovní přízvuk, zvuková stránka věty

- stavba slova a pravopis – opakování – kořen, přípona, předpona, základové slovo, slovotvorný základ, slova příbuzná
- střídání hlásek při odvozování, skupiny hlásek při odvozování, zdvojené souhlásky, skupiny bě - bje, mě - mně, ..., předpony s-, z-, vz-, předložky s, z, i,í / y,ý po obojetných souhláskách
- tvarosloví – druhy slov - opakování podstatných jmen, druhy - jména konkrétní, abstraktní, pomnožná, látková, procvičování podstatných jmen, určování mluvnických kategorií, procvičování tvarů a pravopisu podstatných jmen podle vzorů, skloňování vlastních jmen osobních a místních – opakování přídavných jmen – rozlišování druhů adjektiv, – nově zařazování ke vzorům, skloňování, určování mluvnických kategorií, jmenný tvar, stupňování přídavných jmen, zájmena – druhy, skloňování zájmen osobních – já, on, ona, ono, přivlastňovacích – můj, tvůj, svůj, určování druhů číslovek, jejich užívání a skloňování, slovesa, slovesný způsob – přítomné tvary
- skladba – větná stavba, věta jednoduchá, základní skladební dvojice, shoda přísudku s podmětem, s několikanásobným podmětem, vedlejší skladební dvojice, rozvíjející větné členy – předmět, příslovecné určení (času, místa, způsobu), přívlastek (shodný), souvětí

Jednotlivé tématické celky doplňovat pravidelnými pravopisnými cvičeními, jazykovými rozbory, kontrolními diktáty a prověrkami, pracovat se SSČ, Pravidly českého pravopisu, SCS a jinými jazykovými příručkami. Dle možností k procvičování využívat výukových programů na počítači.

Literární výchova

- historická literatura – příběhy s náměty z nejstarších dějin (mýtus, báje, pověst, reprodukce, osnova vypravování, popis hlavní postavy)
- z české literatury 19. stol. – lidová slovesnost, povídka
- báje a pověsti starověku, biblické příběhy
- česká poezie (rým, sloka, přirovnání, zosobnění, srovnání lyrika x epika)
- příběhy odvahy a dobrodružství českých i světových autorů
- svět lidí a svět zvířat – povídka, román
- nonsensová literatura, humor v literatuře

Využíváme Čítanku pro 6. ročník ZŠ, M.Hanzová a kol., Literární výchovu pro 2. stupeň ZŠ, Soukal, J., SPN, 1998 a další příručky, např. Poezie, kol., Scientia, 1994, Báje, mýty a pověsti, a společné četby ze Školní knihovny.

7. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován ve 4 vyučovacích hodinách.

Komunikační a slohová výchova

- vypravování – opak. – osnova z textu, vlastní vypravování, regionální náměty
- popis uměleckého díla, využití epitetonu, přirovnání, bohatosti slovní zásoby, práce se slovníky
- líčení – subjektivní popis
- popis pracovního postupu, dodržování zásad postupnosti, přehlednosti, využívání termínů
- charakteristika vnější a vnitřní, využití jazykového učiva i literárního
- životopis, žádost, pozvánka

- výpisky (opakování), výtah – základní rozdíly

Jazyková výchova

Tvarosloví

- opakování a procvičování podstatných jmen, mluvnické kategorie, jména konkrétní, abstraktní, pomnožná, látková, skloňování očí, uši, ruce, nohy – duálové koncovky
- opakování přídavných jmen – procvičování druhů adjektiv – zařazování ke vzorům, skloňování, určování mluvnických kategorií
- opakování – druhy zájmen, skloňování zájmen osobních
- číslovky, skloňování základních číslovek, využívání v ústním i písemném projevu
- slovesné tvary podle zakončení v 3. os. č. j. č. přít., osobní koncovky, využívání Pravidel
- slovesný rod, přičestí trpné, zvrtná podoba slovesa
- příslovce, příslovečné spřežky, pravopis
- stupňování příslovcí
- předložky, pravopis s, z (opakování, prohlubování vědomostí)
- spojky souřadící, podřadící
- částice
- citoslovce

Pravopis

- psaní velkých písmen
- procvičování pravopisu i, í/ y, ý

Nauka o významu slov

- slovo a sousloví
- rčení, jednoznačná a mnohoznačná slova
- synonyma, homonyma, antonyma, slova citově zabarvená
- odborné názvy

Nauka o tvoření slov

- slovní zásoba, způsoby obohacování
- tvoření slov odvozováním, skládáním a zkracováním

Skladba

- věty dvojčlenné a jednočlenné
- věty podle postoje mluvčího
- otázky doplňovací a zjišťovací
- přísudek – druhy
- podmět
- předmět
- příslovečné určení
- přívlastek
- doplněk
- druhy vedlejších vět

Jednotlivé celky jsou doplňovány pravidelnými pravopisnými cvičeními, jazykovými rozbory, kontrolními diktáty a prověrkami .

Český jazyk pro 7. r. – Styblík. Učebnice je doplňována dalšími mluvnickými příručkami a slovníky.

Literární výchova

- nejstarší starověká literatura – báje
- nejstarší česká literatura – legendy, kroniky, lidová slovesnost
- židovské pověsti
- básníci 19. stol. (Čelakovský, Neruda), metafora, personifikace, balada, romance
- dobrodružná literatura – román
- starší světová literatura – drama (monolog, dialog, komedie, tragédie), poezie
- novější česká literatura

Čítanka pro 7. ročník ZŠ, M. Hanzová a kol., Literární výchovu pro 7. tř. – Výpravy do světa literatury a další literární příručky uvedené výše.

8. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován ve 4 vyučovacích hodinách.

Komunikační a slohová výchova

- charakteristika literárních a historických postav, práce s literárními slovníky
- líčení historické události, přírodních jevů
- výtah – uspořádání informací s ohledem na jejich účel
- výklad – historické události, z různých oblastí lidského života
- úvaha
- portréty známých osobností

Jazyková výchova

obecné výklady o českém jazyce

- útvary českého jazyka a jazyková kultura
- čeština jako jeden ze slovanských jazyků
- opakování pravopisných poznatků

nauka o slovní zásobě

- slovní zásoba a tvoření slov
- slova přejatá, jejich výslovnost a pravopis

tvarosloví

- opakování a procvičování učiva minulých ročníků
- některé nepravidelnosti ve skloňování podstatných jmen
- skloňování obecných jmen přejatých
- skloňování cizích vlastních jmen
- skloňování zájmena týž, tentýž
- slovesný vid, slovesa dokonavá a nedokonavá
- tvoření slovesných tvarů z kmene přítomného a minulého
- přehled slovesných vzorů a výcvik užívání spisovných tvarů
- využití různých slovesných tvarů
- pravopis koncovek jmen a sloves

skladba

- větná stavba, členitost
- zápor
- základní větné členy
- rozvíjející větné členy
- několikanásobné větné členy
- významový poměr
- větné členy v přístavkovém vztahu
- znázornění stavby věty jednoduché
- souvětí podřadné
- tvoření vět
- souvětí souřadné

Učebnice Český jazyk pro 8. ročník ZŠ, Styblík, J. a další již uvedené mluvnické příručky a slovníky.

Literární výchova

- představitelé klasicismu, osvícenství a preromantismu ve světové literatuře (Moliere, Goethe...)
- představitelé světového romantismu (Hugo, Puškin...)
- Národní obrození v české literatuře, jeho představitelé a díla
- K.H.Mácha – Máj, povídky
- Erben – balady
- Borovský – epigramy, básně, satira
- kritický realismus ve světové literatuře
- česká literatura ve 2. polovině 19. století
- poetizmus – Seifert, Nezval, kaligramy
- humor v literatuře

Využíváme Literární výchovu pro 8. tř. – Výpravy do světa literatury a další již uvedenou literaturu.

9. ročník

Předmět český jazyk a literatura je realizován v 5 vyučovacích hodinách týdně (4 hodiny ČJ + 1 hodina semináře ČJ).

Komunikační a slohová výchova

Docvičení, prohloubení znalostí a dovedností, jejich praktické uplatňování

- jazyková kultura
- slohové postupy a útvary užívané v různých komunikačních situacích
- vypravování - vlastní umělecké zpracování příběhu
- popis – předmětu, děje (člověk a okolní svět), pracovního postupu
- charakteristika – vnější, vnitřní, přímá a nepřímá
- životopis – strukturovaný, uplatnění v budoucím životě
- tiskopisy
- výklad a výtah

- úvaha – život kolem nás
- nácvik diskuse
- proslov – samostatné vystoupení , sebevědomé chování
- publicistický styl – fejeton

Jazyková výchova

Úvodní opakování, opakování pravopisu a všech druhů jazykových rozbor.

Zvuková stránka jazyka

- hláskosloví
- spisovná výslovnost, spodoba
- zvuková stránka věty
- psaní a výslovnost slov přejatých

Tvoření slov

- stavba slova a tvoření slov
- pravopis související se stavbou slova a s tvořením slov
- psaní í/y po obojetných souhláskách
- skupiny souhlásek
- skupiny bě, pě vje

Význam slova

- slova jednoznačná a mnohoznačná
- synonyma, antonyma, homonyma
- odborné názvy

Tvarosloví

- slovní druhy
- jména, jejich druhy a tvary
- skloňování obecných jmen přejatých
- skloňování cizích vlastních jmen
- slovesa a jejich tvary
- přechodníky (orientačně)
- pravopis koncovek jmen a sloves (ve spojení s dalšími pravopisnými jevy)
- psaní velkých písmen ve vlastních jménech a názvech

Skladba

- stavba větná (věta jednoduchá, větné členy holé, rozvité, souřadně spojené, vztah přístavkový, věta dvojčlenná, věta jednočlenná, větný ekvivalent
- samostatný větný člen, osamostatněný větný člen, elipsa
- souvětí podřadné s více než jednou větou vedlejší
- čárka v souvětí podřadném
- souvětí souřadné s více než dvěma větami
- vsuvka

Jazyky slovanské, obecné výklady o českém jazyce
Závěrečné opakování , kontrolní práce

Učebnice Český jazyk pro 9. ročník ZŠ a další již uvedená literatura.

Literární výchova

- literatura 1. poloviny 20. století
- tematika 1. světové války ve světové i české literatuře
- česká meziválečná poezie (práce s literárním textem, obrazná pojmenování)
- 2. světová válka v literatuře (Čapek, Drda, Pavel, Lustig, Hrubín, Škvorecký)
- poválečná literatura
- divadlo 20. století- Osvobozené divadlo, Semafor, písňové texty
- literatura 2. poloviny. 20. století – moderní literatura, experimentální poezie
- přehled o základních dílech českých a světových autorů

Čítanka pro 9. ročník ZŠ, Soukal J., Literární výchovu pro 8. tř. – Výpravy do světa literatury a další.

D) Očekávané výstupy

Komunikační a slohová výchova

žák

- odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji
- rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru
- rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj
- dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci
- odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru
- v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči
- zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
- využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát
- uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování
- využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů

Jazyková výchova

žák

- spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova
- rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazérech
- samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami
- správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci

- využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace
- rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí
- v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí
- rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití

Literární výchova

žák

- uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla
- rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora
- formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo
- tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie
- rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty
- rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele
- uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře
- porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování
- vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích

E) Průřezová témata

Každodenní verbální komunikace slouží jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Přirozeně se využívá nejčastěji v oblasti komunikační a slohové výchovy. Rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti. Samostatné mluvené projevy připravené i nepřipravené nutí žáka přemýšlet o sobě samém i svém okolí, přispívají k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování. Při nácviu diskuse žák řeší různé problémy, které se objevují ve třídě, v jeho osobním životě. Rozhovory, vlastní sebehodnocení, konfrontace názorů s jinými žáky by měly vést k pozitivnímu rozvoji osobnosti a sociálnímu rozvoji. Využívá se komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, vysvětlování, žádost), asertivní komunikace, dovednosti pro sdělování verbální i neverbální. Pozitivní pro utváření postojů je zvládání situací soutěže, konkurence.

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Kooperace a kompetice:

ČJ 6-9 – komunikační a slohová výchova – všechny slohové útvary ve verbálním projevu

2. Průřezové téma: Multikulturní výchova

Etnický původ:

ČJ 9 - literární výchova – odraz 2. světové války v literatuře – židovská tematika

Multikulturalita:

ČJ 8. tř. jazyková výchova – slovanské jazyky, ČJ 9. tř. jazyková výchova – slovanské jazyky

3. Průřezové téma: Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

ČJ 9 - komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

Stavba mediálních sdělení:

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení

Tvorba mediálního sdělení:

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení,

ČJ 9 - komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

SEMINÁŘ Z ČESKÉHO JAZYKA

Vyučovací předmět Seminář z českého jazyka je realizován na 2. stupni jako volitelný předmět a jeho učivo je totožné s učivem předmětu Český jazyk.

ANGLICKÝ JAZYK

1. období

Vzdělávací oblast je ve 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu anglický jazyk. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk, učit se vnímat a napodobovat melodii a rytmus anglického jazyka
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti
- činnostní formou naučit žáky základní slovní zásobu z jim blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty)
- činnostní formou výuky naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze
- základní fráze a obraty procvičovat s pomocí audiokazety a manuálních činností zahrnutých v pracovním sešitě
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně
- vést žáky k získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce
- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk
- postupně začít chápat význam znalosti angličtiny pro život
- aktivní účastí žáka na výuce anglického jazyka ho vést ke schopnosti jednoduše komunikovat s využitím prvních poznanych slov a frází

Při činnostním vyučování anglickému jazyku ve 3. ročníku vyučujeme

- a) komunikační dovednosti (schopnost domluvit se v angličtině)
- b) slovní zásobu, čtení a porozumění řeči psané; porozumění řeči mluvené,
- c) mluvnici a pravopis
- d) dramatickou výchovu

B) Charakteristika výuky

Výuka anglického jazyka v 1. období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků. Proto je v tomto období nejdůležitější probuzení zájmu o výuku angličtiny a vytváření pozitivního vztahu k učení cizímu jazyku. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce je třeba pracovat s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba je volena především z okruhu zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem, a to v každé hodině. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

Využíváme zvukových nahrávek, anglických říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí zpaměti.

C) Obsah učiva ve 3. ročníku

- pozdravení s ohledem na denní dobu a rozloučení
- základní fráze týkající se představování + s tím související otázky (What is your name? How are you? How old are you?) – schopnost vést krátký dialog
- vyjádření souhlasu a nesouhlasu, poděkování
- anglická abeceda (spelling)
- rozkazovací způsob frekventovaných sloves (Sit down!, Stand up! Read!, Quiet, please!, Look!, Listen! Open your book!, Close your book!)
- číslovky 0 – 20
- slovní zásoba probíraných tématických celků (školní potřeby, hračky, rodina, zvířata, potraviny, barvy...)
- přivlastňovací zájmena – my, your, his, her
- osobní zájmena
- základní přídavná jména – happy, sad, big, little
- množné číslo pravidelných podstatných jmen (koncovka –s)
- spojení přídavného + podstatného jména – a little dog, a big hippopotamus
- spojení přivlastňovacího zájmena + podstatného jména – my ball, your father
- spojení základní číslovky + podstatného jména – one pig, two pigs
- neurčitý člen a / an
- tvoření krátkých vět začínajících vazbou This is....
- časování nepravidelného slovesa „to be“ (oznamovací kladné věty, otázka – Is it a pen?)

- sloveso „to have“ ve spojení s 1.os.j.č. – I have a cat.
- sloveso „like“ ve spojení s 1. os.j.č. – I like dogs.

V 1. pololetí poskytneme dětem nezbytný úvod do jazyka

- seznamujeme je s anglickými hláskami na základě názvů barev, hraček a čísel
- nacvičujeme správnou výslovnost a čtení celých vět na krátkých příbězích
- učíme děti mluvit ve vzorových větách, jejichž smysl je dán dramatizací, činností s předměty nebo s obrázky
- naučíme děti rozumět jednoduchým větám a pokynům ve třídě
- radost z uměleckého prožitku s použitím anglického jazyka poskytneme nácvikem velmi jednoduchých básniček a říkadél

V 2. pololetí

- postupně nacvičujeme čtení fonetického přepisu angličtiny
- postupně probíráme a opakujeme tvary jednotného a množného čísla podstatných jmen, zájmena osobní – podměty, shodu podmětu s přísudkem, závazný slovosled anglické věty

Výuka gramatiky probíhá současně s vytvářením jednoduchých vět, kde se potřebné výrazy a spojení procvičují. Žáci se naučí větám rozumět, číst je a opakovat. Protože jim rozumějí a znají některá slovíčka, mohou je obměňovat. Ptají se jeden druhého, odpovídají na spolužákovy otázky. Tímto způsobem probíhá výuka gramatiky s pomocí činností v průběhu celého roku, jak je uvedeno už v bodě B.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a **otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností**, a reaguje na ně **verbálně i neverbálně**
- **zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal**
- **rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu**
- **rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu**
- **přihadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení**
- **píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy**

Děti získají skutečný základ pro další studium anglického jazyka v těchto oblastech

- Oblast **fonetiky**: rozlišují nejpoužívanější anglické hlásky od českých a umí je vyslovit.
- Oblast **slovní zásoby**: barvy, čísla, běžné hračky a zvířata, osoby, příbuzenské vztahy, jídlo, pojmy: malý, velký, smutný, veselý, ano, ne Mr., Ms.
- Oblast **mluvnice**: člen neurčitý, jednotné a množné číslo podstatných jmen, rozkazovací způsob frekventovaných sloves, slovesa mít, mít rád, být, zájmena osobní - podměty a jejich použití ve větě, některá zájmena přivlastňovací

2. období

Vzdělávací oblast je ve 4. – 5. ročníku realizována prostřednictvím předmětu anglický jazyk. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- vést k pochopení významu znalosti anglického jazyka pro osobní život
- dosáhnout úrovně A1 podle jazykového portfolia stanoveného Radou Evropy
- získávat základní poznatky o angl. mluvících zemích
- získávat první zkušenosti při práci s PC
- naučit hlasitému čtení delších textů se správnou výslovností a intonací
- cvičit orientaci ve slyšeném textu, proneseném rodilým mluvčím
- nacvičovat delší konverzační celky i mezi více osobami
- umět přednést jednoduchý mluvený projev na dané téma
- naučit zásady tichého čtení a práce s textem
- zdokonalovat písemný projev při opisu souvislejšího textu
- soustředit se na písemnou formu práce s textem – doplňování, obměna vět, tvoření otázek, odpovědí
- nacvičovat psaní podle diktátu
- seznamovat s dalšími gramatickými pravidly
- prohlubovat slovní zásobu podle obsahu používaných učebnic
- aktivně se účastnit na projektovém vyučování

B) Charakteristika výuky

Výuka ve 2. období se realizuje ve 4. a 5. třídě s dotací 3 hodin v každém ročníku a navazuje na dosažené výsledky v 1. období. Prohlubujeme a zdokonalujeme faktické znalosti ve všech oblastech – receptivní řečové (poslech a čtení s porozuměním), produktivní řečové (ústní a pís. projev), komunikační (komunikace a tématické okruhy)

Cílem tohoto období je pochopení významu znalosti užitého jazyka pro osobní růst žáka a jeho budoucí kariéru, pomáhá snižovat jazykové bariéry při cestování nebo při budoucím studiu. Vhodně využíváme časopisy, video, PC, audiokazety, názorné pomůcky, hry, soutěže.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4.ročník

- vycházet ze znalostí z 1. období a navazovat na zažitě stereotypy získané ve 3. ročníku
- upevnit si anglickou abecedu a aktivně využívat spelování ve výuce
- opakování zákl. seznamovacích frází, pozdravy
- naučit další pokyny a příkazy, které jsou součástí učebnice
- čísla 0 – 100 – základní
- pravidla použití neurčitého členu a/an, základní pravidla použití určitého členu ve spojení s příd. jménem a podst. jménem (the big fox)
- časování slovesa TO BE - kladné tvary, záporné tvary, otázka
- časování slovesa HAVE GOT v kladném i záporném tvaru i v otázce
- zájmena přivlastňovací – my, your, his, her
- seznámení se způsobovým slovesem CAN

- existenční vazba THERE IS/ARE + otázky
- slovosled ve větě oznamovací, tázací, krátká odpověď
- slovní zásoba z okruhu – barvy, oblečení, části těla, přídavná jména, potraviny, dny, měsíce, zvířata

5. ročník

- upevnění sloves TO BE a TO HAVE GOT- oznamovací věta, otázka + tvoření kladných i záporných odpovědí
- existenční vazba THERE IS/ARE + otázky
- otázky se zájmeny: Who, What, Where, How many, How much,
- seznámení s poč. a nepoč. pods. jmény
- předložky místa – in, on, near, under, into, out of
- předložky času – on+day, at+time, in+month
- základy přítomného času průběhového
- základy přítomného času prostého
- přivlastnění – bird's cage
- fráze Do you like....?
- slovní zásoba –základní významová slovesa, školní předměty škola, části dne, počasí, jídlo, můj den – popis činností během dne

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností
- rozumí slovům a jednoduchým větám , pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu

MLUVENÍ

žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu

PSANÍ

žák

- napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života
- vyplní osobní údaje do formulář

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Toto téma prolíná celým 2. obdobím téměř pravidelně. Je založena na verbální i neverbální komunikaci jako nástroji dorozumívání.

Využívány jsou všechny 3 okruhy

- osobnostní rozvoj – při cvičení smyslového vnímání, pozornosti, soustředění, zapamatování, řešení problémů. Utváří se vztah k sobě i k jiným získáváním informací o jiných, cvičení sebekontroly, sebeovládání, dovednosti pozitivně se naladit a motivovat
- sociální rozvoj – poznávání se ve skupině, dobré vztahy mezi spolužáky, dovednost dialogu, monologu, komunikace v různých situacích – omluva, pozdrav, prosba, rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci
- morální rozvoj – zvládání učebních problémů

Sebepoznání a sebepojetí:

AJ 3-5 - my family, my friend, my country- vyprávění o sobě, svých kamarádech, život v Anglii, zvyky, tradice, písničky a básničky.

Kreativita:

AJ 3-5 - pomocí jednoduchých slovíček, obrázků, gest apod. se pokus domluvit s cizincem, představit sebe, svoji rodinu a své kamarády.

3. Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zajišťuje výchovu evropských občanů jako tvořících a zodpovědných osobností. Cizí jazyk má praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy. V oblasti postojů pomáhá překonávat stereotypy a předsudky.

Multikulturní výchova umožňuje žákům seznamovat se s různými kulturami, jejich tradicemi a hodnotami. Učí žáky žít a komunikovat ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých.

Tématické okruhy vycházejí ze situace ve škole, ve městě, ve společnosti

- poznání vlastní kultury
- vstřícný postoj k odlišnostem různých skupin
- specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost

Evropa a svět nás zajímá:

AJ 3-5 - děti se učí poznávat život lidí v Anglii, jejich zvyky, tradice. Naučí se psát krátké dopisy, jednoduchými větami popsat sebe, své kamarády, rodinu, svoje vlast.

Objevujeme Evropu a svět:

AJ 3, 4, 5,- děti se seznámí s životem lidí v Anglii, s jejich životním stylem, s jejich zvyky a způsobem vzdělávání.

6. Průřezové téma: Mediální výchova

Fungování a vliv médií ve společnosti:

AJ 3, 4, 5 - práce s počítačem – děti se naučí používat počítač při výuce jazyka, při překládání různých textů i při vyhledávání potřebných informací.

2. stupeň

Anglickému jazyku je věnována v 6. – 9. ročníku tříhodinová dotace. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- dosáhnout úrovně A2, což je uživatel jazykových základů
- aktivně využít poznatků z předcházejícího období
- rozumět názvům věcí ve třídě a škole, číslům, jednoduchým instrukcím učitele
- reagovat na základní otázky
- rozumět frázím běžného života kolem nás
- pochopit smysl jasných zpráv
- orientovat se v přiměřených textech a pracovat s nimi – najít základní informace, odpovědi na otázky, obměňovat věty, sestavovat text podle pokynů
- vyhledat informace – ve slovníku, literatuře, jízdních řádech, jídelních lístcích, na internetu
- sestavit osobní dopis, pohlednici, blahopřání, vyplní formulář s osobními daty
- vyjádřit svůj názor, zážitky, přání
- zpracovat základní témata formou projektu
- jednoduchým způsobem se domluvit v běžných každodenních situacích

B) Charakteristika výuky

Výuka v 6. – 9. ročníku shrnuje a prohlubuje vědomosti žáka ve všech oblastech jazykového vzdělání na základní škole. Využíváme náročnější metody práce, např. tvorbu krátkodobých nebo dlouhodobých, individuálních nebo skupinových projektů. K tomu slouží nové zdroje a způsoby poznávání faktů – internet, výuk. programy na PC, časopisy, knihy, TV. Vedeme žáky k aktivnímu využívání získaných vědomostí a znalostí.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- opakovat a prohlubovat poznatky z minulých období – úvodní fráze, pozdravy, abeceda, čísla 1 – 100, telefonní čísla, pokyny, barvy, členy, přivlastnění
- časování sloves – TO BE, TO HAVE GOT ve spojení s novými slovíčky a situacemi
- časování slovesa CAN v kladném i záporném tvaru i v otázce. Tvoření kladných i záporných krátkých odpovědí ve všech osobách
- množné číslo – pravidelné, nepravidelné
- určování času
- vazba THERE IS/ARE – popis města a budov, popis domu
- sloveso MUST – časování kladné, záporné věty v přítomném čase
- nepřímý rozkaz – LET'S
- ukazovací zájmeno – THIS x THESE

- slovní zásoba z tématu – státy, škola – zařízení a rozvrh, denní návyky, volný čas a záliby, zařízení domu, bytu, obchody, domácí práce, části těla, psaní pohlednice a krátkého dopisu
- přít. čas prostý – věty kladné, záporné, otázky, krátké odpovědi
- přítomný čas průběhový - věty kladné, záporné, otázky, krátké odpovědi
- jednoduchá sdělení – žádost o pomoc, prosba, omluva, poděkování, informace ...

7. ročník

- prohlubování předchozích znalostí
- opakování a upevnování přítomného času prostého
- přítomný čas průběhový -
- rozdíl mezi přítomným časem prostým a průběhovým - využití na základě časového určení ve větě – frekvenční příslovce (every day, all the time, at the moment, now)
- řadové číslovky, anglické datумы (psaná i mluvená forma)
- nepravidelné množné číslo
- předmětná zájmena (me, you, her, him, it, us, them)
- ukazovací zájmena – THIS, THESE, THAT, THOSE
- neurčitá zájmena – SOME, ANY
- minulý čas prostý sloves – TO BE, HAVE GOT
- slovní zásoba z okruhu – osobní údaje, sport, části těla, zvířata, nakupování, záliby, počasí, světové strany, aktivity v průběhu roku
- minulý čas prostý – kladná, záporná věta, otázka, krátká odpověď
- minulé tvary u pravidelných a nejfrekventovanějších nepravidelných sloves
- vyjádření budoucnosti vazbou – GOING TO
- předložky IN, ON, AT (místní i časové)
- členy – určité, neurčité
- počítatelná a nepočítatelná podstatná jména
- počítatelná a nepočítatelná podstatná jm. ve spojení s označením množství (a bottle of milk, a loaf of bread,..)
- a few x a bit of
- stupňování přídavných jmen – krátkých, dlouhých, nepravidelných, porovnávání AS...AS
- frekvenční příslovce a jejich umístění v angl. větě
- tvoření příslovčí z přídavných jmen koncovkou -ly
- reálie a slovní zásoba – volnočasové aktivity, rodina a vztahy v ní, zdraví, nemoci, jídlo a pití, recepty na přípravu jednoduchých pokrmů, oblečení, zábava, nakupování, státy, reálie – Velká Británie, USA

8. ročník

- doplnění a prohloubení učiva z minulých ročníků
- opakování slovesných časů (minulý prostý, přítomný průběhový, prostý)
- vyjádření budoucnosti – WILL a tvarem přítomného času průběhového
- minulý čas průběhový
- členy.
- Popis cesty a směru ve městě
- předložky – IN, ON, AT, BY, IN FRONT OF – orientace ve městě,určení směru – ON THE LEFT/RIGHT, STRAIGHT AHEAD, pohybu – TOWARDS, ALONG, OVER, AWAY FROM
- slovesa – tvary nepravidelných sloves v přičestí minulém
- seznámení s předpřítomným časem
- státy, reálie – Velká Británie, Londýn,

- slovní zásoba – moje budoucnost, zaměstnání, prohlubování slovní zásoby ve všech již probraných tématech (My family, Leisure time, Sports, Shopping, ...)

9. ročník

- doplnění a prohloubení učiva z minulých ročníků
- opakování slovesných časů a slovní zásoby
- způsobová slovesa MUST, HAVE TO, CAN apod. – přítomný, minulý, budoucí čas
- čtení a zápis velkých čísel, desetinných čísel
- seznámení s trpným časem
- zájmena samostatná (mine, yours)
- tázací dovětky
- vyjádření – velikostí, nabídky, odmítnutí, pocitů a nálad, rady (should)
- reálie a slovní zásoba – svátky a festivaly v ČR a v anglicky mluvících zemích, škola a školní pravidla, Česká republika; prohlubování slovní zásoby ve všech již probraných tématech

D) Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat

MLUVENÍ

žák

- se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat

reaguje na jednoduché písemné sdělení

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobní a sociální výchova

Smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti, hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem. Všechna zařazovaná témata vychází z aktuálních potřeb žáků a uskutečňují se prostřednictvím her, cvičení, modelových situací a diskusí. Cvičí se pozornost, soustředění, dovednost pro učení a studium, plánování učení a studia. Vzájemné poznávání lidí, komunikace v různých situacích. Rozvíjí se dovednosti pro kooperaci. Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovni občanské gramotnosti. Rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti. Vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností.

Rozvoj schopností poznávání:

AJ 8-9 - "Já a můj svět"- žáci ve svých výstupech prezentují vlastní osobu, své zájmy, oblíbené věci, vedou rozhovory se spolužáky / přáteli o jejich zájmech - vedení k toleranci - každý má své oblíbené činnosti - "Co se líbí mně, se nemusí líbit ostatním" a naopak

Seberegulace a sebeorganizace:

AJ 6 – hodiny, organizace volného času

Komunikace:

AJ 6-9 – vedení rozhovorů, verbální a neverbální komunikace

3.Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje. Cizí jazyk je prostředek pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy. Rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu. Vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů. Podporuje vztahy k tradičním evropským hodnotám. Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Umožňuje poznávání specifických rysů jazyků a jejich rovnocennost. Využívá cizího jazyka jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání.

Evropa a svět nás zajímá:

AJ 6 - oslovení a pozdravy, evropské národnosti a jejich jazyky, pohovoří a napíše o své rodině, svých zájmech a volném čase

Objevujeme Evropu a svět:

AJ 8–9 - důvody, proč se učit další cizí jazyk, využití při cestování do zahraničí, globalizace společnosti / kultury - vyvolat zájem o jazyk - např. překlady textů oblíbených písní

Jsme Evropané:

AJ 8, 9 - "Moje země" - představení své země, srovnání např. s Velkou Británií, škola, bydlení, lidé

4. Průřezové téma: Multikulturní výchova

Lidské vztahy:

AJ 8, 9 - popis osob různých národností a etnik projeví se v popisu diskriminace, genderové role, ženské/mužské činnosti, pomoc v domácnosti

Multikulturalita:

Aj 8, 9 - zvyky v USA a Velké Británii

5. Průřezové téma: Environmentální výchova

Prispívá k poznávání a chápání souvislosti mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa. Vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů – využíváme témata jako les, voda, moře, živočichové, naše obec, doprava, ochrana památek.

Vztah člověka k prostředí:

AJ 6 – naše město - popis

AJ 8 – rekordy v našem městě

AJ 8, 9 - Moje obec - popis obce, kde žáci žijí, instituce, nejoblíbenější a "nejhorší" místo v obci, "dům mých snů"

6. Průřezové téma: Mediální výchova

Stavba mediálních sdělení:

Aj 8, 9 - práce s autentickými texty a nahrávkami, zpravodajství

DALŠÍ CIZÍ JAZYK – NĚMECKÝ JAZYK

Časové a organizační vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Výchovně vzdělávací cíle

- vzdělávání v dalším cizím jazyce směřuje k dosažení úrovně A
- jazyku je věnována šestihodinová dotace
- žák rozumí známým a každodenním výrazům a základním frázím vycházejících z konkrétních potřeb, umí tyto výrazy a fráze používat
- umí představit sebe a ostatní
- klade jednoduché otázky týkající se místa, kde žije, lidí, které zná, věci, které vlastní
- odpovídá na tyto otázky
- dokáže se jednoduchým způsobem domluvit

B) Charakteristika výuky

Výuka dalšího cizího jazyka němčiny probíhá v 7., 8. a 9. ročníku. Je povinnou součástí základního vzdělávání. Je realizován formou povinného předmětu.

C) Obsah učiva

- vstupní audioorální kurz, výslovnost
- základní barvy, vyjádření přítomného času, slovosled věty
- abeceda, pozdravy, představování, dny v týdnu, číslovky, dívčí, chl. a zvířecí jména
- otázky a odpovědi, jednoduchý dotazník, vykání, stručné sdělení, prosba o opakování, zápor nicht, souhlas, nesouhlas, otázky zjišťovací
- reálie - základní seznámení s německy mluvícími zeměmi
- psaní na počítači v daném cizím jazyce

- moje rodina - představení členů rodiny, krátké vyprávění o rodině
- přivlastňovací zájmena mein, dein, sein, ihr
- sloveso v jednotném čísle přítomného času
- vazba ichmag, vazba von, základní prostorová orientace
- kamarádi, škola, volný čas – rozšíření slovní zásoby
- předložka um, popis osoby, gern – amliebsten
- komunikace, telefonování, psaní krátkého dopisu a pohlednice, e-mailu určitý člen der, die, das, zápor kein, příkaz, rozkazovací způsob
- práce se slovníkem v knižní i elektronické podobě
- základní informace o Vídni, reálie zemí, kde se mluví německy, některé zeměp. názvy
- vazba gibt es, byt, bydlení, popis pokoje, nábytek
- slovesa popisující činnost - Rad fahren, Ski laufen, lesen,...
- přivlastňovací zájmena unser, euer, Ihr
- předložky se 3. a 4. pádem – odpovědi na otázku Wo? – 3. pád
- 4. pád podstatných jmen se členem určitým
- časování nepravidelných sloves se změnou kmenové souhlásky
- časování sloves s odlučitelnou předponou
- jednoduchá orientace v budově, směr cesty, části dne
- předložky se 3. a 4. pádem - odpovědi na otázku Wohin? – 4. pád
- předložka für s podstatnými jmény i osobními zájmeny
- skloňování dalších nepravidelných sloves a sloves s odlučitelnou předponou
- Salzburg, Mozart
- denní režim, nákupy, potraviny
- slovesa popisující činnosti v jednotlivých částech dne
- číslovky větší než 1000, množné číslo některých podstatných jmen
- časování nepravidelných sloves helfen, essen
- 3. pád podstatných jmen, způsobové sloveso müssen, stavba věty s pomocným slovesem
- stravovací návyky u nás a v německy mluvících zemích
- týdenní program a činnosti s tím spojené, škola, školní předměty a rozvrh hodin
- způsobová slovesa können a dürfen
- podmět man, časové údaje
- Berlín a jeho památky
- Budovy a místa na vesnici a ve městě
- Požádat o informaci
- Předložky se 3. pádem – von, bis zu, aus, mit, nach
- Jednoduchý popis cesty
- Orientace v plánu města
- Skloňování podstatných jmen ve 3. pádě
- Odkud kdo pochází
- Dopravní prostředky
- Cestování dopravními prostředky – předložka mit
- Časování slovesa wollen, stavba věty s pomocným slovesem
- Souvětí se spojkou deshalb
- Vyjádřit, kam a čím chceš cestovat
- Popis místa, kde bydlím
- Počasí
- Písemné a ústní blahopřání
- Tradiční svátky a rodinné události
- Roční období –
- Popis svého oblečení
- Jednoduché vyprávění o události
- Časování nepravidelného slovesa tragen
- Počasí a oblečení
- Móda a oblečení ve škole

- Práce s textem – pártý
- Popis fotografie
- Přivlastňovací zájmena - opakování
- Množné číslo některých dalších podstatných jmen
- Země a kontinenty
- Plány na dovolenou
- Perfektum pravidelných sloves
- Minulý čas slovesa sein – opakování
- Poznáváme země

D) Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

PSANÍ

žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení

E) Průřezová témata

1. Osobní a sociální výchova

- já a moje okolí, pozice mladého člověka – jeho seberealizace, mezilidské vztahy
- já a moje rodina, tolerance, porozumění v rodině i v širší společnosti
- využití volného času, koníček – správný krok ke zdravému formování
- osobnosti
- blahopřání, vztahy v rodině, vstřícnost, pochopení potřeb jiných, vzájemná pomoc
- sebepoznání a sebepojetí

- organizace vlastního času, zdravý životní styl v konfrontaci s konzumním způsobem života

2. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- komunikace mezi lidmi z různých zemí, účast v projektech, spolupráce

3. Multikulturní výchova

- tolerance odlišných etnických a kulturních skupin, odlišných názorů a zájmů
- respektovat odlišnosti i práva jiných lidí, tolerovat odlišné zájmy, názory a schopnosti jiných

4. Environmentální výchova

- zvířata jako součást přírody, vztah k okolí

5. Mediální výchova

- první formulace o sobě v cizím jazyce
- vyprávění jako základ mediálního sdělení, zpracování projektů různým způsobem, i na počítači
- komunikace ve skupinách, ve dvojicích, formulace jednoduchých otázek a odpovědí
- počítač a internet jako nezbytná součást komunikace současného moderního člověka
- správné využití médií za účelem výběru důležité relevantní informace
- rozvoj komunikačních schopností při stylizaci mluveného i psaného textu
- tvorba mediálního sdělení – rozhovor, informace pro ostatní

5.3 Matematika a její aplikace

MATEMATIKA

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. – 9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu matematika a předmětu Seminář z matematiky. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich
- prostor pro aktivní projev žáka – vymyšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití

B) Charakteristika výuky

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena **čtyřmi tematickými okruhy**

a) Číslo a proměnná

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení).

Přitom se dbá na tři složky

- dovednost (provádění početních operací)
- algoritmičké porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací)

b) Závislosti a vztahy

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Matematika svým charakterem vyžaduje **činnostní pojetí**.

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují *zásadně pomocí žákovských pomůcek* a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žákovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v ruce žáků a činnosti s nimi umožňují učitelům okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou *hovory žáků k činnosti*, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro zodpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě. K tomu je v materiálech připravených pro činnostní výuku věnováno hodně prostoru.

Velký význam v matematice má *aktivita žáků*. Činnostní formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Činnostní učení matematice není založeno na výsledcích, které se objeví hned po jedné hodině činností zařazených do výuky náhodně, odděleně. *Toto učení naopak vyžaduje aplikaci činností do celého souboru hodin*. Uvědomujeme si, že ani jeden návyk se nemůže vytvořit jen v jedné hodině. Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě vyučovacích hodin po sobě následujících nechat daný pojem postupně nechat objevit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žákovskými nápady a zjištěními.

Každá vyučovací hodina, která je zařazena do určitého systému činností svým dílem přispívá k vytvoření a upevnění vykládaného pojmu, každá vyučovací hodina také individuálně přibližuje žákovi určité nové vědomosti. Proto musí dostat každý žák dostatečný prostor k pochopení učiva a k dovednosti o něm hovořit.

V systému vyučovacích hodin činnostního učení matematice nové učivo vyplývá z předcházejícího a zároveň je základem a oporou pro učivo následující. Když se snažíme toto dodržet a v tomto systému vyučovat, často se stane, že žáci nové učivo objeví sami a často jim ani nepřipadá nové. K tomu je třeba žákům dopomoci určitým upozorněním učitele, otázkou nebo doporučením, co pozorovat. *Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objev poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení*.

Nové učivo předkládané žákům za pomoci individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami nebo jinými prostředky ke zkonkrétnění vytvářených pojmů, vede k jejich pochopení. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Řešení úloh spojené s individuálními činnostmi žáků doprovázené jejich schopností formování slovního vyjádření úloh a odpovědí, můžeme hodnotit jako *nejmocnější prostředek rozvoje chápavosti dětí*. Při tomto učení dovedeme postupně všechny žáky k tomu, že se dovedou o učeném jevu vyjadřovat v matematice jasně, souvisle a přesvědčivě.

Činnostní učení matematice v ruku učitele, který ho neformálně uplatňuje, je jemný a dokonalý nástroj, pomocí něhož učitel upoutává snadno pozornost žáků, probouzí jejich představivost a uvádí do pohybu postupně myšlení každého žáka.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom samostatnost žáka i jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou

- praktické činnosti, které odpovídají určité úloze
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení, odpovědi náležející dané úloze závěrů
- dovednost samostatně vymyslet a formulovat úlohu podobnou k úlohám právě řešeným
- nechat žáky vymýšlet úlohy s praktickým, jim blízkým obsahem a též jim takové úlohy předkládat k řešení
- obtížnější úlohy řešit až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Při řešení slovních úloh se ukazuje, že někteří žáci teprve po řešení úloh ze života tak, jak ho znají, začínají chápat smysl, cíl a význam řešení slovních úloh.

Učebnice a pracovní sešity, které jsou připravené k činnostnímu učení matematice, předkládají mnoho slovních úloh ze života, čímž jsou také dětem blízké a jasné. Metodické postupy v nich zvolené nejsou jednotvárné, upoutávají žáky, budí jejich zájem, mobilizují jejich pozornost.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci
- učit žáky soustředit se na své činnosti, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků
- používat činnostních metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
- každodenní činnosti žáků, každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a pomoci rozvíjet osobnost každého z nich
- aby vyučování matematice mělo nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter, neboť tam kde tomu tak není, nebývá ani dobrý prospěch
- do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva
- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou

Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání chceme vždy při probírání určitého učiva

- dát žákům první pojetí daného problému a motivovat je
 - užitím názorných pomůcek a konkretizací je dovést postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
 - provádět třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými
 - provádět cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
 - nechat žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností
 - provádět cvičení k zautomatizování určité početní operace
 - nechat žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu
- Látku pro ústní počítání je třeba volit tak, aby přispívala k dosažení dobrého zvládnutí učiva.

V prvním období základního vzdělávání necháváme žáky pokud možno matematické poznatky za pomoci přímé účasti učitele při činnostním učení objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Na co je třeba upozornit, je *časté zařazování počítání z paměti* a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání z paměti nahrazováno písemných počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání z paměti*. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Počítání slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s vysvětlením žáka, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, když bychom přitom měli vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených činnostně z paměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání z paměti se dobře probouzí vhodnou motivací a poznáním, že je v jeho schopnostech úlohy řešit.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

- vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
- přirozená čísla 1 až 5 – numerace vidění počtu věcí do 5
- rozklady čísel
- tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
- porovnávání počtu věcí
- sčítání a odčítání přirozených čísel zavedené manipulačními činnostmi (do 5)
- slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
- přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
- rozklady čísel do 10
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
- jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace i s věcmi i s penězi
- orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo)
- automatizace spojů sčítání a odčítání do 10
- porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
- přirozená čísla do 20 – numerace

- sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku)
- vztahy o několik více, o několik méně
- slovní úlohy ze života (obor do 20)
- poznávání geometrických tvarů a těles, využití vhodných stavebnic

Výuka matematiky má v 1. ročníku činnostní charakter. Vysvětlování početních výkonů se v 1. a 2. ročníku provádí na základě činnosti se skupinami předmětů. Názornému počítání slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních výkonů se přechází od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru demonstračnímu. Také vytváření slovních úloh a jejich obměny vychází z věcného názoru, především je však třeba využívat individuální žákovský přístup.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s penězi.

Matematika celého 1. ročníku je vyučována hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymýšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnostem).

Podle podmínek školy se mohou děti ve vyučování seznamovat s prací na počítači a využívat v matematice jednoduché počítačové hry, hlavně vhodné k procvičování vidění počtu věcí, přiřazování čísla k určitému počtu věcí, porovnávání počtu věcí a čísel a též k procvičování početních výkonů.

Tyto dovednosti dále rozvíjíme v následujícím 2. a 3. ročníku základního vzdělávání. Počítačových her lze využívat k procvičování učiva nejen matematiky, ale i dalších vyučovacích předmětů.

2. ročník

opakování učiva z 1. ročníku

- rozklady čísel do 10
- numerace do 20
- porovnávání čísel
- automatizace spojů sčítání a odčítání do 20
- jednoduché slovní úlohy spojené s názorem

sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru:

- posloupnost přirozených čísel
- počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
- čtení a zápis čísel, číselná osa
- porovnávání čísel pojmenovaných i nepojmenovaných
- zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou sčítání a odčítání v oboru do 100
- sčítání a odčítání násobků 10
- sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách s využitím analogie (typy: $32 + 6$; $57 - 4$; $30 + 7$; $90 - 8$)
- sčítání a odčítání s přechodem desítek (typy: $49 + 5$; $25 + 30$; $71 - 4$; $93 - 20$; $80 - 15$)
- sčítání a odčítání dvojciferných čísel (typy: $23 + 41$; $68 - 34$)
- vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání (využití při obchodování)

- názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 10, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
- činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování
- slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více (s využitím peněz)
- geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary
- rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
- rovné a křivé čáry
- praktické měření délek, jednotky délky: metr, centimetr
- jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních

Výuka matematiky ve 2. ročníku má i nadále činnostní charakter. Všechny činnostní a počtářské dovednosti získané v 1. ročníku se využívají, dále rozvíjejí a pokračuje též rozvoj řečových dovedností žáků. Postupně se u žáků vytváří dovednost matematického vyjadřování.

Číselný obor se rozšiřuje do 100 činnostně, hlavně na základě manipulací s penězi a obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů a logického myšlení žáků. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operaci – násobení, která je vyvozována na základě činností s konkrétním názorem.

Násobení má přitom žák možnost objevit z opakovaného sčítání. Činnosti vedoucí k tomuto objevu a jeho ověřování je třeba provádět s různými pomůckami, vhodnou pomůckou jsou peníze. Spoje násobitek 2, 5, 10 se v podstatě připravují již od 1. ročníku při opakovaném přičítání určitého čísla. Ve 2. ročníku tuto zkušenost žáků využijeme. Na základě činností žáci pochopí princip násobení a později i to, jak lze násobilky využít v praktickém životě. Obojí je základním předpokladem ke tvorbě slovních úloh na násobení žáky a k automatizaci násobilkových spojů.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení různých rovných a křivých čar, jednotáček apod. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

3. ročník

- opakování učiva z 2. ročníku
- počítání do 20 s přechodem přes 10
- numerace do 100
- sudá a lichá čísla
- sčítání a odčítání v oboru do 100
- slovní úlohy vedoucí k sčítání a odčítání i k porovnávání o několik více, o několik méně
- sčítání a odčítání do 100, příklady typu: $36 + 17$; $65 - 28$
- písemné sčítání do 100
- písemné odčítání do 100 se zkouškou sčítání
- slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílem
- násobení a dělení v oboru násobitek do 100, automatizace spojů
- dělení se zbytkem
- slovní úlohy vedoucí k násobení a dělení a rozlišování úsudků několikrát více, několikrát méně a jejich obměny

- na základě manipulačních činností rozlišovat úsudky: o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- násobení dvojciferných čísel jednociferným číslem
- užití závorek v příkladech se dvěma početními výkony
- přirozená čísla v oboru do 1 000 – numerace:
- vytvoření představy čísel na základě názoru (peníze, čtvercová síť – činnosti žáků)
- posloupnost přirozených čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
- čtení a zápis čísel
- práce s číselnou osou (využití čtverečků s napsanými čísly k manipulaci)
- porovnávání čísel
- zaokrouhlování čísel na stovky, na desítky
- sčítání a odčítání v oboru do 1 000
- sčítání a odčítání z paměti, příklady typu
- $241 + 7$; $322 - 3$; $530 + 40$; $490 + 60$; $380 - 20$; $240 - 50$; $300 - 8$; $600 - 40$
- (při sčítání a odčítání čísel z paměti má nejvýše jedno číslo všechny tři číslice různé od nuly)
- písemné sčítání dvou trojciferných čísel, odhady výsledků
- písemné odčítání dvou trojciferných čísel, kontrola svého výpočtu sčítáním
- slovní úlohy s jedním početním výkonem a jejich obměny, první samostatné zápisy slovních úloh (na porovnání dvou trojciferných čísel, sčítání a odčítání dvou trojciferných čísel, na vztah o několik více, o několik méně)
- provádění odhadu předběžného výsledku řešení
- slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
- rýsování přímek, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
- bod ležící na přímce a mimo přímku, úsečka – její označování a měření délky
- jednotky délky (metr, centimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody
- čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
- mnohoúhelník
- rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí na vrstvy)
- jednotky času (hodina, minuta, sekunda), jednoduché převody

Vyučování matematice ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žákovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. Velmi vhodné jsou činnosti s penězi, např. při obchodování, činnostní práce na číselných osách (využití čtverečků z tvrdšího papíru, nejlépe o straně 2 cm), činnosti s kolečky (názorné rozlišování úsudků).

Pojetí početních výkonů jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku se ve 3. r. nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o poznání algoritmů písemného sčítání a odčítání. Slovní úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Velký význam mají slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

žák

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

žák

- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

žák

- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 100. Rozšíření číselného oboru do 1000 je zařazováno až do 2. pololetí 3. ročníku. Proto se dobré zvládnutí všeho učiva náležejícího do číselného oboru do 1 000 nemůže předpokládat u všech žáků na konci 3. ročníku.

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku.

Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V systému individuální práce se slabšími žáky v matematice v prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázorňování, cvičení v sestavování vlastních úloh, řešení úloh z paměti.

Systém činnostního učení, který používáme opět ukazuje, že se v pedagogické praxi při učení základů matematiky v prvním období základního vzdělávání, nemusí vyskytovat beznadějně situace. Při dodržování základních zásad a metod činnostního učení, dosahujeme uspokojivých výsledků i u žáků s diagnostikovaným opožděným vývojem nebo různými dys problémy.

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich
- prostor pro aktivní projev žáka – vymyšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům

- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití

B) Charakteristika výuky

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena

a) Číslo a proměnná

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení do 1 000). Dbá se na tři složky:

- dovednost (provádění početních operací)
- algoritmičké porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací)

b) Závislosti a vztahy

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pochopení závislostí prostřednictvím práce s grafem, diagramem a tabulkou.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Procvičují převádění jednotek délky, hmotnosti, času a objemu. Učí se grafickému projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy

Při nich je třeba uplatňovat logické myšlení. Řeší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď. Matematika svým charakterem vyžaduje **činnostní pojetí**.

Dobrym prostředkem k rozvoji míry pochopení probíraného matematického učiva jsou *komentované situace z aktuálního prožitku*, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Velký význam v matematice má *aktivita žáků*. Činnostní formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování, rozvoji smyslu pro odpovědnost, schopnosti sebekontroly a sebehodnocení.

V systému vyučovacích hodin činnostního učení matematice nové učivo vyplývá z předcházejícího a zároveň je základem a oporou pro učivo následující. Když se snažíme toto dodržet a v tomto systému vyučovat, často se stane, že žáci nové učivo objeví sami a často jim

ani nepřipadá nové. K tomu je třeba žákům dopomoci určitým upozorněním učitele, otázkou nebo doporučením, co pozorovat. *Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objev poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení.*

Nové učivo předkládané žákům za pomoci individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami nebo jinými prostředky, umožňuje žákům objevení nového postupu či algoritmu a napomáhá rozvoji správného a reálného uvažování žáků. Cílem řešení úloh je naučit žáky jasnému a konkrétnímu uvažování.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom samostatnost žáka i jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou

- praktické činnosti, které odpovídají určité úloze
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení, odpovědi náležející dané úloze závěrů
- dovednost samostatně vymyslet a formulovat úlohu podobnou k úlohám právě řešeným
- nechat žáky vymýšlet úlohy s praktickým, jim blízkým obsahem a též jim takové úlohy předkládat k řešení
- obtížnější úlohy řešit až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje

- používat činnostních metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
- každodenní činnosti žáků, každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a pomoci rozvíjet osobnost každého z nich
- aby vyučování matematice mělo nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter, neboť tam kde tomu tak není, nebývá ani dobrý prospěch
- do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující žáka v souvislosti s reálným odhadem řešení
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva

Při vyučování matematice v druhém období základního vzdělávání chceme vždy při probírání určitého učiva

- motivovat je
- užitím názorných pomůcek a konkretizací je dovést k pochopení problému
- provádět srovnávání nových poznatků s vědomostmi již osvojenými
- provádět cvičení s praktickým využitím získaných vědomostí
- nechat žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, vycházející z jejich zkušeností
- provádět cvičení k zautomatizování určité početní operace
- nechat žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního algoritmu
- pamětné početní úkony volit tak, aby přispívala k zvládnutí učiva

V druhém období základního vzdělávání necháváme žáky pokud možno matematické poznatky za pomoci přímé účasti učitele při činnostním učení objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Na co je třeba upozornit, je *časté zařazování počítání z paměti* a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání z paměti nahrazováno písemných počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání z paměti*. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Počítání slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s vysvětlením žáka, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, když bychom přitom měli vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených činnostně z paměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání z paměti se dobře probouzí vhodnou motivací a poznáním, že je v jeho schopnostech úlohy řešit.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

- opakování učiva z 3. ročníku
 - číselný obor do 1 000
 - čtení, psaní čísel
 - desítková soustava
 - porovnávání čísel, číselná osa
 - zaokrouhlování
 - pamětné početní úkony
 - slovní úlohy
 - základní spoje násobení a dělení
- násobení a dělení 10 a 100
- písemné sčítání a odčítání se zkouškou
- úsudky ve slovních úlohách, složené slovní úlohy
- dělení se zbytkem
- násobení a dělení jednociferným číslem, odhady výsledků, zkouška
 - algoritmus písemného násobení, kontrola
 - algoritmus písemného dělení s odhadem a zkouškou
- číselný obor do 10 000
 - čtení, psaní čísel
 - desítková soustava
 - porovnávání čísel
 - číselná osa
- násobení a dělení 10, 100 a 1 000
- číselný obor do 10 000
 - desítková soustava
 - číselná osa,
 - zaokrouhlování,
 - sčítání odčítání z paměti
 - písemné sčítání a odčítání,
 - slovní úlohy
 - písemné násobení a dělení jednociferným číslem, odhad výsledku, zkouška

- čísla větší než 10 000
 - čtení, psaní čísel
 - desítková soustava
 - porovnávání čísel
 - číselná osa
 - zaokrouhlování na 10, 100, 1 000, 10 000, a 100 000
 - pamětné i písemné sčítání a odčítání od 10 000 do 100 000
 - pamětné násobení a dělení
 - násobení a dělení 10, 100 a 1 000
 - úsudky ve slovních úlohách s pamětnými i písemnými početními úkony
- písemné násobení dvojciferným číslem
 - algoritmus písemného násobení, zkouška
 - přímá úměrnost
- obor do milionu
 - čtení a psaní čísel, porovnávání, počítání po 1 000, 10 000 a 100 000
 - porovnávání, orientace na číselné ose
 - zaokrouhlování na 10, 100, 1 000, 10 000, a 100 000
 - písemné dělení jednociferným dělitelem, zkouška
 - písemné početní úkony s přirozenými čísly, slovní úlohy do milionu
 - písemné násobení dvojciferným číslem v oboru do milionu
 - písemné násobení dvojciferným činitelem, zkouška
 - slovní úlohy
- zlomky
 - pojmy: čítec, jmenovatel, zlomková čára, celek, část zlomku
 - názorné vyznačení : poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny a desetiny
 - čtení zlomků
 - zlomky s čítcem různým od jedné
 - slovní úlohy na určení poloviny, třetiny, čtvrtiny, pětiny a desetiny
 - řešení jednoduchých nerovnic s použitím čís. osy
 - sčítání zlomků se stejným jmenovatelem
 - vyjádření celku z dané poloviny,
 - třetiny, čtvrtiny, pětiny a desetiny
 - zábavné úlohy a matematické rébusy
- přímký, body, úsečky, polopřímky, různoběžky
- střed úsečky, osa úsečky, rýsování trojúhelníka, pravý úhel
- převádění jednotek délky, hmotnosti, objemu, času
- kolmé přímky, rýsování kolmic pomocí rysky na trojúhelníku
- kreslení a rýsování rovnoběžek
- rovinné geometrické tvary
- obdélník – čtverec, kružnice – kruh, trojúhelník
- rýsování libovolného čtyřúhelníku a mnohoúhelníku
- rýsování obdélníka a čtverce, útvary souměrné podle osy
- obvod obdélníka, čtverce a trojúhelníka
- obsah obdélníka a čtverce ve čtvercové síti
- základní jednotka obsahu cm^2
- jednotky obsahu a jejich použití v praxi
- obsah obdélníka a čtverce ve čtvercové síti s výpočtem
- grafický součet, rozdíl a násobek úsečky
- tělesa, modelování sítě krychle a kvádru, povrch těchto těles
- pojmy: stěna, strana, vrchol
- zajímavé geometrické úlohy

5. ročník

- **přirozená čísla, celá čísla, desetinná čísla, zlomky**
- zápis čísla v desítkové soustavě a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model)
 - numerace do milionu
 - pamětné a písemné sčítání, odčítání, násobení a dělení
 - zaokrouhlování čísel
 - jednoduché a složené slovní úlohy
 - rovnice a nerovnosti
 - písemné násobení trojčiferným činitelem
 - římské číslice
 - písemné dělení dvojčiferným dělitelem
 - zlomky
 - sčítání, odčítání zlomků
 - desetinná čísla
 - větší čísla než jeden milion
 - uspořádání
 - porovnávání
 - zaokrouhlování
 - početní výkony pamětní i písemné
 - jízdní řád
 - čtení tabulek a grafů
 - užité vlastnosti početních úkonů
 - bod, přímka, úsečka
 - kolmice, rovnoběžky
 - rovina
 - geometrické obrazce
 - jednotky a převody
 - délky
 - hmotnosti
 - času
 - úhel
 - čtverec, obdélník
 - úhlopříčky
 - trojúhelník
 - přepona, odvěsny
 - obvody obrazců
 - výpočet
 - kruh
 - kružnice
 - souřadnice bodů
 - obsah čtverce, obdélníku
 - jednotky obsahu
 - převádění
 - tělesa

Vyučování matematice ve 2. období směřuje k osvojování základních pojmů a vztahů, postupné abstrakci a zobecňování. Vytváří zásoby algoritmů a metod řešení. Žáci se učí rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledku, volbě správného postupu, zpřesňují své vyjadřování a zdokonalují grafický

projev. Poznávají možnosti matematiky a uvědomují si, že k výsledku lze dospět různými způsoby. Rozvíjí logické myšlení a úsudek, zdůvodňují matematické postupy a vytváří hypotézy.

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

žák

- využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel
- zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel
- modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku
- porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel
- přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty
- porozumí významu znaku „-“, pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

žák

- vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data
 - porovná soubory dat
 - určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti
 - vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem
- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

žák

- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce
- sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu
- rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

žák

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

M 2 – vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání – použití papírových peněz (využití při nakupování), hra na obchod – rozvoj tvořivosti, odpovědnosti, komunikace

Kreativita:

M 2 – geometrické tvary rovinné i prostorové – práce se stavebníci, modelování, hry s tvary

Kooperace a kompetice:

M 3. - skupinová práce na projektu Výlet do středověku- každá skupinka dětí staví svůj hrad, musí si propočítat materiál, je potřeba určit, jaký geometrický tvar budou mít jednotlivé stavební prvky apod.

M 4 - při skupinových pracích bude u dětí rozvíjen rozvoj dovedností pro kooperaci, budou se určit respektovat názory ostatních a budou si zodpovídat za výsledek své práce před svou skupinou

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- popisovat a řešit reálné situace s využitím matematických znalostí, provádět odhady,
- zdůvodňovat a ověřovat výsledky
- rozvíjet logické myšlení např. řešením konstrukčních a slovních úloh
- využívat matematických poznatků a dovedností v jiných předmětech a v praxi – měření,
- porovnávání, odhadování
- rozvíjet paměť žáků pomocí numerických výpočtů matematických vzorců a algoritmů
- dbát na přesné a stručné vyjadřování - matematický jazyk, symbolika, rozbor, zápisy
- umět vyhledat a vyhodnotit data z tabulek a grafů
- rozvíjet schopnost spolupráce při řešení úloh z běžného života – k výsledku lze dospět různými způsoby
- posilovat důvěru ve vlastní schopnosti, rozvíjet systematickosti, vytrvalost, přesnost,
- vynalézavost, tvořivost
- využití matematiky v životě, příprava na další studium odborných předmětů

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast klade důraz na porozumění základním myšlenkám, pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Žáci si osvojují matematické pojmy, algoritmy, symboliku. Učí se využívat získané vědomosti a dovednosti v praktickém životě.

Žáci využívají při práci výpočetní techniku, především kalkulátory a výukové programy.

Matematické vzdělání vede žáky k přesnému vyjadřování, rozvíjí logické uvažování, důslednost, vytrvalost, pečlivost, schopnost sebekontroly, tvořivost, sebedůvěru.

Matematika má ve vzdělání nezastupitelnou roli, prolíná celým vzdělávacím procesem na základní škole, tvoří osu vzdělávacího působení, vytváří předpoklady pro další studium a pro úspěšné uplatnění ve většině oborů profesionální přípravy.

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace je rozdělena do čtyř tematických okruhů

- číslo a proměnná – žáci si osvojují početní operace v oboru přirozených, celých a racionálních čísel, učí se získávat údaje měřením, odhadováním, porovnáváním,

zaokrouhlováním a výpočtem, seznamují se s pojmem proměnná, učí se matematizovat reálné situace

- závislosti, vztahy a práce s daty – žáci poznávají a uvědomují si změny a závislosti známých jevů z běžného života, učí se analyzovat změny a závislosti z tabulek, diagramů a grafů, jednoduché případy sami vyjadřují matematickým předpisem, tabulkou, grafem
- geometrie v rovině a v prostoru – žáci určují a znázorňují geometrické útvary, učí se porovnávat, odhadovat, určovat velikost úhlu, obvody, obsahy, povrchy a objemy, řeší úlohy z praxe, zdokonalují svůj grafický projev
- nestandardní aplikační úlohy a problémy – žáci se učí řešit úlohy z běžného života, problémové úlohy, které je nutí uplatňovat logické myšlení, třídít údaje, provádět náčrtky

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- opakování učiva z 5. ročníku
- desetinná čísla – (fyzika – převody jednotek)
- úhel a jeho velikost
- dělitelnost přirozených čísel – nevyžadovat D a n velkých čísel – ukázat na slovních úlohách
- osová souměrnost, útvary osově souměrné – (výtvarná výchova)
- trojúhelník – konstrukce pravidelného šestiúhelníka a osmiúhelníka, konstr. trojúh. sss, kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku,
- objem a povrch krychle a kvádrů – nerýsovat ve volném rovno. promítání, jen náčrt, převody jednotek, nalepit jednu stěnu sítě do sešitu – model kvádrů a krychle – (fyzika – objem kapaliny)

7. ročník

- opakování z 6. ročníku
- zlomky – smíšená čísla, složené zlomky – (fyzika – jednotky času, výpočet rychlosti a času)
- celá čísla
- racionální čísla
- středová souměrnost, shodná zobrazení – konstrukce trojúh. podle vět sss, sus, usu - (výtvarná výchova – stříhání vloček)
- poměr, přímá a nepřímá úměrnost, měřítko – slovní úlohy z praxe (zeměpis – práce s mapou)
- čtyřúhelníky, rovnoběžníky – úhly souhlasné a střídavé, lichoběžník, konstrukční úlohy, obvody a obsahy
- procenta, úroky – slovní úlohy – (chemie – koncentrace roztoků, složení chemických látek)
- hranoly – zopakovat převody jednotek, rovinné obrazce – (výtvarná výchova – prostorové práce)

8. ročník

- opakování ze 7. ročníku
- druhá mocnina a odmocnina – Pythagorova věta
- výrazy
- konstrukční úlohy – zopakovat základní konstrukce, zavést pojem množina, Thaletova kružnice
- lineární rovnice, slovní úlohy – jen základní i na pohyb –(fyzika – výpočet neznámé ze vzorce)
- kruh, kružnice, válec – používat kalkulačky
- základy statistiky – četnost znaku, aritmetický průměr, tabulky, grafy

9. ročník

- opakování z 8. ročníku – hlavně rovnice a slovní úlohy, slovní úlohy na práci a směsi
- soustavy lineárních rovnic se dvěma neznámými, slovní úlohy z praxe
- funkce – přímá a nepřímá úměrnost, lineární funkce
- podobnost – podobné trojúhelníky – (zeměpis – měřítko plánu a mapy)
- jehlan, kužel, koule – (výtvarná výchova)
- základy finanční matematiky – diagramy, grafy, tabulky, jednoduché úrokování

D) Očekávané výstupy

ČÍSLO A PROMĚNNÁ

žák

- provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu
- zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor
- modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel
- užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)
- řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů
- řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)
- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním
- formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav
- analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

žák

- vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data
- porovnává soubory dat
- určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti
- vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem
- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

žák

- zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku
- charakterizuje a třídí základní rovinné útvary
- určuje velikost úhlu měřením a výpočtem
- odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů
- využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh
- načrtne a sestrojí rovinné útvary
- užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků
- načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar
- určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti
- odhaduje a vypočítá objem a povrch těles
- načrtne a sestrojí síť základních těles
- načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině
- analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

žák

- užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací
- řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Prostřednictvím vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace lze rozvíjet pozornost, soustředění, tvořivost, cvičení paměti, sebekontroly, sebeovládání, řešit praktické problémy, posilovat mezilidské vztahy, zlepšit komunikaci, pěstovat odpovědnost, spolehlivost, vzájemné respektování a vést žáky k sebehodnocení.

Kreativita

M6-9 – Nestandardní aplikační úlohy a problémy, řešení úloh z běžného života, problémové úlohy

Poznávání lidí

M6-9 skupinové práce na problémových úlohách

Morální rozvoj

M 6-9 Řešení problémových úloh

Multikulturní výchova

Posilovat principy slušného chování, tolerance, empatie a komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin.

Environmentální výchova

Ve vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace lze pomocí projektů, řešení slovních úloh, vytváření grafů, přehledů a diagramů realizovat témata, která se zabývají energií, přírodními zdroji, dopravou ochranou životních prostředí. Při realizaci má matematika úzkou vazbu s předměty fyzika, chemie, zeměpis, přírodopis.

SEMINÁŘ Z MATEMATIKY

Vyučovací předmět Seminář z matematiky je realizován na 2. stupni jako volitelný předmět a jeho učivo je totožné s učivem předmětu Matematika.

5.4 Informační a komunikační technologie

Vzdělávací oblast v 1. – 3. ročníku nemá vlastní samostatný předmět, žáci potřebné kompetence získávají v rámci ostatních vyučovacích předmětů. V 5. – 9. ročníku je vzdělávací oblast realizována prostřednictvím předmětu informatika. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

Učivo tohoto předmětu je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

INFORMATIKA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznání úlohy informací
- porozumění práci s informací – vznik, uložení, přenos, zpracování, vyhledávání, praktické využití
- využívání moderních informačních a komunikačních technologií
- schopnost ověřit věrohodnost získané informace využitím více zdrojů
- schopnost formulovat svůj požadavek
- výpočetní techniku a výukový software využívat ke zvýšení efektivnosti učení
- dokázat prezentovat výsledky své práce s využitím vhodného softwaru
- respektování práv duševního vlastnictví
- zaujetí odpovědného přístupu k nevhodným obsahům vyskytujícím se na internetu nebo jiných médiích
- šetrná práce s výpočetní technikou

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast Informační a komunikační technologie umožňuje všem žákům získat základní dovednosti v ovládnutí výpočetní techniky, orientovat se ve světě informací, zpracovat získané informace a využít je v dalším vzdělávání i v praktickém životě.

Získané dovednosti jsou nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce, podmínkou k profesnímu růstu rozvíjení zájmové činnosti.

Zvládnutí výpočetní techniky, vyhledávání informací na internetu a jejich zpracování umožňuje realizovat metodu „učení kdekoliv a kdykoliv“, umožňuje využití mnohonásobně většího počtu dat a informací bez zatížení paměti a vhodně doplňuje běžné učební texty a pomůcky.

Dovednosti získané v tomto vzdělávacím oboru umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku ve všech oblastech celého základního vzdělávání a stávají se jejich součástí.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

<i>1. období</i>

1. – 3. ročník

Základy práce s počítačem

- a. Ovládání myši – správné držení, klik, dvojklik, tah
- b. Použití významných kláves – Delete, Bks, Enter, mezerník
- c. Návuk základní orientace na klávesnici
- d. Přihlášení do školní počítačové sítě, správné vypnutí počítače
- e. Orientace v nabídce Start
- f. Využití výukového softwaru
- g. Zásady bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým využíváním výpočetní techniky

Vyhledávání informací a komunikace

- h. Základní orientace v prostředí internetu
- i. Vyhledávání pomocí klíčového slova ve fulltextu
- j. Komunikace pomocí běžných komunikačních zařízení

2. období

5. ročník

Základy práce s počítačem

Základní pojmy – informace, informační zdroje, informační instituce, základní sestava, hardware, software

Uživatelské prostředí WIN

- popis prostředí
- okna
- složka
- průzkumník/tento počítač

Zpracování a využití informací

Bitmapový grafický editor Malování

- úvod do grafických editorů
- popis prostředí
- jednoduché kreslicí nástroje
- geometrické útvary
- psaní textu
- úpravy obrázků
- výřezy a operace s nimi
- přenos obrázku do textového editoru
- práce se souborem

Textový editor Word

- úvod do textových editorů
- popis prostředí
- česká klávesnice
- základy editace textu
- operace s bloky
- formát odstavce – odstavec, zarovnání
- práce se souborem

D) Očekávané výstupy na konci 1. a 2. období

ZÁKLADY PRÁCE S POČÍTAČEM

žák

- využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie
- respektuje pravidla bezpečné práce s hardware i software a postupuje poučeně v případě jejich závady
- chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím

VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ A KOMUNIKACE

žák

- při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
- vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích
- komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení

ZPRACOVÁNÍ A VYUŽITÍ INFORMACÍ

žák

- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru

2. stupeň

6. ročník

Základy práce s počítačem

Základní znalosti o hardwaru a softwaru

- informace, jednotka informace
- systémové a uživatelské programy
- základní sestava počítače
- základní jednotka – základní deska, procesor, sběrnice
- paměti
- vstupní a výstupní zařízení – klávesnice, myš, monitor, tiskárny
- viry a antiviry
- řešení základních problémových situací
- zásady práce na počítači a prevence zdravotních rizik

Pozn. Jednotlivá témata zařazovat v souvislosti s praktickými dovednostmi.

Např. paměť počítače v souvislosti s ukládáním souborů, tiskárny před prvním tiskem dokumentu.

Vyhledávání informací a komunikace

Sítě

- princip přenosu informace
- princip práce v síti
- hardware
- důvěryhodnost, ochrana osobních dat

Prohlížeč Internet Explorer

- popis prostředí
- portály, adresy
- vyhledávání – fulltextové, katalogy

- získání informace, zpracování, uložení
- chat, konference

Elektronická pošta

- adresa
- registrace, vytvoření schránky
- nová zpráva, odpověď odesílateli
- adresář
- příloha
- viry, ochrana osobních dat

Další zdroje informací

- encyklopedie, knihovny

Zpracování a využití informací

Textový editor Word

- formát odstavce – tabulátory, odsazení
- vložení obrázku do textu, formát obrázku
- vložení symbolu do textu

7. ročník

Základy práce s počítačem

Uživatelské prostředí WIN

- prohloubení znalostí
- označení více souborů
- klávesové povely

Zpracování a využití informací

Textový editor Word

- formát odstavce – ohraničení, stínování, odrážky, sloupce
- tabulka
- další objekty – Wordart, textové pole, automatické tvary

Vektorový grafický editor

- popis prostředí
- kreslicí nástroje
- psaní textu
- výběr a editace objektu
- tvarování objektu
- přesné kreslení

Tabulkový procesor Excel

- základní pojmy
- editace dat v buňce
- formát buňky
- oblast
- přesun, kopie
- řádek, sloupec – vložit, odstranit, formát
- posloupnosti a řady
- uspořádání dat

- jednoduché vzorce
- přenos tabulky do textového editoru
- graf

PowerPoint

- šablona
- snímek
- textové pole
- obrázek
- Wordart
- diagram
- tabulka
- časování
- efekty
- přechod mezi snímky

D) Očekávané výstupy

VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ A KOMUNIKACE

žák

- ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost

ZPRACOVÁNÍ A VYUŽITÍ INFORMACÍ

žák

- ovládá práci s textovými a grafickými editory i tabulkovými editory a využívá vhodných aplikací

- uplatňuje základní estetická a typografická pravidla pro práci s textem a obrazem

- pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictví

- používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji

- zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě

E) Průřezová témata

Průřezová témata ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie jsou realizována především při práci s internetem (vyhledání informace, ověření její věrohodnosti, následné zpracování), při práci v textovém, grafickém editoru i tabulkovém procesoru, při prezentaci práce.

Dovednost ovládat široké možnosti výpočetní techniky žáci využijí při zpracování samostatných prací, referátů, projektů zaměřených na průřezová témata zadaná v ostatních vyučovacích předmětech.

3.Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- získání informací o zemích Evropa a světa, o jejich životě a událostech
- orientace v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních příležitostí, navazování kontaktů

Objevujeme Evropu a svět:

INF 6. 7 - využití počítače a internetu pro komunikaci a poznání ostatních kultur

6.Průřezové téma: Mediální výchova

- využívání různých zdrojů informací
- ověřování jejich věrohodnosti
- věnování pozornosti věcné správnosti a přesnosti sdělení
- vlastní tvorba textů

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

INF 6. 7, - práce s internetem, kritické hodnocení sdělení, vyhledávání informací z co nejvíce zdrojů, porovnání kvality, postoj autora

5.5 Člověk a jeho svět

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět zahrnuje předměty Prvouka, Přírodověda a Vlastivěda.

Učivo těchto předmětů není striktně rozděleno do jednotlivých ročníků a učitel sám vybírá a sestavuje ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání.

Není nutno se vždy striktně držet tematických okruhů, podle potřeby je lze různě strukturovat, propojovat učivo a přiřazovat ho k očekávaným výstupům.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět je členěn do pěti tematických okruhů.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejnámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.

V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má

každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu
- orientaci ve světě informací a k časovému a místnímu propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět
- poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. - 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu prvouka. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

PRVOUKA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase

- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků dostupných ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory
- učit žáky, aby na základě svých vlastních zkušeností docházeli k jednoduchým pojmům a objevování souvislostí
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků
- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví
- naučit žáky cílevědomému osvojování základních hygienických návyků a návyků kulturních

B) Charakteristika výuky

Cíle jsou naplňovány prostřednictvím vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Činnostmi vyučování prvouce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, to je výtvarně i písemně.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky i exkurse.

V prvouce se věnujeme

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů
- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky ...)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti ...
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi)
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou)
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režim dne
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem)

C) Obsah učiva

1. ročník, 2. ročník a 3. ročník

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy

žák

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popisuje změny v nejbližším okolí, obci (městě)

- rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

Učivo

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace
- obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť
- okolní krajina (místní oblast, region)
- působení lidí na krajinu a životní prostředí

LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

Učivo

- rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání
- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie
- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům

LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy

žák

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

Učivo

- orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj

ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

Učivo

- látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
- voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy

žák

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepřijemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Učivo

- lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou
- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích
- přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku
- mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně různě kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o průběhu změn ročních dob a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

Je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměrnujeme.

Ve vyučování prvouce v 2. a 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v předchozích letech a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání

místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Sebepoznání a sebepojetí:

PRV 1 – Člověk a péče o zdraví, poznáváme své tělo, základní hygienické návyky, osobní hygiena, psychohygiena, péče o zevnějšek, pracovní návyky

Mezilidské vztahy:

PRV 1- Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

PRV 2 - rodina – žáci se učí vztahům v rodině, uvědomují si, jak je nutná vzájemná pomoc a porozumění v rodině, učí se respektovat jeden druhého podporovat se navzájem, protože rodina je základem každé společnosti

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

PRV 1 - Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

2.Průřezové téma: Výchova demokratického občana

Občanská společnost a škola:

PRV 1 - Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

4.Průřezové téma: Multikulturní výchova

Lidské vztahy:

1.tř.-Prv – Rodina a život v rodině – rozvoj vztahů mezi blízkými i vzdálenými členy rodiny, rozvoj tolerance, ohleduplnosti k starším členům rodiny, vzájemné obohacování generací mezi sebou

1.tř. – Prv- Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

5.Průřezové téma: Environmentální výchova

Ekosystémy:

PRV 2 - žáci se učí o společenstvu lesů, luk a vody, učí se o významu těchto systému pro život i o tom, jak se chovat, aby zásahy do přírody byly co nejméně ničivé

Základní podmínky života:

PRV 3 - učivo o neživé i živé přírodě – žáci se učí o důležitosti vody, půdy, ovzduší a dalších přírodnin pro život na Zemi

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

PRV 3 - cesta do školy, žáci se věnují dopravě, hodnotí druhy dopravy podle jejich dopadů na životní prostředí

Vztah člověka k prostředí:

PRV 1 – příroda ve čtyřech ročních obdobích, ochrana přírody, péče o les, chování v přírodě – vztah člověka k přírodě

2. období

PŘÍRODOVĚDA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- učit žáky objevovat vztahy mezi živou a neživou přírodou, chápat souvislosti rovnováhy v přírodě a sledovat vzhled přírody v souvislosti s činností člověka
- sledovat změny v přírodě v souvislosti s pohyby Země ve vesmíru
- vést žáky ke sledování živých přírodnin v existujících společenstvech a chápání jejich vzájemné závislosti a začlenění do prostředí
- učit žáky pozorovat základní projevy přírodnin a podle nich vyvozovat třídění do systému
- vést žáky k objevování přírodních jevů na základě pozorování a pokusů
- učit žáky pozorovat vlastní tělo a na základě poznatků vést k chápání funkcí a činností jednotlivých soustav
- přiblížit žákům vznik života před narozením a sledovat jeho vývoj po narození
- učit žáky sledovat činnosti ohrožující zdraví a život člověka a vyvozovat z nich poučení pro zdravý způsob života

B) Charakteristika výuky

Výuka vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět ve 2.období se realizuje v předmětu Přírodověda s dotací 2 hodin týdně ve 4. i v 5. ročníku a navazuje na výchovné a vzdělávací cíle předmětu Prvouka. Tyto cíle jsou rozšiřovány v pěti tématických okruzích *Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví*. Žáci se učí pozorovat, objevovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Poznávají sami sebe, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi. Učí se poznávat, že Země a život na ní tvoří jediný celek, že všechny jevy a děje spolu souvisí a jsou v rovnováze a jakékoli narušení může být pro další život rozhodující. Všechny poznatky i souvislosti vycházejí z pozorování skutečných jevů, z prožitků a zkušeností žáků z jejich života, ale i z modelových situací a pokusů. Informace získávají žáci z literatury a dalších informačních zdrojů. Zjištěné výsledky i jejich třídění žáci zaznamenávají a prezentují různými způsoby. Nezbytnou součástí výuky jsou vycházky, exkurze, besedy a nejrůznější projekty.

C) Obsah učiva

4. ročník a 5. ročník

ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

- objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka
- vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí
- porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
- zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat
- stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit
- založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

Učivo

- látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
- voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život
- nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam
- Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období
- rostliny, houby, živočichové – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka
- životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí
- rovnováha v přírodě – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva
- ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy
- rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy

žák

- využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života
- rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
- účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob

- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista
- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc
- uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku

Učivo

- lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince
- péče o zdraví, zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim, nemoci přenosné a nepřenosné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc, při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena
- partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality
- návykové látky a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií
- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích
- přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku
- mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Psychohygiena:

PŘ 4, 5 - člověk a zdraví, člověk a společnost - sebepoznání, psychické zdraví

3.Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

PŘ 4, 5 - člověk a příroda - ochrana přírody u nás i v Evropě

- ochrana člověka za mimořádných událostí v evropském měřítku

4.Průřezové téma: Multikulturní výchova

Lidské vztahy:

PŘ 4,5 - životní projevy a potřeby člověka, člověk ve společnosti respektování zvláštností různých etnik i sociokulturních rozdílů ve společnosti, vnímat právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci v rámci přírody jako celku

5.Průřezové téma: Environmentální výchova

Vztah člověka k prostředí:

PŘ 4, 5 - životní podmínky organismů a jejich ochrana, odpovědné jednání ve vztahu k ostatním organismům

VLASTIVĚDA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- orientace ve světě informací, časové a místní propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, kulturní a tolerantní chování, samostatné a sebevědomé vystupování
- přirozené vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět

B) Charakteristika výuky

Časová dotace vlastivědy – 2 hodiny týdně ve 4. i 5. ročníku

Cíle výuky vlastivědy jsou naplňovány

- prostřednictvím pozorování a pojmenovávání jevů a dějů, např. při různých činnostech – exkurze, výstavy, besedy; jejich vzájemných vztahů a souvislostí. Vedeme žáky k osvojování poznatků činností, aby uměli vyjadřovat své myšlenky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Charakteristické pro výuku tohoto období je samostatné vyhledávání, získávání a zkoumání informací z dostupných zdrojů (učebnice, encyklopedie, internet, návštěva veřejné knihovny, muzea), od členů své rodiny a lidí v nejbližším okolí (společné návštěvy památek, výstav, atd.).

Výuka dějinné i zeměpisné části dává možnost vytvářet projekty, které doplní a obohatí výuku (propojení českého jazyka, výtvarné a hudební výchovy, pracovních činností).

Výuku vlastivědy vhodně doplňují obrazy, mapy a plány, vědomostní soutěže, práce ve skupinách, filmy, besedy, výstavy, exkurze, školní výlety.

Ve vlastivědě se věnujeme

- jazykovému vyjadřování

- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti, atd.
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých jevů (žáci poznávají jak a proč se měří čas, jak v čase postupují události a utvářejí historii věcí a dějů)
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- snažíme se u žáků vyvolat zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země

C) Obsah učiva

4. ročník a 5. ročník

Dějepisná část

LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek
- rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik
- objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů

Učivo

- orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj

České dějiny

Konkretizace učiva:

Nejstarší osídlení naší vlasti

Staré pověsti české a pravda

Velkomoravská říše

Počátky českého státu

České království

Karel IV. –otec vlasti

České země v době husitské - Jan Hus

Život ve městech a na zámcích – Habsburkové

České povstání proti Habsburkům

Marie Terezie a Josef II.

Národní obrození

České země v revolučním roce 1848

Česká kultura a společenský život

Hospodářský rozvoj českých zemí
Vznik Rakouska – Uherska a život jeho obyvatel
První světová válka, vznik Československého státu
První Československá republika - demokratický stát
Život v Československu mezi světovými válkami
Protektorát Čechy a Morava
Na cestě ke svobodě
Období vlády jedné strany
Obnovení demokracie v Československu

Zeměpisná část

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- rozlišuje mezi náčrtky, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli
- vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického
- zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích
- rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam

Učivo

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace
- obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť
- okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany
- regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod
- naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR
- Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, EU, cestování
- mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky

LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)

- rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení
- rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy
- orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy
- poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)

Učivo

- rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání
- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie; obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým, společný „evropský dům“
- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům
- právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot
- vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek, rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky
- kultura – podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura
- základní globální problémy – významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí

Konkretizace učiva:

Naše vlast – Česká republika

Kraje a krajská města

Česká republika – demokratický stát

Mapy a plány

Orientace v krajině

Povrch České republiky

Vodstvo České republiky

Počasí a podnebí

Půda a zemědělství

Nerostné bohatství

Průmysl

Chraňme přírodu

Cestujeme po naší vlasti

V našem kraji – obec ve vyšším územním celku

Významné osobnosti regionu, pověsti, tradice

Evropa a svět – kontinenty

Putování po Evropě – nížiny, hory, vodstvo, podnebí, rostlinstvo a živočišstvo

Evropské státy a jejich hlavní města, Evropská unie, cestování, naši sousedé

Putování po České republice – Praha, kraje ČR (surovinové zdroje, výroba, služby, obchod, atd.)

V průběhu zeměpisné výuky ve 4. a 5. ročníku je vhodné zařazovat téma Ochrana a chování člověka za mimořádných událostí.

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Mezilidské vztahy:

VL 4, 5 - uvědomování si hodnoty spolupráce a vzájemné pomoci

2.Průřezové téma: Výchova demokratického občana

Občan, občanská společnost a stát:

VL 4, 5 - děti se učí o svém domově a jeho okolí, o tom, že každý občan je platným článkem společnosti

Formy participace občanů v politickém životě:

VL 5 - Česká republika – demokratický stát, V našem kraji – obec ve vyšším územním celku

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

VL 4, 5 - země, ve které žijeme - práva a povinnosti občanů v demokratické společnosti

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

VL 4, 5 - země, ve které žijeme - práva a povinnosti občanů v demokratické společnosti

3.Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Objevujeme Evropu a svět:

VL 4, 5 - Evropa – povrch, vodstvo, evropské krajiny, život Evropan – děti se seznamují se zeměmi našich nejbližších sousedů, seznamují se s přírodními krásami těchto krajů i se způsobem života lidí v těchto státech

Jsme Evropané:

VL 4, 5 - Evropská unie, cestování, naši sousedé,

4.Průřezové téma: Multikulturní výchova

Etnický původ:

VL 4, 5 – obyvatelstvo ČR (různé etnické skupiny)

Multikulturalita:

VL 4, 5 – národnostní menšiny v ČR, komunikace s nimi, vzájemné naslouchání

Princip sociálního smíru a solidarity:

VL 4, 5 – otázka lidských práv, základní dokumenty, potřeby minoritních skupin

5.6 Člověk a společnost

Vzdělávací oblast je realizována v 6. – 9. ročníku prostřednictvím vyučovacího předmětu Dějepis a Občanská výchova. Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

DĚJEPIS

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- podchycení a rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa
- poznávat společenské jevy, děje, osobnosti, které vytvářely obraz světa
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnání v evropském a celosvětovém měřítku
- utváření pozitivního hodnotového systému opřeného o historickou zkušenost
- rozlišování mýtů a skutečnosti, objektivní posouzení společenských jevů současnosti a minulosti
- zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- osvojování práce s různorodými verbálními a neverbálními texty společenského a společenskovedního charakteru, užívat je jako zdroj informací, spojovat s vlastními životními zkušenostmi a jejich využívání při řešení reálných životních situací
- získávání orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních i ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života
- poznávání a posuzování každodenních situací v širších souvislostech mezinárodních a globálních
- formování úcty k vlastnímu národu a rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem lidí, skupin i společenství
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a k přiměřenému obhajování práv
- zařazovat události do chronologické následnosti a vysvětlovat jejich vzájemné vztahy
- chápání souvislostí celospolečenského dění se životem lidí ve vlastním regionu
- příležitost souvisle vyprávět o poznacích, zaujímat k nim vlastní stanovisko

B) Charakteristika výuky

Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je poznávání dějů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do současnosti. Důraz je kladen na dějiny 19. a 20. století. Významně se uplatňuje zřetel k hodnotám evropské civilizace. Znalost různých historických epoch napomáhá k celkové orientaci v mnohotvárnosti faktů tvořících rámec každodenního života. Podstatné je rozvíjet časové a prostorové představy historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k tomu, že historie není uzavřenou minulostí, ale je

kladením otázek, jimiž se současnost ptá po svém vlastním charakteru. Významně se uplatňuje zřetel k dějinám regionu, znalost významných osobností i památek. Vzdělávací oblast se zaměřuje na prevenci rasistických postojů, vychovává k toleranci a respektování lidských práv. Vybavuje žáka znalostmi pro aktivní zapojení do života v demokratické společnosti. Žák získává z dostupných zdrojů informace o historických skutečnostech, orientuje se v historickém čase a prostoru, komunikuje a prezentuje výsledky své práce. Důležitá je práce s informačními médii, pomoc archívů, muzeí, knihoven, galerií.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- význam dějin pro jedince i společnost
- časová přímka, kalendář – orientace na časové ose, mapě
- práce s médii – archívy, muzea, galerie, knihovny
- členění pravěku
- vznik a vývoj lidského rodu
- starší doba kamenná – paleolit – život pravěkých sběračů a lovců
- člověk dnešního typu
- způsoby života, formy pravěké industrie
- archeologické vykopávky na našem území – instituce, kde jsou materiály shromažďovány
- střední doba kamenná – mezolit
- mladší doba kamenná – neolit, vznik a význam zemědělství, chovu dobytka, řemesla
- rodové společenství v mladší době kamenné, dovednosti
- pozdní doba kamenná – eneolit
- změny ve společnosti – náboženství – duchovní kultura
- doba bronzová – řemeslo, obchod
- doba železná – zdokonalení řemeslné výroby, význam zpracování kovů pro lidskou společnost
- doba laténská – Keltové
- Germáni, stěhování národů
- pravěk v českých zemích
- starověk – přírodní podmínky pro vznik prvních zemědělských států, práce s mapou
- život v Mezopotámii
- Sumerové
- Asýrie a Babylónie
- kultura a vzdělanost ve starověké Mezopotámii – písmo, vědy, kultura
- přírodní podmínky pro život v Egyptě
- počátky a vývoj starého Egypta
- kultura a vzdělanost v Egyptě – písmo, vědy, kultura
- kultura a vzdělanost v Indii
- kultura a vzdělanost v Číně
- Židé a judaismus
- kořeny řecké civilizace – přírodní podmínky pro Řecko, báje
- minojská Kréta
- život v Řecku
- mykénské Řecko
- homérické období
- archaické období – kolonizace
- Sparta
- Atény za Solónu
- klasické období- řecko – perské války

- Atény za Perikla
- Peloponéská válka
- nadvláda Makedonie, říše Al. Makedonského, helénismus
- řecké umění – malířství, sochařství, architektura, literatura, divadlo, sport a hry
- řecká věda
- opakování – četba, samostatné práce žáků s médii, referáty
- Řím – přírodní podmínky, Etruskové
- počátky Říma
- život v Římě
- vojenství
- doba královská
- raná římská republika
- ovládnutí západního Středomoří – punské války
- krize a zánik republiky
- Spartakovo povstání
- konec římské republiky – Caesar, Augustus
- Řím za principátu
- pozdní římská říše, vznik křesťanství
- rozdělení říše římské a zánik západořímské říše
- kultura, umění v antickém Římě
- věda, náboženství, řečnictví, právo
- shrnutí poznatků – exkurze, referáty, četba

7. ročník

- raný etnický obraz Evropy, Franská říše, nová etnika
- Byzantská říše
- Arabská říše
- porovnání rysů západoevropské, byzantské, islámské kulturní oblasti
- Slované, Velká Morava – kultur. a polit. význam cyrilometodějské mise, změna evropské situace
- vnitřní situace ve Velkomoravské říši
- vývoj českého státu
- vznik uherského, polského – formování prvních státních celků v Evropě
- křesťanství v Čechách – úloha křesťanství v životě středověkého člověka
- život v přemyslovských Čechách
- první přemyslovští králové, osobnosti českých dějin
- románský sloh v Čechách, významné památky na našem území
- proměna krajiny, města a jejich význam, struktura společnosti
- gotický sloh v Čechách – významné památky
- středověká vzdělanost, významné osobnosti
- křížové výpravy
- český stát dědičným královstvím- poslední Přemyslovci
- Lucemburkové na českém trůně, osobnosti českých dějin
- české království na vrcholu moci – Karel IV. – přínos pro český stát
- boj mezi světskou a církevní mocí – na prahu husitské revoluce
- husitské války, význam husitské tradice pro český politický a kulturní život
- království dvojího lidu
- český stát za Jagellonců
- Evropa v pozdním středověku
- stoletá válka – konflikt Anglie a Francie
- opakování – referáty žáků o významných osobnostech, jejich dílu a významu pro současnost
- hospodářské a společenské změny v Evropě v 15. a 16. stol.

- objevné cesty a jejich důsledky pro Evropu, řemeslo, obchod – vytvoření projektu
- renesance a humanismus – znovuobjevení antického ideálu, nové myšlenky
- náboženská reformace
- vznik absolutistických monarchií – Anglie, Francie, Německo, Rakousko
- české země po nástupu Habsburků, postavení českých zemí v podmínkách Evropy
- česká stavovská společnost a počátky protihabsburského odboje
- náboženské poměry v českém státě v době předbělohorské
- české stavovské povstání
- třicetiletá válka – důsledek náboženské nesnášenlivosti
- barokní kultura – významné kulturní památky, hlavní znaky kulturních stylů
- vývoj habsburské monarchie po třicetileté válce
- hospodářství a kultura po třicetileté válce
- shrnutí a upevnění poznatků, exkurze, práce s literaturou

8. ročník

- opakování – baroko, upevňování vlády Habsburků po třicetileté válce
- podstatné ekonomické, politické, sociální a kulturní změny v Evropě i u nás
- osvícenství
- Velká Británie a počátky britského impéria
- vznik USA
- mocenský vzestup Pruska
- slezské války
- proměna habsburské monarchie
- reformy Marie Terezie a Josefa II.
- Rusko za Kateřiny Veliké, dělení Polska
- velká francouzská buržoazní revoluce
- konstituční monarchie ve Francii
- republika, jakobínská diktatura, význam pro Francii a celou Evropu
- direktorium a konzulát
- císařství Napoleona
- Vídeňský kongres a období restaurace
- průmyslová revoluce – tempo modernizace
- Červencová revoluce
- národně osvobozené hnutí v Evropě
- habsburská monarchie za Metternicha
- bouřlivé události roku 1848, řešení politických, sociálních a národnostních problémů
- revoluční rok 1848 v českých zemích
- porážka revoluce, základní rysy české politiky, představitelé
- Anglie, Francie za Napoleona III.
- sjednocení Itálie
- sjednocení Německa
- habsburská monarchie ve druhé polovině 19. století
- české země ve druhé polovině 19. stol, politické proudy, politické strany, občanská práva
- imperialismus a kolonialismus
- vzestup USA
- Rusko za posledních Romanovců
- kapitalistická společnost
- české země před válkou
- Dohoda proti Dvojspolku, konflikty mezi velmocemi
- sarajevský atentát
- průběh 1. světové války

- jednotlivé fronty 1. světové války
- ruské revoluce
- Češi za 1. světové války
- důsledky 1. světové války, politické, sociální a kulturní důsledky

9. ročník

- dějiny konce 19. století
- 1. světová válka – opak.
- poválečné uspořádání světa, nové uspořádání Evropy
- vznik Československa, jeho hospodářsko – politický rozvoj, sociální a národnostní poměry
- mezinárodní postavení ČSR
- Československá demokracie – politický systém, strany a představitelé
- národnostní problémy, vztahy mezi Čechy a Slováky
- poválečná krize, komunismus a fašismus v Itálii a Německu
- poválečná obnova a nástup 20. zlatých let – ČSR, Evropa a svět, mezinárodně politická situace
- léta prosperity v ČSR – průmysl, zemědělství
- léta krize v ČSR
- světová hospodářská krize, východiska, důsledky
- nástup nacismu v Německu, fašistická hnutí, totalitní systémy a jejich důsledky pro Československo a svět
- boj demokratických sil v Československu a v Evropě proti totalitním režimům
- vývoj v SSSR – projevy a důsledky stalinismu – totalitní systém
- nebezpečí nového válečného konfliktu
- rozpad versailleského systému – předehra 2. sv. války
- Mnichovská konference a její důsledky
- obrana demokracie a republiky
- kultura a věda v 1. republice, technika
- vypuknutí 2. sv. války, přepadení Polska
- západní tažení, pád Francie, bitva o Anglii
- napadení SSSR
- obrat ve vývoji 2. sv. války, vstup USA do války, obrat na východní frontě
- úspěchy spojenců v severní Africe, Tichomoří, konference v Teheránu
- od Mnichova k okupaci – ztráty, ústavní změny
- nebezpečí totality ve 2. republice
- protektorát Čechy a Morava
- život v protektorátu
- holocaust
- domácí odboj a zahraniční odboj
- heydrichiáda
- českoslovenští vojáci na frontách 2. sv. války, účast na osvobození
- cesta ke svobodě – vojenská porážka Německa
- závěrečné etapy 2. sv. války
- SNP
- pražské povstání
- výsledky 2. sv. války, Spojenci v Evropě, postup sovětských vojsk
- závěrečné etapy 2. sv. války, OSN, pád Berlína, kapitulace Japonska
- charakteristické rysy 2. sv. války, nacistická genocida Židů
- poválečné uspořádání světa, politické, mocenské a ekonomické důsledky války
- Postupimská konference
- řešení německé otázky
- poválečné Československo

- květnové volby 1946
- mezinárodní postavení Československa – národnostní, kulturní, hospodářské problémy
- osud národnostních menšin v Československu, odsun Němců, Maďarů
- Evropa na rozcestí – střetávání Východ, Západ
- studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků NATO, Varšavská smlouva, OSN
- zápas demokratických sil v Československu s komunisty, odmítnutí Marshallova plánu
- kulturní a duchovní vývoj v Československu 1945 – 1948
- vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky
- komunistické Československo, protikomunistický odboj
- nastolení komunistické totality – únor 1948
- změny v Evropě na přelomu 50. – 60. let
- Československo v období totality, sféra vlivu SSSR, sovětizace uvolnění politického nátlaku koncem 50. – 60. let
- pokus o reformu systému v Československu v roce 1968
- období normalizace – zesílení politického nátlaku a provádění politických čistek
- mezinárodní vývoj od 60. let, rozpad koloniálního panství, ozbrojené konflikty, vyspělé státy
- kultura a věda po 2. sv. válce – umění a jeho úloha v životě člověka
- evropská globalizace
- konec nesvobody – 70. léta, ekonomické těžkosti, rozklad sovětského bloku, perestrojka
- Charta 77, Češi a Slováci na cestě k sametové revoluci 1989
- pluralismus kultur, globální problémy lidstva
- věda, technika, vzdělání, sport, zábava – faktory vývoje

D) Očekávané výstupy

ČLOVĚK V DĚJINÁCH

žák

- uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků
- uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány
- orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu

POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

žák

- charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu
- objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost
- uvede příklady archeologických kultur na našem území

NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

žák

- rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací
- uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví
- demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem
- porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie

KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA

žák

- popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států
- porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti
- objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech
- vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám
- ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury

OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY

žák

- vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky
- vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život
- popíše a demonstrovuje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky
- objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie
- objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky
- na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus
- rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

žák

- vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti
- objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé
- porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů
- charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích
- na vybraných příkladech demonstrovuje základní politické proudy
- vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií

MODERNÍ DOBA

žák

- na příkladech demonstrovuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky
- rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů
- charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu
- na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv
- zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT

žák

- vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce
- posoudí postavení rozvojových zemí
- prokáže základní orientaci v problémech současného světa

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma

Bere na zřetel žáka, jeho individualitu i zvláštnosti. Smyslem je každému žákovi pomáhat hledat vlastní cestu a utvářet praktické životní zkušenosti. Tuto výchovu je možné uskutečňovat pravidelně v jednotlivých vyučovacích hodinách. Žák se učí zvládat svoje chování i temperament, komunikovat se spolužáky i učitelem, vytvářet svůj názor i dovednost obhájit si ho. Formuje si studijní dovednosti. Při skupinovém vyučování si utváří pozitivní postoj ke druhým, uvědomuje si hodnoty spolupráce, bere v úvahu názory druhých a různé přístupy k řešení zadaných úkolů. Zadávání referátů a projektů v rámci dějepisu vede žáky k organizaci vlastního času při získávání informací, k rozvíjení pružnosti nápadů a jejich dotažení do konce. Žáci při práci s médii často pracují ve skupinách a to vede k jejich vzájemnému poznávání se a respektování, navázání na nápad druhého. Při prezentaci ve třídě vede žák monolog o své práci, čímž se učí komunikační dovednosti.

Kooperace a kompetice:

D 6 - práce ve skupině, zpracování referátů

2. Průřezové téma: Výchova demokratického občana

Má naučit žáka orientovat se ve složitosti demokratické pluralitní společnosti. Souvisí s tím problém se zachováním lidské důstojnosti, respekt k druhým, ohled na zájem celku, vědomí vlastních práv a povinností a zásady slušného chování.

Už v **šestém ročníku** se v dějepisu žáci učí na základě pravěkých lovců a sběračů respektu k druhým, ohledu na zájem celku, vědomí práv a povinností. S pojmem demokracie se setkávají při učivu o Řecku, kde porovnávají dva městské celky – demokratické Atény a vojenskou Spartu. Učí se chápat pravidla a zákony pro fungování společnosti. Podobná atmosféra je ve třídě navozována i při učivu o Římu. Při vymezení shod a odlišností v době královské, římské republiky a triumvirátu žáci prezentují svoje znalosti, spravedlivě posuzují a kriticky hodnotí jednotlivá období.

V **sedmém ročníku** při výuce vzniku prvních státních celků posuzují a hodnotí procesy jejich vzniku. V dalších kapitolách o českých panovnících z rodu Přemyslovců, Lucemburků, Jagellonců a Habsburků žáci mohou sami kriticky hodnotit události a problémy vlády jednotlivých panovníků. Rozvíjí tím svůj vlastní názor a slyší pluralitu názorů. Při výuce absolutistických monarchií – Anglie, Francie, Německo – se učí chápat řád, pravidla a zákony pro fungování společnosti.

V **osmém ročníku** v kapitole o Marii Terezii a Josefu II. se setkávají s tolerancí a respektem k osobnostem. Učivo o vzniku USA žáky seznámí s Listinou občanských práv a svobod. Na událostech francouzské revoluce a vlády Napoleona, kde se za krátkou dobu vystřídaly různé politické systémy – konstituční monarchie, republika, diktatura, císařství – se žáci seznamují s principy a hodnotami politického systému, vidí roli občana ve společnosti. Revoluční rok 1848 ve světě i v českých zemích názorně ukazuje na příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů. Zde žáci sami hodnotí, že je lepší

vzájemná komunikace a spolupráce. Učivo o národním obrození a 1. světové válce je velmi často propojováno s učivem literatury, kde v dílech autorů žáci vidí válku jako nesmyslnou a zbytečnou.

V **devátém ročníku** žáky provází celým učivem demokracie, její problémy a snaha o zachování. Křehkost demokracie žáci poznávají při vzniku ČSR, seznamují se s demokratickými volbami i parlamentní politikou, významem Ústavy. Ve třicátých letech vidí, co přináší krize a nezaměstnanost. V učivu o Mnichovu, vzniku protektorátu, druhé světové válce se opět využívá znalostí z literatury a exkurze do Památníku v Terezíně. Žáci tak mohou posuzovat procesy a události z různých úhlů pohledu.

Občan, občanská společnost a stát:

D 8 - boj za nezávislost a vznik USA – četba Listiny základních práv a svobod a následná diskuze

Formy participace občanů v politickém životě:

D 8 - Vznik ČSR – poslech autentického záznamu inauguračního projevu T.G. Masaryka, diskuze o právech a povinnostech občana v demokratické společnosti, rozbor volebního práva.

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

D 9 - vznik totalitních systémů (komunismus, fašismus) – žáci si připraví pomocí internetu a literatury referáty, v nichž porovnají přednosti demokracie před jakoukoliv diktaturou (srovnají vzestup moci a následné sankce diktátorů)

3.Průřezové téma: Výchova myšlení v evropských a globálních souvislostech

Podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění. V dějepisu prohlubuje porozumění klíčovými historickými a politickými událostmi, které ovlivnily vývoj Evropy i světa. V **šestém ročníku** se žáci seznamují s kulturou a vzdělaností ve starověkých orientálních státech – Mezopotámii, Egyptě, Číně, Indii – rozšiřují si orientaci. Srovnávají kulturu Řecka a Říma, hledají vliv Řecka, odraz jejich kultury.

V **sedmém ročníku** si prohlubují dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí srovnáváním památek románského i gotického stylu a barokních znaků jednotlivých kulturních stylů, porovnávají rysy byzantské a islámské oblasti. Husitské války byly pro české země důležitým mezníkem a význam husitské tradice přináší žákům pozitivní postoj k českým dějinám. Renesance a humanismus přináší poznatky o význačných osobnostech. Zamořské plavby obohacují poznání žáků poznatky z oboru kartografie i navigace a opětovné seznámení s evropskými osobnostmi. Toto téma přináší možnost srovnání, iniciuje žáky o poznání a pochopení života a díla těchto osobností. Z regionální tematiky jsou zařazeny významné památky Unesco v České republice.

V **osmém ročníku** se žáci seznamují s ekonomickými, politickými a sociálními změnami v Evropě i u nás, prohlubují si tak orientaci v evropském prostředí.

Devátý ročník přináší poznatky o vědě a kultuře v první republice a po druhé světové válce, to pomáhá žákům srovnávat a utvářet si vlastní postoj k hodnotám.

Jsme Evropané:

D 6, kořeny evropské civilizace, přínos antiky Evropě a světu, antické Řecko – náboženství a báje, porovnání státního zřízení (v minulosti a dnes)

D 7 - příchod věrozvěstů Cyrila a Metoděje (písemnictví) – četba z knihy Ze starých letopisů českých

D 8 - souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbití starých společenských struktur v Evropě na straně druhé - poslech Marseillaisy, zjištění počtu žáků, kteří poznají francouzskou hymnu

4.Průřezové téma: Multikulturní výchova

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci.

Převážně v **devátém ročníku** se žáci setkávají s kapitolami o vzniku ČSR a obraně čs. demokracie, to jim umožňuje správnou orientaci o životě v pluralitní společnosti. Období protektorátu Čechy a Morava a obrana demokracie nutí žáka k zamyšlení nad uplatňováním práv, snaží se pochopit odlišné názory a tolerovat je. Období holocaustu a nacistické genocidy Židů poukazuje na rasovou nesnášenlivost, diskriminaci, netoleranci, nutí k jejich rozpoznávání a důvodům vzniku. Kapitola o pluralismus kultur a globálních problémech lidstva učí žáky chápat práva všech lidí žít společně, podílet se na spolupráci a udržovat tolerantní vztahy.

Environmentální výchova

Odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko – ekonomickými a sociálními jevy. Přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa, k utváření zdravého životního stylu.

V **šestém ročníku** se žáci učí o způsobech pravěké industrie, době bronzové a železné, vzniku zemědělství –žáci vidí, že už v tomto období využíval člověk přírodu pro svoje potřeby a půdu bral jako zdroj obživy.

V **sedmém ročníku** je zařazována do učiva i regionální tematika, zde žáci hovoří o přírodě a kultuře našeho města a o způsobu ochrany. Sami mohou zmínit svůj životní styl a hodnotit ho.

Osmý ročník přináší téma o průmyslové revoluci a tempu modernizace, žáci vidí, jak průmysl měnil krajinu, které materiály se zpracovávaly a jaký to mělo vliv na životní prostředí.

V **devátém ročníku** převážně hodnotíme, jak 2. světová válka změnila ráz krajiny. V kapitolách o kultuře a globalizaci světa poukážeme na kulturní památky u nás a v EU, jejich důležitost a potřebu je chránit.

Etnický původ:

D 6 - historický původ etnik, vývoj etnických skupin, jazykové skupiny

6.Průřezové téma: Mediální výchova

Představuje velmi významný zdroj zkušeností, má žáka vybavit základní úrovní mediální gramotnosti, schopností volby odpovídajícího média. Mediální výchova je důležitá v každém ročníku, přispívá ke schopnosti samostatně se zapojit do komunikace. Žáci využívají média jako zdroj informací a vytváří si představu o roli médií v každodenním životě. Při školní práci využívají žáci výukové programy na počítačích, pracují s encyklopediemi, mapou a atlasy. Mnoho důležitých okamžiků z dějin mohou vidět na videokazetách, kde se často setkávají s autentickými záběry a výpověďmi svědků. Žáci si tak vytvářejí svůj vlastní názor na dějiny a lépe se orientují v historickém čase. Vidí konkrétní odlišnosti našeho a minulého života a mohou provádět srovnání. Některé osobnosti mohou zase slyšet z magnetofonových nahrávek v podání

našich předních herců. Slyší slova a názvy, které jsou zastaralé, hledají k nim synonymní výrazy, mohou využít i prvky dramatické výchovy a některé historické scény nebo osoby zkusit zahrát.

Fungování a vliv médií ve společnosti:

D 6 - rozhlas, fotografie, film jako jeden z historických pramenů

OBČANSKÁ VÝCHOVA

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších historických, sociokulturních, politických, ekonomických i globálních souvislostech
- získávání orientace v důležitých hospodářských a politických otázkách a v aktivitách důležitých místních, regionálních, státních i mezinárodních institucí, organizací a seskupení
- spojování osvojených poznatků s různými informacemi i vlastními životními zkušenostmi a jejich využívání při řešení reálných životních situací a při rozhodování
- podchycení a rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí příslušnosti k evropské kultuře
- formování úcty k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům a rozvíjení respektu k odlišnostem lidí, skupin a různých společenství
- získání orientace v důležitých právních otázkách a utváření schopnosti projevat se jako odpovědný a aktivní občan demokratické společnosti
- porozumění sobě samému, poznávání svých silných i slabých stránek a svých dispozic pro různé činnosti, realistickému vnímání a akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí, kritickému hodnocení a vhodnému korigování svého vlastního chování a jednání
- porozumění významu životních rolí, rozpoznávání důsledků různých rozhodnutí a způsobů jednání
- respektování a uplatňování mravních principů a pravidel společenského soužití, vhodné chování v důležitých sociálních situacích, přebírání odpovědnosti za vlastní názory, jednání a rozhodnutí i za jejich následky
- rozpoznávání názorů a postojů, které ohrožují lidskou důstojnost nebo odporují základním principům demokratického soužití a aktivní vystupování proti nim, komunikování bez konfliktů i přes názorové a sociální odlišnosti
- využívání vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, zvládání zásad účinného řešení konfliktů a hledání kompromisů a k přiměřenému obhajování svých práv
- seznamování žáků se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem a rozvíjení jejich orientace ve světě financí
- přibližování žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů včetně činnosti armády, ukazování možných způsobů zapojení jednotlivců do občanského života

- uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU, NATO a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci

B) Charakteristika výuky

Občanská výchova vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Výuka se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. vede je k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnostmi důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života.

Občanská výchova učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

Výuka se zaměřuje na utváření pozitivních občanských postojů a rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému společenství.

Důležitou součástí vzdělávání je prevence rasistických, xenofobních a extremistických postojů a výchova k toleranci a respektování lidských práv.

Vzdělávání vychází z poznávání nejbližšího okolí a bezprostředních mezilidských vztahů a postupně se přechází k poznávání stále širších kontextů společenských jevů, dějů, vztahů a institucí. Poznávání společnosti a mezilidských vztahů se opírá o životní praxi a aktuální životní zkušenosti žáků. Učební činnosti směřují k osvojování praktických dovedností a k jejich aplikaci v reálných životních situacích.

C) Obsah učiva

- **domov** – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- **škola** – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy
- **obec (město), místní krajina** – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť
- **okolní krajina (místní oblast, region)** – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany
- **regiony ČR** – Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod
- **naše vlast** – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly
- **Evropa a svět** – kontinenty, evropské státy, EU, cestování
- **mapy obecně zeměpisné a tematické** – obsah, grafika, vysvětlivky
- **rodina** – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání
- **soužití lidí** – mezilidské vztahy, komunikace, obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým, společný „evropský dům“
- **chování lidí** – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, principy demokracie
- **právo a spravedlnost** – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání, právní ochrana občanů a majetku, soukromého vlastnictví, duševních hodnot
- **vlastnictví** – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; peníze

- **kultura** – podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura
- **základní globální problémy** – významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí
- **orientace v čase a časový řád** – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, režim dne, roční období
- **současnost a minulost v našem životě** – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- **regionální památky** – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- **báje, mýty, pověsti** – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj
- **látky a jejich vlastnosti** – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
- **voda a vzduch** – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život
- **nerosty a horniny, půda** – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam
- **Vesmír a Země** – sluneční soustava, den a noc, roční období
- **rostliny, houby, živočichové** – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejnámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka
- **životní podmínky** – rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí
- **rovnováha v přírodě** – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva
- **ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody** – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy
- **lidské tělo** – životní potřeby a projevy, základní stavba a funkce, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince
- **partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy** – rodina a partnerství, biologické a psychické změny v dospívání, etická stránka sexuality, HIV/AIDS (cesty přenosu)
- **péče o zdraví, zdravá výživa** – denní režim, pitný režim, pohybový režim, zdravá strava; nemoc, drobné úrazy a poranění, první pomoc, úrazová zábrana; osobní, intimní a duševní hygiena – stres a jeho rizika; reklamní vlivy
- **návykové látky a zdraví** – odmítání návykových látek, hrací automaty a počítače
- **osobní bezpečí** – bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání atd.), brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci
- **situace hromadného ohrožení**

Konkretizace učiva v jednotlivých ročnících:

6. ročník

I. Úvod k výuce občanské výchovy

-občan, občanství, národnost

II. Člověk v rytmu času

- čas v praktickém životě člověka, relativnost času, měření času, letní čas, orloj, relativní vnímání času

- člověk - nedílná součást přírody, rovnodennost a slunovrat, orientace v čase

III. Rodinný život

- postavení rodiny v dnešní společnosti, typy rodiny

- význam rolí v životě dnešního člověka, rodokmen

- manželství, život bez oddacího listu

- síla rodinných vazeb, citová funkce rodiny
- vytvoření rodiny, vývoj člověka, biologická funkce rodiny
- bezpečnost dětí, kde hledat pomoc, ochranná funkce rodiny
- úloha peněz a majetku v životě člověka, materiální funkce rodiny
- vliv rodiny na výchovu dítěte, výchovná funkce rodiny
- náhradní výchova, příčiny vedoucí k umístění v náhradní rod. péči

IV. Když rozhodují vteřiny

- zástava dýchání, zástava činnosti srdce a krevního oběhu.
- prudké krvácení

V. Život ve škole

- vzdělávání – celoživotní proces, školní docházka, systém vzdělávání
- práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy (školní řád, školní parlament)
- nadání je jen zlomek úspěchu, plánování, organizace, metody učení, odpočinek

VI. Domov je tam, kde žijeme

- domov, vztah k obci
- podíl občana na životě své obce, státní správa, samospráva
- řešení záležitostí obce, obecní úřad, obecní zastupitelstvo, obecní rada, obecní rozpočet
- životní prostředí člověka

VII. Má vlast

- odlišnost života v regionech
- český jazyk, cizí jazyky
- spisovná a nespisovná čeština
- používání státních symbolů
- ČR – demokratický právní stát

VIII. Z historie

- v hlubinách dávných časů
- od pravěku až k prvním Přemyslovcům
- od Lucemburků po 20. stol.
- typy státní moci
- umělci, vynálezci, sportovci,
- prezidenti

IX. Miniúvod do lidských práv

- ty, já, on – jsme rozdílní
- první krok k lidským právům
- práva a povinnosti
- konflikt a jeho řešení

7. ročník

I. ŽIVOT MEZI LIDMI

- Patříme k lidem
- Vliv rodiny
- Ve škole
- Mezi vrstevníky
- Komunikace

-Média

II. ČLOVĚK A KULTURA

-Kultura

-Umění

-Krása kolem nás

-Víra a náboženství

-Nejstarší formy náboženství

-Slušnost pro každý den

-Kam za kulturou

III. PŘÍRODNÍ A KULTURNÍ BOHATSTVÍ

-Krásy naší země

-Ochrana přírodního a kulturního bohatství

-Zachraňme Zemi

IV. MAJETEK V NAŠEM ŽIVOTĚ

-Naše potřeby

-Majetek a vlastnictví

hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní

banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků

-Mít nebo být?

V. ŘÍZENÍ SPOLEČNOSTI

-Stát

-Cesta k demokracii

-Volby

-Začlenění do veřejného života

VI. SVĚT KOLEM NÁS

-Spolupráce mezi zeměmi Evropy

-Tolerance k národnostním menšinám

-Nadnárodní organizace

-Ochrana obyvatel za mimořádných událostí

VII. LIDSKÁ PRÁVA

-Lidská práva v dokumentech

-Rovnost a nerovnost

-Svoboda

-Morálka a mravnost

-Všeobecná deklarace lidských práv

8. ročník

I. OSOBNOST

-rozdíly mezi lidmi, změny biologické, psychické a sociální

-osobnost, puberta, adolescence, poznání sebe sama

-představy o budoucnosti, dospělost a stáří

-sebepojetí, sebepoznání, sebehodnocení, sebevědomí, sebeuvědomování, vůle

-temperament, temperamentové typy, charakter

-motivы, zájmy, potřeby, hodnoty

-vlohy, schopnosti, dovednosti, inteligence, nadání, talent, genialita, kreativita (tvořivost)

II.PSYCHICKÉ PROCESY A STAVY

- smyslové poznávání skutečnosti - vnímání, vjem, smyslové klamy, sociální vnímání a poznávání, všímavost a představivost
- rozumové poznávání skutečnosti - myšlení, řeč, myšlenkové operace, řešení problémů
- paměť, zapomínání, pozornost
- hra, učení, práce, funkce pravé a levé hemisféry
- city, jejich druhy a vlastnosti

III.ČLOVĚK V SOCIÁLNÍCH VZTAZÍCH

- asertivní, pasivní a agresivní jednání, asertivní práva a povinnosti
- stres a jeho příčiny, konflikt, způsoby řešení NŽS
- tělesné a duševní zdraví, relaxace

IV.HOSPODAŘENÍ

- dělba práce, specializace, technický rozvoj
- výrobní a nevýrobní odvětví, výrobní faktory, sjednávání nákupu statků a služeb – vhodná komunikace
- trh, nabídka, poptávka, fungování trhu, cena zboží, ekonomie-; tvorba ceny, inflace

V.PRÁVNÍ MINIMUM

- morální a právní normy, následky porušování norem
- právní vztah - jeho účastníci, obsah, předmět, právní způsobilost, právní řád, právní systém, právní oblast, právní odvětví, právní předpisy, právní normy, obrana státu
- Ústava ČR, její struktura
- zákonodárná moc v ČR, volby do Parlamentu ČR, poměrný a většinový systém, mandát, poslanecká imunita, legislativní proces
- výkonná moc v ČR, vláda a prezident, činnost ministerstev
- soustava soudů v ČR, občanskoprávní a trestní řízení,
 - protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví
- Listina základních práv a svobod, ombudsman, prosazování svých práv a respektování práv druhých
- politické spektrum v ČR, politické strany, pravice, levice, pluralita, volební kampaň
- orgány EU a jejich funkce
- Rada Evropy
- globalizace - projevy, klady a zápory; významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení

9. ročník

I. OBČAN

- já jako občan obce
- na úřadu
- jsem občanem státu
- jsem občanem Evropské unie

II. OBČAN A PRÁVO

- odvětví práva ČR
- občanskoprávní vztahy
- základní práva spotřebitele
- vlastnictví zavazuje
- ochrana majetku
- smlouvy
- odpovědnost za škodu

III. PRÁVNÍ OCHRANA

- orgány právní ochrany a sankce
- přestupky a správní řízení
- občanské soudní řízení
- trestní právo
- děti a paragrafy

IV. V PRACOVNÍM POMĚRU

- správná volba
- každé povolání si žádá své
- první brigáda, první zaměstnání
- v zaměstnání

V. RODINA A ZÁKONY

- rodina
- rodiče a děti

VI. HOSPODAŘENÍ

- stát a národní hospodářství
- státní rozpočet
- záchytná sociální síť
- peněžní ústavy
- právní subjekty podnikání

VII. GLOBÁLNÍ SVĚT

- problémy současného světa
- ohrožené životní prostředí
- příliš mnoho lidí – příliš problémů

VIII. ŽIVOTNÍ PERSPEKTIVY

- životní plány a cíle

D) Očekávané výstupy

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

žák

- objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
- rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
- zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje
- zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají
- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí

- zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu
- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případně neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
- posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci

ČLOVĚK JAKO JEDINEC

žák

- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života
- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek
- rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání
- popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru

ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ

žák

- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady
- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti, a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi
- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít
- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané
- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti

ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO

žák

- rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky
- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
- objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů

- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinností občana při zajišťování obrany státu
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství - provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušení
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání

MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT

žák

- popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování
- uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích
- uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory
- uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva
- objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu
- uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Smyslem tématu je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti a hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu. Téma má úzkou vazbu k Občanské výchově, především k části „Člověk ve společnosti“, konkrétně k tématům: lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití a dále k části „Člověk jako jedinec“ k tématům: podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktických dovedností spjatých s uvedenými tématy, která se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

V tematickém okruhu osobnostní rozvoj lze podle aktuální potřeby žáků zařadit témata: rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena a kreativita. V tematickém okruhu sociální rozvoj lze zařadit témata: poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace a kooperace. V tematickém okruhu morální rozvoj lze využít tématu: řešení problémů a rozhodovací dovednosti i tématu hodnoty, postoje, praktická etika.

Sebepoznání a sebepojetí:

OV 8 - zkoumání vlastního temperamentu, vyzkoušení vlastní paměti

Psychohygiena:

OV 8 – stres a jeho příčiny, konflikt, způsoby řešení

Komunikace:

OV 8 - komunikace mezi lidmi- sehrát divadelní scénky a vyzkoušet si příklady asertivního,

2.Průřezové téma: Výchova demokratického občana

Téma směřuje k rozvoji kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a řešení konfliktů a problémů demokratickým způsobem. Má vybavit žáka základní úrovni občanské gramotnosti a umožnit mu konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Občanská výchova má velmi blízkou vazbu k výchově demokratického občana. především v tématech: principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců-občanů na společném a politickém životě demokratické společnosti.

Při realizaci tematických okruhů: občanská společnost a škola; občan, občanská společnost a stát; formy participace občanů v politickém životě; principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování je vhodné vycházet z reálných životních situací a z životní zkušenosti žáků.

Občanská společnost a škola:

OV 7 – život ve škole, pravidla školního života, školní řád, žákovský parlament

Občan, občanská společnost a stát:

OV 8 - Listina práv a svobod, Ústava ČR

OV 9 - Práva a povinnosti občanů- projekt

Formy participace občanů v politickém životě:

OV 8 - Volební systém v ČR

3.Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Téma zdůrazňuje evropskou dimenzi ve vzdělávání, podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění. Podstatnou součástí je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností. Toto průřezové téma rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Občanská výchova dává dostatek prostoru pro realizaci tématu, především v učivu, které zdůrazňuje sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Téma má úzkou vazbu především k učivu: “Mezinárodní vztahy, globální svět“. Podněcuje zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovává jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život.

Jsme Evropané:

OV 8 - Evropská unie- členové, historie, zásady, výhody a nevýhody členství v ní, řídicí a rozhodovací orgány

4.Průřezové téma: Multikulturní výchova

Multikulturní výchova umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí kultur, jejich tradicemi a hodnotami a na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede

k chápání a respektování sociální a kulturní rozmanitosti, přispívá k odstraňování nepřátelství a předsudků.

Multikulturní výchova má úzkou vazbu k Občanské výchově, především k části „Člověk ve společnosti, konkrétně k tématům: kulturní život, rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty a tradice, lidská setkání, přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen, potřební lidé ve společnosti, vztahy mezi lidmi (osobní a neosobní vztahy), mezilidská komunikace, problémy lidské nesnášenlivosti – intolerance, rasismus, xenofobie, diskriminace. V části „Člověk jako jedinec“ se vztahuje k učivu: podobnost a odlišnost lidí, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání. V části „Stát a právo“ se téma vztahuje k učivu o lidských právech, porušování lidských práv a diskriminaci.

Princip sociálního smíru a solidarity:

OV 7 – lidská práva

OV 6-9 Projekt multikulturní výchovy CZECHKID –(zahrnuje všechny tematické okruhy průřezového tématu)

5.7 Člověk a příroda

Vzdělávací oblast je realizována v 6. – 9. ročníku prostřednictvím vyučovacích předmětů fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis. Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- navázat a dále rozvíjet zájem žáků o zkoumání přírodních jevů a zákonitostí
- naučit žáky využívat pro zkoumání různé metody: metody racionálního uvažování a empirické metody (měření, pokusy, pozorování)
- v průběhu celého období se zamýšlet nad průběhem a příčinami různých přírodních procesů, které mají vliv i na ochranu zdraví, životů, životního prostředí a majetku, učit žáky formulovat otázky jak tyto procesy probíhají a v mezích možností formulovat odpovědi
- orientace v základních přírodovědných pojmech
- formou praktických činností a projektů se zapojovat do konkrétních aktivit, které vedou k šetrnému chování k přírodním systémům
- rozebrat problematiku využívání obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie, zaměřit se na tuto problematiku z pohledu blízkého regionu, celé republiky, ale i globální
- odhalování souvislostí mezi přírodními podmínkami a životem lidí v blízkém okolí, regionu, na celém území republiky, v Evropě a ve světě
- učit se šetrnému chování ke svému zdraví, zdraví ostatních
- učit se získat správné návyky chování

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje okruhy problémů spojených se zkoumáním přírody, přírodních zákonitostí a získaných faktů. Výuka probíhá v těchto vzdělávacích oborech: Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis.

Celá vzdělávací oblast přímo vybízí k příležitosti poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se.

Cíle výuky by měly být naplňovány zejména

- rozvíjením a prohlubováním dříve získaných základních znalostí o fungování přírodních procesů a zákonitostí
- využitím jednoduchých pozorování, měření, jejich zpracováním a vlastní interpretací získaných dat, která se žáci snaží z různých pohledů zhodnotit a hledat mezi nimi souvislosti
- vyhledáváním potřebných údajů v různých zdrojích informací
- rozpoznáváním důležitosti přírodních zákonitostí a procesů pro svůj život

- rozvíjením schopnosti naučit se předvídat vlivy různých činností člověka na důležité přírodní systémy a později toho využívat v každodenním životě

FYZIKA

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- Historie fyziky, předměty kolem nás, látka a těleso, slavní fyzikové
- Fyzikální veličiny – délka, hmotnost, objem, hustota, čas, teplota. Měření těchto veličin, zápis značek a jednotek, převod jednotek. Výpočet hustoty, hmotnosti a objemu, řešení slovních úloh, základní jednotky soustavy SI

7. ročník

- Gravitace, projevy gravitace, síla a její znázornění, skládání sil, gravitační síla a její přímá úměrnost s hmotností tělesa,
- Rozkládání sil
- Samostatné odvození Newtonových zákonů
- Těžiště a stabilita těles, jednoduché stroje
- Pohyb těles, pohyb rovnoměrný, nerovnoměrný, přímočarý, křivočarý, výpočet rychlosti, dráhy a času, jednotky rychlosti, měření rychlosti, slovní úlohy o rychlosti,
- Grafické znázornění pohybu a dráhy pohybu, průměrná rychlost, jízdní řády
- Třecí síla, druhy tření, tření v praxi, odpor prostředí
- Zákon setrvačnosti a vzájemného působení těles, zákon síly, stabilita těles
- Otáčivé účinky síly – páka, kladka, rovnovážné polohy páky užití páky a kladky
- Světelné jevy, rychlost světla, stín, odraz světla a zobrazení rovinným zrcadlem, zobrazení kulovým zrcadlem, optická rozhraní
- Zatmění Slunce a Měsíce
- Lom světla na rovinném rozhraní, úplný odraz
- Čočky a zobrazení čočkou
- Optické vlastnosti oka
- Optické přístroje, práce s optickými přístroji, fotometrie
- Model atomu, vlastnosti pevných a kapalných látek, elektrické a magnetické vlastnosti látek, částicové složení látek, pohyb částic – difúze

8. ročník

- Vlastnosti plyných a kapalných látek, částicové složení látek, pohyb částic
- Elektrické jevy – el. náboj, el. pole, elektrické napětí, elektrometr, vodiče a izolanty, chemické zdroje stejnosměrného napětí
- Elektrický proud – zdroje napětí, zapojení měřících přístrojů
- Vodivost pevných látek, vodivost kapalin, plynů a polovodičů
- Elektrický odpor, Ohmův zákon pro kovy, sériové a paralelní zapojení, jednoduchý elektrický obvod, zkrat
- Tepelné účinky elektrického proudu, spotřeba v domácnosti, úspora spotřeby EE
- Souvislost elektřiny a magnetismu, elektromagnetická indukce
- Zdroje střídavého napětí, změna střídavého napětí, transformace stejnosměrného napětí, výroba a přenos energie, fotovoltaika
- Žárovka, tepelná zařízení, indukční vařič, zářivky, dotyková zkušební
- Elektřina v atmosféře
- Bezpečnost při práci s elektrickými zařízeními
- Tlaková síla, tlak

- Pascalův zákon, hydraulické zařízení, výpočty tlaku.
- Hydrostatický tlak, spojené nádoby
- Archimédův zákon, vztlaková síla, potápění, vznášení se těles v kapalinách, hustoměr
- Atmosférický tlak, Archimédův zákon pro plyny, procesy v atmosféře

9. ročník

- Práce, výkon, energie. Výpočet těchto veličin, přeměny energií, účinnost, energie v denním životě, energie vody a větru
- Teplo, vnitřní energie, teplota tělesa – zvětšení objemu těles zvýšením teploty, šíření tepla, energie Slunce
- Přeměny skupenství – tání, tuhnutí, var, vypařování, kapalnění – teploty tání a varu, skupenské teplo tání a vypařování. Výpočet tepla při tepelné výměně
- Meteorologie
- Spalovací motory, práce plynu
- Jaderná energie – poznatky o stavbě atomu, radioaktivita, využití jaderného záření v praxi, jaderné reakce, jaderný reaktor, jaderná energetika
- Slučování a štěpení atomu
- Zvukové jevy – kmitavý pohyb pružiny, periodické děje
- Vznik vlnění a jeho druhy, elektromagnetické vlnění
- Zvuk a jeho šíření, rychlost zvuku, tóny a barva zvuku, hlasitost zvuku hluk a ochrana před hlukem
- Zvuk a hudba, přenos zvuku a jeho záznam
- Vesmír – vznik Vesmíru, Sluneční soustava, pohyby Země a Měsíce,
- Hvězdy – Slunce, vývoj hvězd, viditelný a neviditelný Vesmír
- Měření vzdáleností ve Vesmíru
- Orientace na obloze
- Astronomie, dalekohledy, výzkum Vesmíru
- Projekty ve fyzice, prezentace

D) Očekávané výstupy

LÁTKY A TĚLESA

žák

- změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa
- uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí
- předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty
- využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů

POHYB TĚLES SÍLY

žák

- rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu
- využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles
- změří velikost působící síly
- určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici
- využívá Newtonovy zákony pro objasňování či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích
- aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů

MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN

žák

- využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů
- předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní

ENERGIE

žák

- určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní určí změnu energie tělesa
- využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem
- využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh
- určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem
- zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

ZVUKOVÉ DĚJE

žák

- rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku
- posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí

ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE

žák

- sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu
- rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí
- rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností
- využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů
- využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní
- zapojí správně polovodičovou diodu
- využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh
- rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami

VESMÍR

žák

- objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet
- odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Toto téma se nejlépe uplatňuje při práci žáků při řešení laboratorních úloh, případně frontálních pracích, práci ve skupinách. Žák musí porozumět dané řešené úloze, musí se při činnostech tohoto druhu umět ovládat, spolupracovat se spolužákem, zvládat vlastní chování, podřídit se

tomu, kdo má větší znalosti a schopnosti. Získává dovednosti pro řešení konfliktů, učí se kompromisu.

V oblasti postojů se učí utvářet postoj k sobě i druhým. Učí se hodnotit pomoc a spolupráci, uvědomuje si různost názorů a přístup k řešení problémů různým způsobem.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Žák si musí uvědomit při probírání různých zákonů jako je zákon Newtonův, Ohmův, Pascalův, při poznávání prvků v tabulce – Mendělejev, učivu o atomu a jeho štěpení – M. Sklodovská a P. Curie, elektřina – Volta, Ampér, Ohm, důležitost těchto jmen evropských osobností. Je však informován i o dalších důležitých objevech ze starověku – Archimédes apod.

Multikulturní výchova

Výchova dotýkající se mezilidských vztahů je uplatňována při výuce fyziky stejně jako v ostatních předmětech především dobrou vnitřní atmosférou ve výuce, pochopením problému žáka učitelem a opačně vhodným chováním žáků k učiteli. V kvalitně probíhající hodině by měla být dobrá, klidná atmosféra a vzájemná důvěra. Učitel musí svým přístupem usměrnit chování žáků úspěšných vzhledem k žákům s problémy učení.

Environmentální výchova

Vede žáky k pochopení vztahů člověka a přírody. Tyto vztahy je možno využít při výuce témat: Gravitační síla, zákon gravitace, magnetické pole, magnet, difúze, zákon setrvačnosti, zákon vzájemného působení těles, zákon Archimédův, zákon Pascalův, přeměny energií, zákon Ohmův, zákony odrazu a lomu světla. Pochopení těchto vztahů vede k uvědomování si podmínek života a možnosti jejich ohrožování. Témata jako jsou přeměny energií, plování těles – ekologické katastrofy, umožní žákům objektivně hodnotit ekologické problémy, pochopit důležitost využití obnovitelných zdrojů energie, možnosti a způsoby šetření s energií, principy hospodaření s těmito zdroji. Žáci se učí komunikovat o problémech životního prostředí – skleníkový efekt, vyčerpané zdroje surovin – racionálně vyjadřují svá stanoviska. V tématech mechanické vlastnosti kapalin a plynů zdůvodňují význam vody a ovzduší pro život na Zemi.

Mediální výchova

Média a komunikace představují v současnosti stále větší zdroj získávání zkušeností a poznatků pro současného člověka. Žáci jsou vedeni k tomu, aby získávali nové informace o nových technických objevech a zdokonalování techniky z tisku, různých encyklopedií, internetu a technických časopisů a dále tyto informace svým přirozeným způsobem předávali ostatním spolužákům formou referátů, projektů, připravených soutěží a kvízů.

CHEMIE

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

8. ročník

Pozorování, pokus a bezpečnost práce

- Vlastnosti látek – barva, skupenství, zápach, rozpustnost, hustota, tepelná a elektrická vodivost

- Rozlišení látek podle jejich vlastností
- Zásady bezpečné práce v chemické laboratoři i v běžném životě
- Označení nebezpečných látek – piktogramy, R – věty a S – věty

Směsi

Směsi – různorodé, stejnorodé

- Oddělování složek směsí – usazování, filtrace, destilace, oddělování v dělicí nálevce, odstředování, krystalizace, sublimace
- Voda – destilovaná, pitná, odpadní, výroba pitné vody, čištění odpadní vody
- Vzduch – složení, čistota ovzduší, ozónová vrstva

Částicové složení látek a chemické prvky

- Částicové složení látek – atom, atomové jádro, elektronový obal, protony, neutrony, elektrony, valenční elektrony, změny v elektronovém obalu při chemických reakcích, molekuly, ionty
- Prvky – názvy, značky nejznámějších prvků (40 prvků), vlastnosti a použití vybraných prvků (kyslík, vodík, halogeny, síra, uhlík)
- Periodická soustava prvků – periodický zákon, skupiny a periody, protonové číslo, vztah mezi umístěním prvku v periodické soustavě a stavbou atomu prvku
- Chemická vazba, chemická sloučenina, vzorec

Chemické reakce

- Chemické reakce – reaktanty a produkty, zákon zachování hmotnosti, chemické rovnice
- Slučování, rozklad

Anorganické sloučeniny

- Halogenidy – oxidační číslo, názvosloví, vlastnosti a použití chloridu sodného, chloridu draselného a bromidu stříbrného
- Oxidy – názvosloví, vlastnosti a použití oxidu uhelnatého, uhličitého, siřičitého, vápenatého, křemičitého, hlinitého, vznik kyselých dešťů, skleníkový efekt
- Soli – společné vlastnosti solí, vlastnosti a použití dusičnanů, uhličitánů a sulfidů, průmyslová hnojiva, stavební pojiva (malta/vápno, beton/cement, sádra), keramika, názvosloví pouze jako rozšiřující učivo

Roztoky

- Roztoky – koncentrace roztoku, výpočty koncentrace, nasycený a nenasycený, koncentrovanější a zředěnější roztok, vliv teploty, plošného obsahu a míchání na rychlost rozpouštění pevné složky v roztoku
- Kyseliny – vzorce, vlastnosti a použití kyseliny chlorovodíkové, sírové, dusičné, fosforečné, ředění kyselin, ošetření při zasažení kůže nebo očí
- Hydroxidy – názvosloví, vlastnosti a použití hydroxidu sodného, draselného, vápenatého a amonného, ošetření při zasažení kůže nebo očí
- Kyselost, zásaditost vodných roztoků, indikátory (fenolftalein, univerzální), stupnice pH, neutralizace

9. ročník

Organické sloučeniny

Uhlovodíky

- Alkany – řada alkanů (prvních 8 členů), společné vlastnosti alkanů a jejich použití, vlastnosti a použití propan-butanu, strukturní, racionální a molekulové vzorce, typ vazby a řetězce
- Alkeny – typ vazby a řetězce, eten – vlastnosti a použití
- Alkiny – typ vazby a řetězce, etin – vlastnosti a použití
- Areny – typ vazby a řetězce, benzen, naftalen – vlastnosti a použití
- Ropa, uhlí, zemní plyn – zpracování, využití získaných produktů
- Paliva – fosilní a průmyslově vyráběná paliva, jejich vliv na životní prostředí, výhřevnost

Deriváty uhlovodíků

- Halogenderiváty – použití
- Alkoholy – vlastnosti a použití metanolu, etanolu, glycerolu, fenolu
- Aldehydy – vlastnosti a použití metanalů
- Ketony – vlastnosti a použití acetonu
- Karboxylové kyseliny – vlastnosti a použití kyseliny mravenčí a octové, kyseliny vázané v tucích, aminokyseliny
- Estery – společné vlastnosti

Přírodní látky

- Sacharidy, tuky, bílkoviny, vitamíny – vlastnosti, zdroje, funkce v lidském organismu, produkty jejich biochemického zpracování
- Fotosyntéza – reaktanty, produkty, podmínky

Chemické reakce

- Exotermická a endotermická reakce
- Redoxní děje – oxidace, redukce, elektrolýza, průmyslové využití elektrolýzy, galvanické články, akumulátory, koroze
- Faktory ovlivňující rychlost chemických reakcí – plošný obsah, koncentrace, teplota, katalyzátory
- Výpočty z chemických rovnic – látkové množství, molární hmotnost, výpočty pomocí trojčlenky

Chemické prvky

- Principy výroby a zpracování železa, vlastnosti a použití litiny a oceli
- Vlastnosti a použití dalších kovů – mědi, hliníku, zinku, cínu, olova, stříbra a zlata
- Slitiny

Chemie a společnost

- Chemický průmysl – surovina, výrobky, rizika v souvislosti s životním prostředím, recyklace surovin
- Plasty a syntetická vlákna
- polymerace, společné vlastnosti plastů, problémy s odpady, PE, PVC, PS
- společné vlastnosti syntetických vláken, PES, PAD
- Hoření, hořlaviny, označení hořlavín podle nebezpečnosti, zásady bezpečnosti
- Hašení, principy, hasící látky, zásady první pomoci při popáleninách
- Chemie a člověk – detergenty, pesticidy a insekticidy, léčiva, návykové látky, otravné látky, pravidla chování při mimořádné události – havárii s únikem nebezpečných látek

D) Očekávané výstupy

POZOROVÁNÍ, POKUS A BEZPEČNOST PRÁCE

žák

- určí společné a rozdílné vlastnosti látek
- pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí
- objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek

SMĚSI

žák

- rozlišuje směsi a chemické látky
- vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení
- vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek
- navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi
- rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití
- uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění

ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY

žák

- používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech
- rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech
- orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti

CHEMICKÉ REAKCE

žák

- rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání
- přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu
- aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu

ANORGANICKÉ SLOUČENINY

žák

- porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí
- vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet
- orientuje se na stupnici pH, změní reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi

ORGANICKÉ SLOUČENINY

žák

- rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy
- rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především bílkovin, tuků, sacharidů.

- určí podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu
- uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů

CHEMIE A SPOLEČNOST

žák

- zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi
- aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
- orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Kooperace a kompetice:

Ch 8, 9, - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

CH 8, 9, - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

Hodnoty, postoje, praktická etika:

CH 8-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

3.Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

CH 9 Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje

5.Průřezové téma: Environmentální výchova

Ekosystémy:

CH 8- kyslík a oxidy, voda

CH 9 – fotosyntéza, aplikovaná chemie- hnojiva, pesticidy,

Základní podmínky života:

CH 8 - kyslík a oxidy, voda, vzduch, roztoky-pH, kyseliny

CH 9 Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje, aplikovaná chemie - hnojiva, pesticidy

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

CH 8 - kyslík a oxidy, voda, vzduch, roztoky-pH, kyseliny

CH 9 - Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje, plasty, odpady a recyklace, aplikovaná chemie- hnojiva, pesticidy,

Vztah člověka k prostředí:

CH 8 - voda, vzduch

CH 9 - Energetika-obnovitelné a neobnovitelné zdroje, plasty, odpady a recyklace

ZEMĚPIS (GEOGRAFIE)

A) Cíle vzdělávací oblasti

- získávání a rozvíjení orientace v geografickém prostředí, poznávání hlavních geografických objektů, jevů, procesů a souvislostí mezi nimi, osvojování a používání základních geografických pojmů a poznávacích metod
- získávání a rozvíjení dovedností pracovat s plány, s mapami, s atlasy a s dalšími geografickými podklady a zdroji informací
- vytvářet a podporovat aktivní přístup při rozvoji a ochraně životního prostředí
- podchytit a rozvíjet smysl pro respektování veškeré přírody na Zemi a vážít si všech lidských výtvorů
- podporovat a rozvíjet trvalý zájem o poznávání vlastní země a zemí našich sousedů, regionů světa jako nedílné součásti životního způsobu moderního člověka – občana planety Země.

B) Charakteristika výuky

Zeměpisné vzdělání umožňuje žákům porozumět přírodním faktům a jejich zákonitostem, pomáhá lépe se orientovat v běžném životě. Přírodu bereme jako celek, jehož části se navzájem ovlivňují. Při praktických činnostech se žáci učí pozorovat přírodní objekty, měřit je a z výsledků vyvozovat závěry. Při výuce poznávají důležité vztahy mezi přírodou a lidskou činností, hlavně závislost na přírodních zdrojích a vlivy činnosti člověka na stav životního prostředí a na lidské zdraví. Učivo zeměpisu postupně seznámí žáky i s postavením planety Země ve vesmíru, s přírodními podmínkami pro veškeré organismy i pro člověka. Společenskovední charakter umožňuje poznat a pochopit problémy růstu populace ve světě, problémy s výživou lidstva či ochranou přírody.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Planeta Země

- postavení Země ve vesmíru, tvar a pohyby planety Země
- porovnání s ostatními tělesy sluneční soustavy

Glóbus a mapa

- glóbus, měřítko glóbu
- zeměpisná síť, důležité rovnoběžky a poledníky, zeměpisné souřadnice
- určování zeměpisné polohy v zeměpisné síti
- měřítko a obsah plánů a map, jejich orientace vzhledem ke světovým stranám
- praktické činnosti s plány, mapami a atlasy (i v terénu)

Přírodní obraz Země

- krajinná sféra Země a její složky
- tvary zemského povrchu
- přírodní složky krajiny, jejich vzájemná souvislost a podmíněnost

Zeměpis světadílů a oceánů

-Afrika

- zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry světadílů, oceánů i jejich oblastí
- kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti světových regionů a některých vybraných států

7. ročník

Zeměpis světadílů a oceánů

-Austrálie a Oceánie

-Polární oblasti

-Severní a Jižní Amerika

- zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry světadílů, oceánů i jejich oblastí
- kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti světových regionů a některých vybraných států

8. ročník

Zeměpis světadílů a oceánů

-Asie

-Evropa

- zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry i její oblastí
- kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnost regionů a vybraných států

9. ročník

Česká republika

- zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry
- rozmístění obyvatelstva, sídelní poměry
- rozmístění hospodářských aktivit, sektorová a odvětvová skladba hospodářství
- transformační společenské, politické a hospodářské procesy a jejich územní dopady
- hospodářské a politické postavení ČR v Evropě a ve světě, zapojení do mezinárodního obchodu
- členství v organizacích a seskupeních (EU, NATO..)
- regiony České republiky – územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění,
- kraj místního regionu –základní data a charakteristika, místní obec

Společenský a hospodářský zeměpis

- státy světa – srovnávací kritéria, velikost, počet obyvatel
- politické, bezpečnostní a hospodářské organizace a seskupení
- obyvatelstvo světa – rozmístění podle ras, národů, jazykových skupin a náboženství
- společenské, sídelní a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace
- soužití v multikulturní a společensky rozdílné společnosti
- předpoklady a faktory rozmístění hospodářských aktivit, odvětvová struktura, centra světového hospodářství, ukazatelé hospodářského rozvoje a životní úroveň
- geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska

Životní prostředí

- krajina – typy krajin, přírodní a společenské prostředí, vztah přírody a společnosti
- složky životního prostředí, udržitelnost života a rozvoje společnosti
- ochrana přírody, chráněná území
- globální ekologické problémy a jejich východiska
- vyhledávání, třídění a hodnocení zeměpisných poznatků a informací, využití Internetu,
- cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, okolí školy
- ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích

D) Očekávané výstupy

GEOGRAFICKÉ INFORMACE, ZDROJE DAT, KARTOGRAFIE A TOPOGRAFIE žák

- organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů
- používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii
- přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajině sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině
- vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu

PŘÍRODNÍ OBRAZ ZEMĚ

žák

- zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy
- prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů
- rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu
- porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost

REGIONY SVĚTA

žák

- rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa
- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny
- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
- zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

SPOLEČENSKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PROSTŘEDÍ

žák

- posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa
- posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel

- zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje
- porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit
- porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků
- lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

žák

- porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny
- uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)
- uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

ČESKÁ REPUBLIKA

žák

- vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy
- hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům
- hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu
- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit
- uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

žák

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

E) Průřezová témata

2. Průřezové téma: Výchova demokratického občana

Formy participace občanů v politickém životě:

Z 7 - volební systém v USA

3. Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

Z8 - Evropská unie- členové, historie, zásady, výhody a nevýhody členství v ní, řídicí a rozhodovací orgány

4. Průřezové téma: Multikulturní výchova

Etnický původ:

Z 9 - Národnostní složení ČR

Multikulturalita:

Z8 - Jazykové rodiny, skupiny a podskupiny v Evropě

5. Průřezové téma: Environmentální výchova**Ekosystémy:**

Z 6 - Příčiny, důsledky a možnosti záchrany tropických deštných pralesů- projekt

Základní podmínky života:

Z 6 - atmosféra, hydrosféra, pedosféra

Z 9 - Energetické zdroje ČR; těžba nerostných surovin v ČR

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

Z 9 - problém poškozování životního prostředí v ČR

PŘÍRODOPIS

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Obecná biologie

- vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a jeho význam (výživa, dýchání, růst, rozmnožování, názory na vznik života)
- základní struktura života (organické a anorganické látky, buňka rostlinná a živočišná, pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné)
- bakterie, viry (výskyt, význam, praktické využití)

Biologie hub

- houby bez plodnic (zákl. charakteristika, pozitivní a negativní vliv na člověka a živé organismy)
- houby s plodnicemi (stavba, výskyt, význam, zásady sběru, konzumace a první pomoc při otravě houbami)
- lišejníky (stavba, symbióza, výskyt, význam)

Biologie rostlin

- anatomie a morfologie rostlin (stavba a funkce kořene, stonku, listu, květu, semene a plodu)
- fyziologie rostlin (zákl. principy fotosyntézy, dýchání, růstu a rozmnožování)
- systém rostlin (poznávání a zařazování daných zástupců běžných druhů řas, mechorostů, kaprad'orostů, nahosemenných a krytosemenných rostlin jednoděložných a dvouděložných, jejich vývoj a využití hospodářsky významných zástupců)
- význam rostlin a jejich ochrana

7. ročník

Biologie živočichů

- stavba těla, stavba a funkce jednotlivých částí (živočišná buňka, tkáň, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, rozmnožování)
- vývoj, vývin a systém živočichů (významní zástupci jednotlivých skupin živočichů – prvoci, bezobratlí – žahavci, ploštěnci, hlísti, měkkýši, kroužkovci, členovci, strunatci – paryby, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci)
- rozšíření, význam a ochrana živočichů (významné druhy hospodářské a epidemiologické)

Savci (důležité znaky, přehled hlavních řádů, rozšíření, péče o vybrané domácí živočichy, chov domestikovaných živočichů)

- projevy chování živočichů, srovnání hlavních znaků savců a člověka

8. ročník

Savci (zopakování důležitých znaků, přehled hlavních řádů)

Biologie člověka

- anatomie a fyziologie (stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány, orgánové soustavy – opěrná, pohybová, oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací a rozmnožovací, řídicí, vyšší nervová činnost, hygiena duševní činnosti)
- fylogeneze a ontogeneze člověka (rozmnožování člověka, vývin jedince – nitroděložní a po narození)
- nemoci, úrazy, prevence (příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy), epidemie
- životní styl (pozitivní a negativní dopad prostředí a životního stylu na zdraví člověka)

9. ročník

Neživá příroda

- Země (vznik a stavba Země)
- vnitřní a vnější geologické procesy (příčiny a důsledky – změny vznik pevnin, vznik minerálů a hornin)
- nerosty a horniny (vznik, vlastnosti, třídění, praktický význam a využití zástupců, určování základních vzorků)
- půdy (složení, vlastnosti a význam půdy pro výživu rostlin, možnosti rekultivace)
- vývoj zemské kůry a organismů na Zemi (geologické změny, vznik života, geologické éry a typické organismy)
- geologický vývoj a stavba území ČR (Český Masiv, Západní Karpaty)
- podnebí a počasí ve vztahu k životu – význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka
- mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi

Základy ekologie

- organismy a prostředí (vzájemné vztahy mezi organismy a prostředím; populace, společenstva, přirozené a umělé ekosystémy, potravní řetězce, rovnováha v ekosystému)
- ochrana přírody a životního prostředí (globální problémy a jejich řešení, chráněná území)

D) Očekávané výstupy

OBECNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

žák

- rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů
- popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel
- rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů
- třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek
- vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti
- uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů
- uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka

BIOLOGIE HUB

žák

- rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků
- vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích
- objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků

BIOLOGIE ROSTLIN

žák

- odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům
- porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku
- vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin
- rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů
- odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

žák

- porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů
- rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin
- odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí
- zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

BIOLOGIE ČLOVĚKA

žák

- určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy
- orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka
- objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří
- rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života
- aplikuje předlékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla

NEŽIVÁ PŘÍRODA

žák

- objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života
- rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek
- rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody
- porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě
- rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků
- uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi

ZÁKLADY EKOLOGIE

žák

- uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému - vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam
- uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

žák

- aplikuje praktické metody poznávání přírody
- dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma. Osobnostní a sociální výchova

Kreativita:

PŘ praktika - řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorní cv.

Kooperace a kompetice:

PŘ 6-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

PŘ 6-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

Hodnoty, postoje, praktická etika:

PŘ 6-9 - při řešení praktických úkolů, skupinové, týmové práci, laboratorním cv.

4.Průřezové téma: Multikulturní výchova

Etnický původ:

PŘ 8. a 9. Původ a vývoj člověka, lidské rasy

5.Průřezové téma: Environmentální výchova

Ekosystémy:

PŘ 6 - Fyziologie rostlin, bakterie, houby, lišejníky, řasy, mechorosty, kaprad'orosty, jehličnany, les

PŘ 7 zoologie

PŘ 9 – Ekologie

Základní podmínky života:

PŘ 6 - Vznik a vývoj života, Fyziologie rostlin,

PŘ 9 - Vznik a vývoj planety Země a života. Půdoznalství,

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

PŘ 9 - Ekologie

Vztah člověka k prostředí:

PŘ 9 – Ekologie

PŘÍRODOVĚDNÁ PRAKTIKA

(volitelný předmět)

Charakteristika předmětu přírodovědná praktika

Náplň přírodovědných praktik se může přizpůsobovat zájmu žáků. Hlavní témata jsou sice závazná, ale téma, které zaujme, je možné probrat podrobněji. Naopak v případě malého zájmu, nebo již dostatečných znalostí je možné téma zestručnit.

Také je zde ponechán prostor pro volbu dalšího tématu z nabídnutých možností.

Cíle předmětu přírodovědná praktika

Cílem přírodovědných praktik je ověřovat v praxi a dále rozvíjet dovednosti a činnosti, které si žáci osvojili v hodinách přírodopisu a chemie. Aplikovat získané poznatky v praxi, poznávat a chápat vzájemné vztahy a souvislosti.

Žáci by si měli uvědomovat význam přírody a přírodních věd pro život člověka.

Motivovat žáky, aby získané a v laboratoři prověřené poznatky, dokázali aplikovat ve svém vlastním životě.

Učivo předmětu

Laboratorní technika a její aplikace

- seznámit se s vybavením odborných pracoven, zásady bezpečného a šetrného zacházení - laboratorní řády pracoven PŘ a Ch
- udržování čistoty a pořádku na pracovišti
- sestaví aparatury pro vybrané pokusy, některé z nich provede-filtrace, krystalizace, žihání, jímání plynů, chromatografie

- pracuje samostatně s mikroskopem, stereoskopickou lupou
- připraví vybrané typy preparátů
- zakreslí a popíše výsledky pozorování

Biologie člověka: Pohybová soustava Fyziologické funkce

- seznámení se základními parametry správného držení těla
- provede (podle možností) praktické měření svého držení těla, vyhodnotí vlastní klidový postoj
- orientuje se v základních příčinách vzniku vadného držení těla
- vybere kompenzační cvičení na některé vady držení těla
- změří vybrané fyziologické funkce např. tepovou a dechovou frekvenci
- seznámí se s výpočtem maximální TF a různými pásmy pohybové zátěže
- změří pomocí TF zátěž v modelových situacích, naměřené hodnoty zanesou do grafů a vyhodnotí výsledky
- seznámí se s výpočtem BMI indexu

sledování vlastního týdenního pohybového režimu a porovnání s optimálními hodnotami

Potraviny- jíme s chutí a zdravě

- sledování vlastního týdenního stravovacího režimu a porovnání s optimálními hodnotami
- porozumět základním zásadám zdravého životního stylu
- posoudit vhodnost vybraných potravin podle složení výrobku (etikety, reklama)

První pomoc

- seznámit se postupy při poskytování první pomoci
- praktické provedení ošetření v modelových situacích

Výběr

1. Příprava na Biologickou olympiádu
2. Ekosystémy či stanoviště v okolí školy (řeka Vltava...)
3. Fotografie v přírodních vědách
4. Mapování tras kolem školy -rostliny a živočichové v našem okolí

5.8 Umění a kultura

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: hudební výchova a výtvarná výchova. Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Hudební výchova seznamuje žáky se světem tónů a zvuků. Výuku hudební výchovy vedeme tak, aby byla pestrá, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. Dbáme na to, aby žáci byli při výuce aktivní, tvořiví a aby se nestyděli.

V nižších ročnících je hudební výchova zaměřena především na zpěv, pohyb, rytmizaci a jednoduché instrumentální činnosti. Ve vyšších ročnících a na druhém stupni se žáci seznamují s hudební teorií, s různými hudebními žánry, skladateli a jejich díly.

Při hodinách využíváme různých nástrojů – především nástrojů Orffova instrumentáře, dále pak ozvučné tyče, zobcové flétny, keyboardy, zvonkohry apod. Můžeme využívat také netradiční nástroje – zkoušet hrát na různé předměty (vařečky, lžice, pokličky, skleničky) nebo si některé nástroje sami vyrobit (např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod.). Žákům tak dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je využít při zpěvu.

Během hodin je nezbytné se vracet k již naučeným písním a skladbám, aby si žáci zapamatovali nejen melodii, ale také text. Vedle zpěvu, pohybu a instrumentálních činností do hodin zařazujeme i různé hry, dramatizace písní, choreografie, kreslení (k vyjádření pocitu z hudby), relaxační chvíle.

Ve všech ročnících využíváme také pohyb. Žáci se naučí jednoduchým pohybovým cvičením a tancům. Aktivity spojené s hudbou a pohybem příznivě působí nejen na pohybový aparát, ale také podporují paměť, rozvíjí sluchové vnímání a prostorovou orientaci.

Vnímání hudby se dále rozvíjí při jejím poslechu. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se na ni. Přitom jsou vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb. K poslechu jsou využívány skladby významných hudebních skladatelů, skladby spojené s různými událostmi (státní hymna, fanfáry apod.), ale také aktuálně oblíbené písně žáků. Podporujeme účast žáků na různých hudebních představeních - nejen jako diváků a posluchačů, ale také jako vystupujících. Tím se žáci také učí základům společenské etikety (vhodné chování na koncertech, vhodný oděv při různých příležitostech apod.). V neposlední řadě vedeme žáky k tomu, aby si byli vědomi bohaté hudební historie naší země a aby se hudba stala součástí jejich života.

V rámci hudební výchovy jsou u žáků rozvíjeny téměř všechny klíčové kompetence:

- **komunikativní** (formulují a vyjadřují své myšlenky a názory, naslouchají druhým lidem, účinně se zapojují do diskuze, obhajují svůj názor a vhodně argumentují)
- **kompetence k učení** (žáci operují s užívanými termíny, hudebními znaky apod.),
- **kompetence občanské** (žáci respektují, chrání a oceňují naše tradice a kulturní dědictví)
- **kompetence k řešení problémů** (žáci ověřují prakticky své znalosti a dovednosti)
- **kompetence sociální a personální** (žáci spolupracují ve skupině, podílí se na vytváření pravidel práce v týmu, ovlivňují kvalitu společné práce)
- **kompetence pracovní** (žáci bezpečně a účinně používají nástroje a vybavení)

Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat všem žákům zájmovou činnost, případně je motivovat ke studiu na základních uměleckých školách.

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky

Náplní hudební výchovy v prvním období je především zpěv, pohyb, rytmizace a jednoduché instrumentální činnosti. Na začátku vycházíme z lidových a umělých dětských písní, které by žáci měli znát z rodiny a z mateřské školy. Výběr písní je rozmanitý, aby napomáhal hlasovému výcviku. Současně s nácvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (ozvučná dřívka, bubínek, tamburína, činely apod.). Nedílnou součástí hodin jsou pohybové aktivity, které jsou pro mladší žáky přirozené a nezbytné. Zařazujeme také další aktivity – zejména kreslení a různé hry.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Učivo Hudební výchovy ve všech ročnících na prvním stupni zahrnuje následující činnosti:

Vokální činnosti

- **pěvecký a mluvní projev** – pěvecké dovednosti (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónu, dynamicky odlišený zpěv), hlasová hygiena, rozšiřování hlasového rozsahu
- **hudební rytmus** – realizace písní ve 2/4, 3/4 a 4/4 taktu
- **dvojhlas a vícehlas** – kánon, lidový dvojhlas apod.
- **intonace, vokální improvizace**
- **záznam vokální hudby** – nota jako grafický znak pro tón, zápis rytmu jednoduché písně, notový zápis jako opora při realizaci písně

Instrumentální činnosti

- **hra na hudební nástroje** – reprodukce motivů, témat, jednoduchých skladbiček pomocí jednoduchých hudebních nástrojů z Orffova instrumentáře, zobcových fléten, keyboardu apod.
- **rytmizace, melodizace a stylizace, hudební improvizace** – tvorba předeher, meziher a doher s využitím tónového materiálu písně, hudební doprovod, hudební hry
- **záznam instrumentální melodie** – čtení a zápis rytmického schématu, notový zápis

Hudebně pohybové činnosti

- **taktování, pohybový doprovod znějící hudby** – dvoudobý, třídobý a čtyřdobý takt, taneční hry se zpěvem, jednoduché lidové tance
- **pohybové vyjádření hudby a reakce na změny v proudu znějící hudby** – pantomima a pohybová improvizace s využitím tanečních kroků
- **orientace v prostoru** – utváření pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

Poslechové činnosti

- **kvalita tónů** – délka, síla, barva, výška
- **vztahy mezi tóny** – souzvuk, akord
- **hudební výrazové prostředky a hudební prvky** – rytmus, melodie, harmonie, barva, kontrast a gradace, pohyb melodie (melodie vzestupná a sestupná), zvukomalba, metrické, rytmické, dynamické, harmonické změny v hudebním proudu
- **hudba vokální, instrumentální, vokálně instrumentální, lidský hlas a hudební nástroj**
- **hudební styly a žánry** – hudba taneční, pochodová, ukolébavka apod.
- **hudební formy** – malá písňová forma, velká písňová forma, rondo, variace
- **interpretace hudby** – slovní vyjádření (jaká je to hudba a proč je taková)

Níže je uvedeno konkrétní učivo, činnosti, písně a skladby v jednotlivých ročnících.

1. ročník

- dýchání, dechová cvičení, správné držení těla a hlavy při zpěvu, výslovnost
- melodizované říkanky
- dětské lidové a umělé písně, které zachycují život dětí, svět, přírodu, pohádky, fantazii
- hudba taneční
- ukolébavky, koledy apod.
- hudební doprovod - rytmizace, melodizace, improvizace, hra na tělo (tleskání, dupání apod.)
- hudebně pohybové hry a jednoduché lidové tance (mazurka)
- pantomima a pohybová improvizace
- hudební abeceda
- notová osnova a houslový klíč
- význam slabě x středně silně x silně
- pomalu x rychle
- rozlišování zvuků
- rozlišování tónů dlouhých, krátkých, vysokých a hlubokých
- rozlišování melodie stoupající a klesající
- naslouchání se navzájem
- rozpoznávání hudebních nástrojů podle obrázků a podle zvuku, reálné hudební nástroje

Písně nacvičované v 1. ročníku

Ovčáci, čtveráci	Šel tudy, měl dudy
Žabička zelená	Šel zahradník do zahrady
Maličká su	Proč
Když jsem jel do Prahy	Pod naším okýnkem
Já jsem z Kutné hory	Adámku náš
Bude zima, bude mráz	Šla Nanyňka do zelí
Pásli ovce valaši	Když jsem já ty koně pásal

Štědrej večer nastal	Koleda, koleda, Štěpáne
My tři králové	Když jsem husy pásala
Žežuličko, kde jsi byla	Máminy oči
Měla babka	
a další	

2. ročník

- zdokonalování pěveckých dovedností, rozšiřování hlasového rozsahu
- rytmická cvičení
- tempo (pomalu x rychle)
- dvojhlas a vícehlas – kánon, lidový dvojhlas
- hudební teorie - taktová čára, takt (dvoudobý a třídobý)
- pomlky (čtvrt'ová, osminová, půlová)
- dynamická znaménka (*p*, *mf*, *f*)
- zápis not do notové osnovy
- hra na jednoduché hudební nástroje (nástroje z Orffova instrumentáře, zobcové flétny, keyboard apod.)
- taneční hry se zpěvem (pochod, pohybové vyjádření melodie)
- jednoduché lidové tance (kvapík, kalamajka)
- orientace v prostoru – utváření pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách
- kánon
- hudební styly a žánry (píseň lidová, umělá, ukolébavka, koleda apod.)
- poslech hudby
- interpretace hudby – popis hudby
- rozpoznávání hudebních nástrojů podle obrázků a podle zvuku, reálné hudební nástroje
- poslech skladeb, relaxace při hudbě

Písňe nacvičované ve 2. ročníku

Černé oči	Kalamajka
Kdybys měla má panenka	Marjánko
Dělání	Ach synku, synku
Nesem vám noviny	Běžela ovečka
Jak jsi krásné neviňátko	Na tý louce zelený
Štěstí, zdraví, pokoj svatý	Krávy, krávy
Když jde malý bobr spát	Mach a Šebestová
a další	

3. ročník

- zpěv písni – jednohlas, dvojhlas, kánon
- rytmická cvičení
- hra na nástroje
- notový zápis – nota a pomlka celá, houslový klíč – psaní do notové osnovy
- čtení textu pod notovým zápisem
- značky v notovém zápise (repetice, legato)
- píseň lidová a umělá
- hudební abeceda, zápis do notové osnovy
- takt 4/4
- rytmický zápis říkadla

- předvěti, závěti
- ukolébavky
- pohybové hry a jednoduché tance (menuet)
- poslechové činnosti – poslech skladeb A. Dvořáka a J. J. Ryby
- poslech hudebních nástrojů, orchestr

Písně nacvičované ve 3. ročníku

Beskyde, Beskyde	Tancuj, tancuj
Pekla vdolky	Narozeninová
Vyletěla holubička	Není nutno
Už ty pilky dořezaly	Jarní slunce
Čí je, čí je, čí je děvče	Ztratila Lucinka bačkorku
Kačena divoká	A já su synek z Polanky
Den přeslavný	Až já pojedu přes ten les
Bejvávalo, bejvávalo	Spi, Janičku, spi
Dobrou noc, má milá	O, šípkových růžích
Ó, řebíčku zahradnický	Na tý louce zelený
a další	

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

žák

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

HV 1 – 3 – poslech relaxační hudby – snaha o schopnost soustředění, vnímání hudby, uklidnění – vyjádření svých pocitů a vjemů obrázkem

Kreativita:

HV 1 - 3 – vyjádření pocitu z poslechu hudby, rozvoj smyslového vnímání a paměti

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet u žáků hudební dovednosti – zpěv, instrumentální činnosti

- rozvíjet hudební sluch a paměť
- naučit žáky nové lidové a umělé písně v přiměřeném hlasovém rozsahu
- vést žáky k zájmu o hudbu
- seznámit žáky s hodnotnými hudebními skladbami různých žánrů
- podporovat u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky

Rovněž ve druhém období je hlavní složkou hudební výchovy zpěv písní (lidových i umělých), instrumentální činnosti a pohybové činnosti. Žáci se také seznamují s různými hudebními žánry a styly, významnými hudebními skladateli a hudebními díly. Zařazovány jsou i oblíbené skladby žáků a různé hry. Žáci se učí hudební teorii, učí se znát hudební pojmy a využívají při instrumentálních činnostech noty.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník

Učivo

- sbor (mužský, ženský, smíšený, dětský)
- taktování ve 2/4 a 3/4 taktu
- rozdělení hudebních nástrojů
- nota s tečkou
- polka
- celý tón, půltón
- stupnice a tónina dur a moll
- posuvky
- valčík
- motiv, téma
- malá písňová forma
- rondo
- gradace
- hudební skladatelé (B. Smetana, L. Janáček, W. A. Mozart, A. Michna z Otradovic, J. J. Ryba, B. Martinů) a ukázky z jejich tvorby
- nácvik dalších písní – zpěv a hra na nástroje

5. ročník

Učivo

- noty h-e2
- taktování ve 4/4 taktu
- značky v notovém zápise (koruna, ligatura)
- nota šestnáctinová
- předtaktí
- chrámová hudba, varhany
- symfonický orchestr, dirigent, sbormistr
- lidová hudba, lidová kapela, lidový tanec, zlidovělé písně
- hudba homofonní a polyfonní
- jazz, swing, charleston, rock and roll
- variace

- hudební skladatelé (F. Škroup, F. X. Brixl, V. Novák, J. S. Bach, K. Hašler) a ukázky z jejich tvorby
- nácvik dalších písní – zpěv a hra na nástroje

D) Očekávané výstupy na konci 2.období

žák

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlasu v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not
- využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Psychohygienu:

HV 4 – 5 – využívání hudby (zpěvu, pohybu, instrumentálních činností) k pozitivnímu naladění mysli, k uvolnění a relaxaci

6. Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

HV 4 – 5 – kulturní dědictví naší země - lidové písně z Čech, Moravy a Slovenska

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- pronikat do podstaty hudby a hudebního umění
- získávat základní poznatky o vývoji hudby a hudebních stylů
- pomocí hudebních nástrojů vyjádřit své pocity, hudební a nehudební představy
- pochopit roli posluchače a respektovat hudební projev druhých
- vytvořit zásobu naučených písní
- zařazovat vokální, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové aktivity
- vytvářet vhodné prostředí pro vlastní hudební projev žáků
- prohlubovat základní poznatky v oblasti hudební nauky
- rozvíjet hudební dovednosti žáka
- rozpoznat nejznámější hudební žánry, skladatele a díla

B) Charakteristika výuky

Hudební výchova na 2. stupni vedle vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností zahrnuje více hudební teorie. Žáci pronikají hlouběji do historie, dozvídají se více o hudbě v různých obdobích, poznávají různé směry, žánry, skladatele a osobnosti hudby. Toto napomáhá žákům vytvořit si vlastní názory a postoje k hudebnímu umění minulosti i současnosti. Žáci jsou vedeni k samostatnosti, vyhledávají sami informace o žánrech, obdobích, skladatelích a sami vytváří referáty a prezentace. Mají také k dispozici jednoduché přehledy (časová osa, přehled not, stupnic apod.).

Učivo se během školního roku prolíná - střídají se starší a novější dějiny hudby, aby výuka byla pestrá. Tak jako v předešlých obdobích jsou i na druhém stupni využívány při výuce různé hry, různé formy výuky (skupinová práce, kooperativní vyučování), dramatizace a oblíbená hudba žáků.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Učivo Hudební výchovy ve všech ročnících na druhém stupni zahrnuje následující činnosti:

Vokální činnosti

- **pěvecký a mluvní projev** – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, hlasová nedostatečnost a některé způsoby její nápravy, mutace, vícehlasý a jednohlasý zpěv
- **intonace a vokální improvizace** jednoduchých hudebních forem
- **hudební rytmus** – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu
- **orientace v notovém záznamu** – notový zápis jako opora při realizaci písně či složitější vokální nebo vokálně instrumentální skladby
- **rozvoj hudebního sluchu a hudební představitosti** – reprodukce tónů, převádění melodií z nezpěvné do zpěvné polohy, zachycování rytmu, popřípadě i melodie zpívané (hrané) písně pomocí grafického (notového) záznamu
- **reflexe vokálního projevu** – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti)

Instrumentální činnosti

- **hra na hudební nástroje** – nástrojová reprodukce melodií (motivků, témat, písní, jednoduchých skladeb), hra a tvorba doprovodů s využitím nástrojů Orffova instrumentáře, keyboardů a počítače, nástrojová improvizace (jednoduché hudební formy)
- **záznam hudby** – noty, notační programy (např. MuseScore)
- **vyjadřování hudebních i nehudebních představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje** – představy rytmické, melodické, tempové, dynamické, formální
- tvorba doprovodů pro hudebně dramatické projevy

Hudebně pohybové činnosti

- **pohybový doprovod znějící hudby** – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění
- **pohybové vyjádření hudby podle hudebního díla** – pantomima, improvizace
- **pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby** – tempové, dynamické, rytmicko-metrické, harmonické

- **orientace v prostoru** – rozvoj pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

Poslechnové činnosti

- **orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby** – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užití ve skladbě (zvukomalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy) a jejich význam pro pochopení hudebního díla
- **hudební dílo a jeho autor** – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kým, módnost a modernost, stylová provázanost)
- **hudební styly a žánry** – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům
- **interpretace znějící hudby** – slovní charakterizování hudebního díla (slohové a stylové zařazení apod.), vytváření vlastních soudů a preferencí

Níže je uvedeno konkrétní učivo.

6. + 7. ročník

Učivo

- lidové písně, hudební nástroje v lidové hudbě
- hudební výrazové prostředky (melodie, rytmus, harmonie, dynamika a barva, kontrast a gradace)
- noty, notový zápis
- posuvky (křížek, bé, odrážka)
- dvojhlas, vícehlasy
- polyfonie (vícehlas)
- kánon, fuga, koncert, sonáta, symfonie, symfonická báseň
- duchovní a světská hudba, katáta, oratorium
- stupnice durová x stupnice mollová
- hudební nástroje
- partitura
- variace
- akord
- píseň a její hudební forma, proměny písně ve staletích
- hudba na jevišti
- světová opera (W. A. Mozart – Kouzelná flétna, další skladatelé oper – R. Wagner, G. Verdi)
- česká opera (B. Smetana – Prodaná nevěsta, Hubička, Libuše, A. Dvořák - Rusalka, L. Janáček – Její pastorkyňa, Příhody lišky Bystroušky)
- opereta (J. Offenbach – tanec kankán, J. Strauss)
- hudba a tanec (balet – P. I. Čajkovskij - Labutí jezero, Louskáček, S. Prokofjev – Romeo a Julie, A. Chačaturjan – Gajané)
- etnická hudba (romská hudba)
- lidový tanec – valčík, polka
- další čeští hudební skladatelé – B. Martinů, J. Suk
- světový muzikál (Jesus Christ Superstar, West Side Story, My Fair Lady, Hair)
- český muzikál (Starci na chmelu, Balada pro banditu)
- nácvik dalších písní – zpěv a hra na nástroje

8. + 9. ročník

- původ hudby (hudba různých kontinentů, Seikilova píseň)
- jazz (spirituály, blues, ragtime, swing, osobnosti jazzu – S. Joplin, G. Gershwin, L. Armstrong, E. Fitzgerald)
- stupnice, tónina
- středověk – gotika (gregoriánský chorál, rytířské umění)
- renesance ve světě – chrámová hudba, kánon
- renesance v českých zemích
- country and western (tanec rufus)
- Rock and Roll, rhythm and blue (E. Presley)
- instrumentální hudba (opera, kantáta, oratorium, suita, koncert, fuga, orchestr)
- baroko (J. Pachelbel, A. Vivaldi, J. S. Bach, G. F. Händel)
- hudební baroko v českých zemích (A. V. Michna z Otradovic)
- moderní hudba 60. let 20. století (The Beatles, Rolling Stones)
- klasicismus (W. A. Mozart, L. van Beethoven)
- český klasicismus (J. J. Ryba)
- hard rock, art rock, punk, heavy metal
- populární hudba, disco
- romantismus (F. Schubert, Mendelssohn, F. Chopin, R. Wagner, G. Bizet, M. Musorgskij)
- romantismus v českých zemích (B. Smetana, A. Dvořák,
- lidové a umělé písně
- koledy a písně s vánoční tematikou
- filmová hudba (E. Morricone)
- počátky hudebních dějin v Čechách
- česká lidová hudba (lidové písně, dechovka)
- moravská hudba (cimbálová)
- slovenská hudba a tanec (čardáš)
- Osvobozené divadlo
- divadlo Semafor
- tramské písně
- big beat v Československu
- československá hudba 70. – 90. let
- čeští skladatelé 20. století (B. Martinů, J. Suk, V. Novák)
- folk (V. Redl, J. Nohavica)
- rytmus, metrum, tempo
- harmonie
- současná hudba
- zvukové prostředí člověka (hudba jako zvuková kulisa, zvukový smog)

D) Očekávané výstupy

žák

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace

- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písňe a skladby různých stylů a žánrů
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu
- orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku
- zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

HV 6 - 9 - Hra na dirigenta - schopnost ovlivnit pomocí mimiky a gest projev ostatních žáků ve třídě

Kreativita:

HV 6 - 9 – vlastní vokální a instrumentální činnosti, při kterých je žák aktivním aktérem

3. Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá:

HV 6 - 9 – národní tradice, zvyky, které se promítají do hudby a tanců

Jsme Evropané:

HV 6 - 9 – prostřednictvím hudby a jejich autorů se žáci zaměřují na širší kulturní kontext v rámci evropských zemí

4. Průřezové téma: Multikulturní výchova

Etnický původ:

HV 6. – 9. - seznámení s hudbou různých kultur, národů a etnik

6. Průřezové téma: Mediální výchova

Tvorba mediálního sdělení:

HV 6 - 9 - zpracování referátů a prezentací

HV 6 – 9 – využívání informačních technologií ve výuce

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

1. období

A) Cíle vzdělávací činnosti

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěním příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti i k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho citění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování k určitému konkrétnímu tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snaže vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému

příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustrátory.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také taková témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoúčelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Přehled tematických okruhů v 1. období

a) objevování světa přírody v jednotlivých i v širších souvislostech

- pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
- chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi)
- tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
- vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
- příroda a běh času (roční období, počasí)
-

b) poznávání a prožívání světa dítěte

- pocitování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
- poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
- styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)
-

c) svět, který děti pozorují, který pocítují a kterému naslouchají

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)

- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) svět dětské fantazie – výtvarná hra a experiment

e) svět, který dítě obklopuje, ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy, ...)

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantasií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebními prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

Náměty pro práci ve 2. – 3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá
- k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)

- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fix, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitekových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- práce s velkými formáty individuální i skupinová různými technikami (balicí papír, velké formáty čtvrtky, asfalt, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování volba, techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme, svými výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

žák

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

VV 2-3 - Zimní sporty – výtvarné vyjádření vjemů a postojů ke skutečnosti na základě vlastního prožitku dítěte

Sebezpoznání a sebezpojetí:

VV 1 - žák se výtvarným projevem snaží porozumět sám sobě i svým spolužákům, umí zhodnotit svou práci i práci ostatních dětí, svou práci dokáže okomentovat a vhodně argumentovat

5. Průřezové téma: Environmentální výchova

Vztah člověka k prostředí:

VV 1 - žáci jsou vedeni k uvědomění si podmínek života na Zemi a možnostmi ohrožení, do výtvarných prací zařazují tematiku člověka za mimořádných událostí, výtvarné soutěže ke Dni Země

VV 2-5 – Recyklohraní – namaluj svůj oblíbený elektrický spotřebič – zamyšlení nad recyklací odpadu a ochraně přírody a životního prostředí

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace
- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence – k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy
- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznávání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince – k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonání životních stereotypu a k obohacení emocionálního života
- zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků a postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi při tvorbě, vnímání a interpretaci vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.

Výtvarná výchova přistupuje k vizuálně obraznému vyjádření (a to jak samostatně vytvořenému, tak přejatému) nikoliv jako k pouhému přenosu reality, ale jako k prostředku, který se podílí na způsobu jejího přijímání a zapojování do procesu komunikace.

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřením komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Ve 4. – 5. ročníku začíná být dětská fantazie a představivost korigována rozvíjejícím se intelektem. Žáci postupně přecházejí od hravých činností k uvědomělejší výtvarné práci. Jejich výpověď o vztazích k okolnímu světu je stále bezprostřední, zachovávají si citový vztah

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Náměty pro práci ve 4. – 5. ročníku

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

- volný výtvarný projev doplňovaný pozorováním skutečnosti
- výtvarné vyjádření kontrastu přírodních forem a pozadí
- vyjádření dějového celku se vztahem k prostředí
- zpřesňování vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy konfrontací představy se skutečností
- výtvarné vyjádření morfologických znaků, tvarů, barevnosti přírodních objektů
- výtvarné vyjádření věcí (tvar, prostor, barva, skutečnost a představa)
- rozvíjení prostorového vidění, citění a vyjadřování na základě pozorování prostorových jevů a vztahů

b) Užité práce dekorativní a prostorové

- elementární poučení o teorii barev
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše
- seznámení s funkcí písma
- uplatnění výtvarného výrazu linie vytvářené různými nástroji v různých materiálech
- poznávání výtvarných principů a možností některých materiálů
- prostřednictvím experimentování
- rozvíjení citlivého vztahu k materiálu a k jeho zpracování
- poznávání smyslu, organizace, funkce a výtvarně estetického účinku reliéfního řešení plochy

c) Výtvarné umění a životní prostředí

- rozvíjení elementárního chápání odlišnosti uměleckého vyjadřování
- skutečnosti od vnější podoby světa
- druhy volného výtvarného umění
- malířství
- sochařství a příroda
- volná grafika
- architektura a užité umění
- kultura bydlení
- design a estetická úroveň předmětů denní potřeby
- lidové umění
- současná oděvní kultura
- výtvarná úprava knih
- písmo
- krásy přírody a vztah k životnímu prostředí
- návštěvy galerií, výstav

Doporučené výtvarné materiály a techniky

- kresba
- malba
- kombinované techniky
- papír – různé druhy

D) Očekávané výstupy na konci 2.období

žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet tvořivé schopnosti a tvůrčí potenciál žáků, jejich výtvarné vyjadřování, pěstovat jejich estetické cítění
- uplatňovat ve vlastní výtvarné činnosti teoretické a praktické poznatky s výtvarnými výrazovými prostředky
- rozvíjet představivost, fantazii a výtvarné myšlení ve vlastním výtvarném projevu
- učit prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat názorům druhých
- výtvarně experimentovat
- pracovat s různými výtvarnými materiály
- seznamovat se s netradičními výtvarnými technikami
- umět základními výtvarnými výrazovými prostředky ztvárnit konkrétní i abstraktní téma
- orientovat se v oblasti výtvarné kultury (malířství, sochařství, grafika, architektura, užité umění) a v dějinách výtvarné kultury
- vést k pochopení umění jako způsobu poznání a komunikace
- navštěvovat vhodné umělecké besedy a výstavy
- seznámit se s regionálním výtvarným uměním
- vytvářet vstřícné a podnětné prostředí pro vlastní tvorbu žáků a jejich práce prezentovat ostatním (nástěnky, výzdoba třídy, školy, prezentace na veřejnosti)

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova je realizována prostřednictvím tvůrčích činností žáka, ve kterých uplatňuje vlastní vnímání, myšlení, citění, prožitky, představivost a fantazii. Umožňuje mu vyjadřovat se k různým tématům a situacím. Svůj výtvarný projev mají žáci možnost prezentovat, obhájit, vysvětlit spolužákům, vyslechnout jejich názory a zároveň říci svůj názor na práci ostatních. Ve všech formách výtvarného projevu se prezentuje osobnost žáka a dává mu možnost individuálně se vyjádřit.

Žák se postupně učí vytvářet si vztah k výtvarnému umění, výtvarným hodnotám, učí se zaujímat k nim svůj postoj, vnímat pozitivní i negativní, je veden k všimání si okolního světa.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (správné proporce lidského těla)
- příroda – část i celek (kresba, perokresba, malba dle předlohy)

Tematické práce

- vesmír – práce s barvou
- výtvarná podoba prožitku

Dekorativní a prostorové práce

- práce s různými druhy papíru (stříhání, lepení, spojování, vyklápění)
- práce s přírodním materiálem
- výtvarné hry s linií a barvou
- netradiční výtvarné techniky (kašírování, odlévání ze sádry)
- batika
- užité písmo

Teorie

- dějiny (pravěk, starověk, doba románská)
- teorie barev, výtvarné pomůcky a materiály
- rozpoznání děl malířských, sochařských, architektonických - ve spojení s dějinami lidstva (učivo dějepisu příslušného ročníku).

7. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (v pohybu)
- příroda – část i celek (kresba, perokresba, malba dle předlohy)
- zajímavé předměty, přístroje a mechanismy - vytvoření lineární podoby pozorovaného objektu, malba objektu

Tematické práce

- krásy naší země, regionu, města (volná technika)

- výtvarné práce vyjadřující vztahy několika postav
- výrazová malba (pocity)
- jednodušší grafická technika (monotyp, tisk z koláže)

Dekoratívni a prostorové práce

- výtvarný rytmus, středová souměrnost, smysl pro pravidelnost
- prostorové vytváření - práce s papírem, sádrou, plasty
- ilustrace, písmo

Teorie

- základní výtvarné techniky
- velikost postav a objektů v popředí, v pozadí
- výraznost barvy a detailu v popředí
- ustupující výraznost barvy a detailu v pozadí
- rozpoznání děl malířských, sochařských, architektonických - ve spojení s dějinami lidstva (učivo dějepisu příslušného ročníku).

8. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (v určité situaci)
- lidská hlava, obličej
- příroda – část i celek (kresba, perokresba, malba dle předlohy)
- barevnost přírodních objektů
- předměty kolem nás, perspektiva těles, budov

Tematické práce

- vytvoření obrazového celku tvary a barevnými plochami
- obraz životního prostředí, ve kterém žák žije
- vytvoření tvarové nadsázky a stylizace
- barevná nadsázka (expresivní, symbolická)
- výrazová malba - bolest a radost

Dekoratívni a prostorové práce

- práce s papírem, přírodninami, technickým materiálem
- netradiční výtvarné techniky (malba na sklo, přírodniny, jednodušší grafické techniky - linoryt)
- batik
- kaširovaná technika

Teorie

- seznámí se základními znaky architektury, sochařství a malby na ukázkách z tvorby autorů tvořících, nebo žijících v Čechách a v sepětí s oblastí školy.
- písmo

9. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (portrét)
- perspektiva, těles, budov
- příroda – krajina (malba, kresba, perokresba)

Tematické práce

- svět kolem nás – vztahy, komunikace
- vyjádření abstrakce – pocit, myšlenka
- výrazové možnosti barvy

Dekoratívni a prostorové práce

- práce v materiálu - papír, dřevo, přírodniny
- netradiční výtvarné techniky – koláž, malba na textil, zeď, práce s hlinou, sádkou, linoryt, počítačová grafika
- dekorativní kompozice - užití písma

Teorie

- novodobé výtvarné styly a techniky
- výtvarné umění v naší obci
- historické slohy

C) Očekávané výstupy

Žák

- vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků
- užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie
- užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace
- vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření
- rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu
- interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků
- porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů
- ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Kreativita:

VV 6-9 – všechny zadávané tematické práce,

VV 8 – barevná a tvarová nadsázka a stylizace – expresivní barvy, expresionismus, impresionismus, fauvismus, naivní umění

5.9 Člověk a zdraví

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují prostřednictvím vyučovacích předmětů Tělesná výchova, Výchova ke zdraví (na 2. stupni zařazováno průběžně do výuky tělesné výchovy, a Rodinná výchova. Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Výuka probíhá odděleně – dívky a chlapci zvlášť. Obsah učiva je povinný pro všechny.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

TĚLESNÁ VÝCHOVA

V tělesné výchově je velmi důležité motivační hodnocení žáků, které vychází ze somatotypu žáka a je postaveno na posuzování osobních výkonů každého jednotlivce a jejich zlepšování – bez paušálního porovnávání žáků podle výkonových norem (tabulky, grafy aj.), které neberou v úvahu růstové a genetické předpoklady a aktuální zdravotní stav žáků.

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznávání zdraví jako důležité hodnoty v kontextu dalších životních hodnot
- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvíjet smysl pro účelný a krásný pohyb
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit dětem radostný pocit z pohybu
- vědomě ovládat pohyby, zavádět taneční prvky (lidové písničky), umět hudbu vyjádřit pohybem – pohybové ztvárnění hudby
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat...)
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na nářadí...)
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty – slovní, gestikulační...)
- naučit žáky umět se připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti...)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu dětí správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout s dětmi základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov...)
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní,

- využití různých druhů náradí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
 - seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink, ...)
 - učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písničky)
 - rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
 - neméně důležité je zvládnutí průpravných cvičení pro míčové hry, správné zvládnutí a ovládnutí technik házení, chytání, přihrávání
 - seznamovat žáky s nácvikem jednoduchých základů miniher
 - vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, školy v přírodě v lese
 - dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)
 - nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity – vycházky, pohybové chvilky, cviky ve třídě na správné držení těla)
 - ochraně zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí

B) Charakteristika výuky

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu ...)

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním u dětí radostného pocitu z pohybu se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat

Neustále opakujeme a věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce TV, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objeovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, rovnoměrně se rozkládají do týdenního rozvrhu.

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Cvičební prostory – tělocvičny třeba udržovat v čistotě a jejich vybavení kontrolovat vždy před užitím. Teplota vzduchu v tělocvičně by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16 st C.

Na vyučovací hodiny Tv se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu. Chceme prospět zdraví žáků, a proto realizujeme mimoškolní tělovýchovné aktivity žáků ve spolupráci s zákonnými zástupci, sportovními oddíly aj.

- kroužky – pohybové hry
- tělovýchovné soutěže – lyžařské závody, turnaj ve vybíjené, turnaj v kopané, basketbalu, běh Teryho Foxe

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.)

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci

jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

Pořadová cvičení

- základní postoje – pozor, pohov, povely – v řad nastoupit, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby.
- motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísuný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci

Drobné hry

- hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná,
- podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
- hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika

- běh střídáný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- rychlý běh na 25m
- vytrvalostní běh nejdéle 30s
- skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- hod míčkem horním obloukem na dálku

Sportovní gymnastika

Akrobatická cvičení

- převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného
- leh vznesmo – zezadu skrčmo kolébkou vzad
- stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
- kotoul vpřed – z dřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičce

- chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky)
- přeběhy lavičky

b) šplh na tyči

- šplh s přírazem na tyči

Sportovní hry

Příprava

- přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- vrchní chytání obouruč na místě

Sáňkování – dle sněhových podmínek

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd příčný a šikmý se zatáčením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika

- chůze k cíli vzdálenému asi 1.5 km
- smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- chování v přírodě
- překonávání přírodních překážek
- orientace v terénu

2. ročník – 3. ročník

Pořadová cvičení a chůze

- základní postoje – pozor, pohov
- základní povely – nástup, pozor, pohov, vpravo v bok, vlevo v bok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmizace jednoduchých pohybů podle písni
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísunný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci

Průpravná cvičení

- rozvíčky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech
- chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry

- hry spojené s během
- hry spojené s házením
- hry pro uklidnění
- hry na hřišti (pravidla her s míčem – podrobněji internetové stránky – hry v TV 1. - 3. r.)

Cvičení rovnováhy

- stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- poskoky na jedné noze

- chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskažuji překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- chůze po kladince lavičky

Lehká atletika

Běhy

- běh střídavý s chůzí
- běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- štafetové běhy
- rychlý běh do 25 metrů, ve třetím r. do metrů

Skoky

- skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
- přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- skok daleký s rozběhem
- skok vysoký

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě

- házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- házení různými předměty na cíl
- házení míčkem a kutálení míčů
- přehazování míčů a drobných předmětů
- házení do naznačených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry
- hod míčkem na dálku

Sportovní gymnastika ve 2. – 3. ročníku

Akrobatická cvičení

- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed
- převaly a kolébky na zádech
- leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrat, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- stoj s oporou o lopatky a záloktí
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičkách

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
- chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) šplh na tyči

- šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladů žáků

Sportovní hry

Přípravné cviky

- přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i chůzi
- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míče o zem
- míčové hry a pravidla, některé vybrané míčové hry podle podmínek školy a možnosti zapojit žáky do mimoškolní aktivity

Sáňkování

- dle sněhových podmínek zařadit 2 hodiny pobytu v zimní přírodě – sánky, boby

Turistika

- ve spojení s dalšími vyučovacími předměty, plnění úkolů podobných jako v 1. ročníku.
- vést žáky aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu aby uměli zavolat pomoc v případě úrazu u kterého se náhodou vyskytnou

Plavání (základní plavecká výuka)

- hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany, bezpečnosti a dopomoci tonoucímu

Základní výuka plavání se realizuje na 1. stupni v celkovém rozsahu nejméně 40 vyučovacích hodin. Očekávané výstupy je možné splnit již v 1. období 1. stupně. O zařazení do ročníků rozhoduje ředitel školy.

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

D) Očekávané výstupy na konci 1.období

Žák

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci
- adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet nové pohybové dovednosti a schopnosti

- poznávat vlastní fyzické a zdravotní předpoklady a pohybové možnosti
- získat hygienické návyky (důležitost vhodného oblečení a obuvi)
- rozvíjet pohybové dovednosti , které vedou ke kultivaci pohybového projevu
- zvyšovat obratnost a pohybový rozsah
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení pro další činnost
- opakovaně seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních pravidel při prováděných činnostech – prevence zranění
- rozvíjet sociální vztahy a role v pohybových činnostech
- využívat jednání fair play při pohybových činnostech a jeho aplikace do běžného života
- osvojovat si dovednosti při organizaci jednoduchých činnostech, hrách
- vlastní seberealizace v oblíbené pohybové aktivitě nebo oblíbeném sportu
- dbát na správné držení těla
- při pohybových hrách získávat návyky při dodržování pravidel her, spolupráci, taktice, kreativitu
- přechod od spontánní pohybové činnosti k činnosti řízené a výběrové
- podle možností a přírodních podmínkách zařadit do výuky zimní sporty

B) Charakteristika výuky

Hodinám tělesné výchovy ve 4. a 5. ročníku jsou věnovány 2 hodiny týdně. Výuka probíhá zpravidla koedukovaně. Veškeré činnosti navazují na výuku v předcházejícím 1. období. Ve 2. období se ve výuce zaměřujeme na rozvoj nových pohybových schopností a dovedností. Protože dochází k různému tělesnému rozvoji dětí, měl by se respektovat a dodržovat individuální přístup. Takové dítě je vhodné pozitivně motivovat, aby dosáhl požadované činnosti ve vlastním tempu. Do výuky zařazujeme hry, které vedou k rozvoji spolupráce, taktiky, přizpůsobení se kolektivu. V hodinách tělesné výchovy se snažíme pěstovat v dětech kladný vztah k pohybové a sportovní aktivitě vůbec. Motivací je i účast na školních i mimoškolních sportovních soutěžích.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. a 5. ročník

Činnosti ovlivňující zdraví

- bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV
- vhodné a nevhodné prostředí pro TV
- význam přípravy organismu před pohybovou činností
- význam pohybu pro zdraví
- bezpečný pohyb a chování ve známém i neznámém prostředí pro TV, dodržování pokynů týkajících se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- hygiena při TV, vhodný sportovní oděv a obuv
- dodržovat pořádek a čistotu při pobytu v tělocvičně, na hřišti, v přírodě
- otužování studenou vodou, vzduchem
- důležitost správné a vyvážené životosprávy
- vést žáky ke správné reakci při zranění, přivolat pomoc, lékaře

Pořadová cvičení

- nástupy
- hlášení
- základní povely a postoje
- společný pozdrav

Rytmická cvičení a tanec

- rytmizovaný pohyb, nápodoba
- tvořivé vyjádření rytmu a melodie pohybem
- jednoduché tance
- vytvoření kreativní choreografie s prvky originality na rytmický doprovod

Průpravná cvičení

- rozvíčky
- příprava organismu pro různé pohybové činnosti
- správné držení těla
- rozvoj koordinace pohybů a zvyšování jejich úrovně
- v návaznosti na správně provedené průpravné cvičení, dokáže dítě zvládnout daný cvik

Atletika

- běžecká abeceda
- základní pojmy
- běh střídavý s chůzí
- nízký start, polovysoký start
- běh 50 metrů, rychlý běh
- skok daleký s rozběhem
- rozměření skoku
- skok do výšky
- hod kriketovým míčkem z rozběhu
- vytrvalostní běh, přespolní běh
- štafetový běh

Gymnastika

- akrobacie
- kotoul vpřed, vzad
- průprava pro zvládnutí stoje na rukou
- akrobatická kombinace
- přeskoky
- průpravná cvičení pro nácvik odrazu z můstku
- přeskok dílů bedny (postupné zvyšování dílů)
- přeskok přes kozu
- cvičení s náčiním
- cvičení na nářadí (hrazda, kladinka, kruhy, lavičky, tyč)

Pohybové hry

- netradiční pohybové hry s netradičními pomůckami
- upevnění pravidel hry
- průprava her
- míčové hry
- soutěživé hry
- variace, obměny her
- hry pro uklidnění

Sportovní hry

- základní spolupráce při hře
- organizace utkání, pravidla, výsledky, losování
- průpravné sportovní hry
- přihrávky, chytání, střelba, práce s a bez míče

Bruslení – dle podmínek

- zásady hygieny a bezpečnosti při pohybu na ledě
- nebezpečí při bruslení na zamrzlé přírodní vodní ploše
- vhodné oblečení a ochrana při pohybu na ledě
- stup na led, zastavení, chůze po ledě a mimo led
- jízda vpřed, slalom

Lyžování – dle podmínek

- základní pojmy související s výstrojí a výzbrojí
- zásady pohybu v zimní krajině
- mazání lyží
- ochrana očí a pokožky
- nošení, připínání a odepínání lyží
- výstupy, sjezd

Turistika a pobyt v přírodě

- přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, ochrana přírody
- přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla
- pohyb a cvičení v přírodě
- orientace v přírodě
- ochrana přírody
- lékárnička a ošetření
- orientace na mapě
- základní dovednosti při táboření

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

žák

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti

- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka
- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti
- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví
- užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení
- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy
- změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky
- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznávání významu tělesné a duševní zdatnosti pro celý život
- poznání vlastních tělesných předpokladů a možností pro aktivní tělesnou činnost
- rozvíjení osobních pohybových dovedností
- učit se příjemně vnímat prožitky z vlastní pohybové sportovní činnosti
- poznávání a rozvíjení vztahů v pohybových činnostech,
- vztahy fair play přenášet do života
- osvojování dovedností organizovat pohybovou činnost

B) Charakteristika výuky

Tělesná výchova plní ve vzdělávání především funkci regenerace a kompenzace jednostranné zátěže působené pobytem ve škole, ale i činnostmi mimo školu. Další její význam je v rozvoji pohybových dovedností i v kultivaci pohybu, především pak v poznávání možností rozvoje zdravotně orientované zdatnosti. Její úroveň má zásadní význam pro aktuální zdraví a významně ovlivňuje zdravotní předpoklady i v dospělosti.

Pohybové vzdělávání přechází od spontánní pohybové činnosti k činnosti řízené a výběrové s uspokojováním vlastních pohybových potřeb i zájmů a s využíváním možností samostatně ovlivňovat svůj pohybový projev a zdatnost. Charakteristické pro základní vzdělávání je rozpoznání a rozvíjení pohybových předpokladů. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

- činnosti podporující pohybové učení
- respektování pokynů vyučujícího
- znalost tělovýchovných pojmů, povelů, signálů
- organizace prostoru a činnosti, výběr sportovní výzbroje a výstroje
- pravidla osvojovaných her, závodů, soutěží
- posuzování, měření a hodnocení pohybových činností
- činnosti ovlivňující zdraví:

- znalost významu pohybových aktivit pro zdraví
- kázeň a fair play přístup k ostatním účastníkům sportovní činnosti
- poctivé sebepoznání a sebehodnocení
- vytyčení reálných cílů, nepřeceňování se
- hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí, první pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného
- činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností
- vhodné prostorové a materiální vybavení
- dostatek času pro postupné získávání pohybových dovedností a návyků
- gymnastika – akrobacie, přeskoky, cvičení na nářadí a s náčiním, rytmická cvičení
- atletika – skoky, hody, běhy a jejich kombinace
- pohybové hry se zaměřením na rychlost, vytrvalost, výbušnost
- sportovní hry – košíková, kopaná, florbal, odbíjená, softball
- plavání, potápění, skoky do vody, hry ve vodě – dle podmínek školy
- lyžování - dle podmínek školy
- bruslení, základy ledního hokeje - dle podmínek školy
- úpolová cvičení, základy úpolových sportů
- přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla
- turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, táboření, ochrana přírody, dokumentace z turistické akce
- bezpečnost pohybu v zimní horské krajině

6. ročník – 2 hodiny týdně

- zjistit současnou úroveň pohybových dovedností a znalostí žáků přicházejících z 5. tř.
 - zjistit současný zdravotní stav žáků, registrovat zdravotní omezení
 - aktivovat spolupráci se zákonnými zástupci a ošetřujícími lékaři
 - podle úrovně žáků učit a procvičovat jednotlivé Tv aktivity
 - hry 20 hodin
 - atletiku 20
 - gymnastiku 20
 - plavání 5 (dle možnosti)
 - bruslení 3 (dle podmínek)
 - pořadová cvičení, rozcvičky 1
- poučit o chování a bezpečnosti při Tv, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce
- poučit o chování a bezpečnosti při Tv, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce
- umožnit a zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami

7. ročník – 2 hodiny týdně

procvičit a upevnit dovednosti a znalosti z 6. třídy a na vyšší úrovni procvičovat

- hry 20
- atletiku 20
- gymnastiku 20
- plavání 5 (dle možnosti)
- bruslení 3 (dle podmínek)
- pořadová cvičení 1
- poučit o chování a bezpečnosti při Tv, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích,
- o správné životosprávě a chování sportovce

- poučit žáky o chování a bezpečnosti při lyžařském kurzu, správné výzbroji a výstroji,
- umožnit a zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami

8. ročník – 2 hodiny týdně

procvičit a upevnit dovednosti a znalosti ze 7. třídy a na vyšší úrovni procvičovat

- hry 20
- atletiku 20
- gymnastiku 18
- kondiční a relaxační cvičení 2
- plavání 5 (dle možnosti)
- bruslení 3 (dle podmínek)
- pořadová cvičení 1

poučit o chování a bezpečnosti při Tv, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce 1
umožnit a zorganizovat žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami

9. ročník – 2 hodiny týdně

- procvičit a upevnit dovednosti a znalosti ze 8. třídy
- na vyšší úrovni s požadavkem vyšší výkonnosti procvičovat
- hry 20
- atletiku 15
- gymnastiku 15
- plavání 6 (dle možnosti)
- bruslení 4 (dle podmínek)
- pořadová cvičení 1
- kondiční kulturistika 4
- strečingová a relaxační cvičení 5

poučit o chování a bezpečnosti při Tv, plaveckém výcviku, při sportovních soutěžích, o správné životosprávě a chování sportovce 1

D) Očekávané výstupy

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ

žák

- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem
- usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program
- samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly
- odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší
- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

žák

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
- posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ

žák

- užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu
- naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu
- dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji
- rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora
- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí
- zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže
- zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

TV 6-9 - pohybové a psychomotorické hry

Sebepoznání a sebepojetí:

TV 6 – 9 - pohybové a psychomotorické hry

Seberegulace a sebeorganizace:

TV 6-9 - pohybové a psychomotorické hry

Komunikace:

TV a SH 6 – 9 - pohybové a psychomotorické hry, sportovní hry,

Kooperace a kompetice:

TV a SH 6-9 - pohybové a sportovní hry

Hodnoty, postoje, praktická etika:

TV a SH 6-9 - hry a soutěže

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

(součást předmětu Tělesná výchova na 2. stupni)

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznávání zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty
- jednání v souladu se zdravím
- pochopení zdraví jako stavu tělesné, duševní a sociální pohody a k usilování o vyrovnanost těchto složek v každodenním životě
- získávání orientace v základních názorech na zdraví a v činnostech preventivně podporujících zdraví i k jejich postupnému aktivnímu uplatňování v každodenním životě

- rozpoznávání základních situací ohrožujících tělesné a duševní zdraví (nemoc, úraz, osobní ohrožení, návykové látky) a k osvojování dovedností jim předcházet nebo je řešit
- upevňování způsobů jednání, která neohrožují zdraví vlastní, ani zdraví jiných lidí
- poznávání zdrojů informací o zdraví i sportu a osvojování způsobů, jak informace získávat, hodnotit a využívat
- poznávání dostupných míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví a jejich využívání
- pochopení tělesných, fyziologických a psychických změn spojených s dospíváním
- a ke zvládnutí vlastních aktuálních problémů (odpovědné chování, zvládnutí proměnlivých emocionálních stavů atd.)
- spoluvytváření vhodných vztahů v rodině a v širším společenství (škola, vrstevníci)
- utváření a upevňování základů odpovědného chování a rozhodování v otázkách partnerství
- rodičovství, získávání orientace v základní péči o děti, handicapované a nemocné
- získávání orientace v základní otázkách sexuality a uplatňování odpovědného sexuálního chování v souvislosti s ochranou zdraví, etikou, morálkou a vírou
- poznávání zdravotních a psychosociálních rizik návykových látek a osvojování způsobů jejich odmítání
- osvojení a procvičení způsobů bezpečného chování v různých, i krizových, situacích
- a při komunikaci s neznámými lidmi
- pochopení významu životního a pracovního prostředí v souvislosti s ochranou zdraví, získání dovednosti aktivně je utvářet
- upevnění návyků poskytovat základní první pomoc

B) Charakteristika výuky

Zdraví člověka je chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, jako je styl života, chování podporující zdraví, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Protože je zdraví důležitým předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování podpory a ochrany zdraví jednou z priorit základního vzdělávání.

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví přináší základní podněty pro pozitivní ovlivňování zdraví (poznatky, činnosti, způsoby chování), s nimiž se žáci seznamují, učí se je využívat a aplikovat ve svém životě. Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje především k tomu, aby žáci poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví, způsob jeho ochrany i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s různými riziky, která ohrožují zdraví v běžných i mimořádných situacích.

Vzdělávací obor Výchova ke zdraví vede žáky k aktivnímu rozvoji a ochraně zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a učí je být za ně odpovědný. Svým vzdělávacím obsahem navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí. Žáci si osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě i k osvojování účelného chování při ohrožení v každodenních rizikových situacích i při mimořádných událostech. Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví vzdělávací obor Výchova ke zdraví obsahuje výchovu k mezilidským vztahům a je velmi úzce propojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova. Žáci si rozšiřují a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků.

C) Očekávané výstupy

žák

- respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě
- vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví
- vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví
- posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví
- usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí
- dává do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím
- respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli, chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování
- uvádí do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým
- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi
- projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
- uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí

Učivo

VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ

- vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství
- vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, obec, spolek

ZMĚNY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A JEJICH REFLEXE

- dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny

- sexuální dospívání a reprodukční zdraví – zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost; promiskuita; problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity

ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA A PÉČE O ZDRAVÍ

- výživa a zdraví – zásady zdravého stravování, pitný režim, vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví; poruchy příjmu potravy
- vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota
- tělesná a duševní hygiena, denní režim – zásady osobní, intimní a duševní hygieny, otužování, denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit, význam pohybu pro zdraví, pohybový režim
- ochrana před přenosnými chorobami, základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty
- ochrana před chronickými nepřenosiými chorobami a před úrazy – prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění; preventivní a léčebná péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě), základy první pomoci

RIZIKA OHROŽUJÍCÍ ZDRAVÍ A JEJICH PREVENCE

- stres a jeho vztah ke zdraví – kompenzační, relaxační a regenerační techniky k překonávání únavy, stresových reakcí a k posilování duševní odolnosti
- auto-destruktivní závislosti – psychická onemocnění, násilí mířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet), násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládnutí, trestná činnost, dopink ve sportu)
- skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita – šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; kriminalita mládeže; komunikace se službami odborné pomoci
- bezpečné chování a komunikace – komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, bezpečný pohyb v rizikovém prostředí, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc v rizikových situacích a v situacích ohrožení
- dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu vč. zvládnutí agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti)
- manipulativní reklama a informace – reklamní vlivy, působení sekt
- ochrana člověka za mimořádných událostí – klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí

HODNOTA A PODPORA ZDRAVÍ

- celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci – složky zdraví a jejich interakce, základní lidské potřeby a jejich hierarchie
- podpora zdraví a její formy – prevence a intervence, působení na změnu kvality prostředí a chování jedince, odpovědnost jedince za zdraví, podpora zdravého životního stylu, programy podpory zdraví

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

- sebepoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí, utváření vědomí vlastní identity
- seberegulace a sebeorganizace činností a chování – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládnutí problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných

kroků k jejich dosažení; zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování

- psychohygienu v sociální dovednosti pro předcházení a zvládání stresu, hledání pomoci při problémech
- mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; chování podporující dobré vztahy, aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích, dopad vlastního jednání a chování

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Prvky ZdrTV jsou využívány v povinné TV.

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy
- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování
- zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele
- upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením

Očekávané výstupy – 3. období

žák

- uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení
- zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení
- aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení

SPORTOVNÍ HRY

Volitelný předmět - 6. – 9. ročník

Charakteristika předmětu

Sportovní hry jsou ve své podstatě hrami kolektivními, které navozují celou řadu pocitů, příjemných zážitků, radosti z pohybu a zvládnutí složitějších herních kombinací. Sportovní hry vedou k vytváření a upevňování přátelství, pocitu sounáležitosti ke kolektivu a vzájemné pomoci. Podporují rozvoj morálních vlastností, v zápolech vedou k čistotě boje ve smyslu fair play. Prohra soupeře není důvodem k urážkám nebo k jeho podceňování.

Cílem sportovních her

– je dále rozvíjet dovednosti a činnosti, které žáci osvojili v hodinách TV a s tím i teoretické poznatky o jednotlivých sportovních hrách, které doposud poznali.

Žáci by si měli uvědomovat význam sportovních her a spolu s tím si uvědomovat hlavní rozdíl mezi jednotlivými druhy her (kolektivní–individuální, brankové, síťové, pálkovací atd.)
Žáci znají svoji roli v družstvu a při hře jednají v duchu fair play, ovládají pravidla základních her, zvládají herní činnosti jednotlivce a kombinace, které uplatňuje ve hře.
Žáci zvládají role a funkce rozhodčích, zapisovatelů, časoměřičů a koučů.

Výběr sportovních her bude prováděn podle aktuálních podmínek a zájmu většiny žáků.

Obsah učiva sportovních her v 6. až 9. ročníku.

Basketbal – individuální dovednosti – driblink, střelba na koš, dvojtakt, různé druhy přihrávek na místě, za pohybu
– základy herních systémů (útočný, obranný)
– herní kombinace (útočné, obranné)
– herní činnosti jednotlivce, uvolňování s míčem, bez míče, clona
– hra s upravenými pravidly – hra podle platných pravidel

Očekávané výstupy

- žák zvládá individuální činnosti jednotlivce
- zvládá plnění funkcí na všech postech ve hře
- žák je platným hráčem svého družstva
- žák umí plnit roli rozhodčího, časoměřiče, umí zorganizovat turnaj

Házená – individuální dovednosti jednotlivce, práce s míčem, driblink, trojtakt (odlišnost od basketbalu), střelba na branku z různých pozic
– přihrávky na místě a za pohybu
– základy herních systémů (útočný, obranný)
– herní kombinace (útočné, obranné), herní činnosti jednotlivce, uvolňování bez míče a s míčem, akce hod' a běž, střelba z různých prostorů
– hra brankáře, jeho herní činnosti a možnost zapojení do hry jako hráč v poli
– hra podle pravidel

Očekávané výstupy

- žák zvládá individuální činnosti jednotlivce
- žák umí plnit funkce na všech postech v poli
- žák zvládá roli rozhodčího a organizaci hry
- žák je platným členem svého družstva

Volejbal – individuální dovednosti jednotlivce, odbíjení obouruč vrchem, obouruč spodem, jednoruč vrchem, jednoruč spodem, lob, smeč, podání
– odbíjení ve dvojicích, trojicích, čtveřicích
– odbíjení s vloženými akrobatickými prvky, odbíjení za pohybu
– abeceda odbíjení
– herní kombinace založené na příjmu podání, smeči a hry nahrávače
– hra s upravenými pravidly, hra podle pravidel

Očekávané výstupy

- žák zvládá individuální dovednosti jednotlivce
- žák zvládá role nahrávače i smečaře
- žák zvládá roli rozhodčího a zapisovatele

Fotbal – individuální dovednosti jednotlivce

- herní kombinace (útočné, obranné), herní činnosti jednotlivce
- platný hráč družstva
- osazování soupeře a získávání míče - přihrávky, uvolňování se s míčem i bez míče - střelba
- činnost brankáře
- utkání
- pravidla
- rozhodování

Očekávané výstupy

- žák zvládá individuální činnosti jednotlivce
- žák umí plnit funkce na všech postech v poli
- žák zvládá roli rozhodčího a organizaci hry
- žák je platným členem svého družstva

Vybíjená – individuální dovednosti jednotlivce

- přihrávky na místě a za pohybu
- odbíjení
- týmové i individuální formy

Očekávané výstupy

- žák zvládá individuální dovednosti jednotlivce
- orientuje se v prostoru

RODINNÁ VÝCHOVA

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

V souladu s vývojovými předpoklady, poznávacími možnostmi a postupně získávanými zkušenostmi žáků z každodenního života směřuje výuka rodinné výchovy k tomu, aby:

- si žáci uvědomovali základní problémy a potřeby v oblasti zdraví, zdravého životního stylu, rodinného života, rodičovství, osobního bezpečí a uměli zaujímat vlastní postoje k uplatňování zdravého způsobu života,
- si osvojili a postupně kultivovali odpovědné chování, rozhodování a komunikaci v situacích souvisejících s aktivním zdravím, partnerskými vztahy, rodinným životem a rodičovstvím a aby jejich vstup do dospělosti byl provázen odpovědným přístupem ke zdraví a založení vlastní rodiny,

- se bezpečně orientovali v konfliktních a krizových situacích souvisejících se zdravím, mezilidskými vztahy a osobním bezpečím, dovedli je rozpoznávat, uměli na ně adekvátně reagovat a přijímat odpovědnost za bezpečí své i druhých,
- znali dostupné informační prameny týkající se problematiky zdravého způsobu života, ekologických a klimatických vlivů na zdraví a uměli využívat získaných poznatků k ochraně a upevňování svého zdraví.

B) Charakteristika výuky

Předmět rodinná výchova, v návaznosti na Výchovu ke zdraví v 1. a 2. období, rozvíjí a prohlubuje daná témata o další specifické poznatky a dovednosti, které žákům umožňují lépe porozumět různým životním situacím a správně se rozhodovat v otázkách zdraví, partnerských vztahů, rodinného života, rodičovství a osobního bezpečí.

Učivo je vedle teoretických poznatků stále více zaměřováno na osvojení komunikačních technik, vhodné argumentace, chování a rozhodování ve prospěch zdraví, a to jak v modelových situacích, tak v každodenním životě školy, v rodinných a mimoškolních činnostech. Proto je třeba výukový program realizovat specifickými didaktickými formami s využitím netradičních metod - práce ve skupinách, didaktické situační hry, peer programy, řízené a spontánní diskuse, využívání videoprogramů, besedy s odborníky, exkurze aj.

Obsah témat je pro dívky a chlapce společný. Při výuce některých specifických oblastí (např. intimní hygiena dívek a chlapců, antikoncepční metody apod.) je možné prezentovat učivo odděleně pro chlapce a dívky.

Pořadí témat si volí učitel podle vlastního uvážení, nedoporučuje se však vždy vyučovat témata formou samostatně oddělených bloků. Naopak, vzhledem k řadě společných prvků je vhodnější některá témata vzájemně spojovat a prolínat.

Specifický obsah předmětu a netradiční didaktické metody vyžadují úzkou a průběžnou spolupráci s zákonnými zástupci žáků.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

RODINA A ŠIRŠÍ SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

- Rodina – postavení a role ženy a muže
- Vliv rodiny na rozvoj osobnosti dítěte
- Komunikace
- Komunikace v rodině
- Komunikace mezi vrstevníky a ve společnosti dospělých
- Modelové situace zaměřené na osvojení komunikačních dovedností
- Kamarádství, přátelství, láska

ROZVOJ OSOBNOSTI

- Duševní a tělesné zdraví
- Vyrovnávání se s problémem

OSOBNÍ BEZPEČÍ

- Způsoby chování v krizových situacích – šikanování, deviantní osoby
- Způsoby chování při pobytu v různých prostředích
- Dětská krizová centra, linky důvěry
- Zdokonalování nácviku komunikace s linkou důvěry a jinými specializovanými službami

- Beseda s policistou

PÉČE O ZDRAVÍ, OSOBNÍ HYGIENA, REŽIM DNE

- Osobní hygiena, intimní hygiena chlapců a dívek
- Odívání – různé příležitosti a činnosti
- Režim dne – vedení záznamu o čase stráveném u TV, videa a PC a jeho srovnání s časem věnovaným pohybu
- Volný čas - diskuse

ZDRAVÁ VÝŽIVA

- Vliv výživy na zdravotní stav lidí
- Výživová hodnota potravy, energetická potřeba organismu
- Způsoby technologie zpracování jednotlivých druhů potravin ve vztahu ke zdravé výživě
- Sestavování jídelníčku
- Hodnocení jídelníčku v rodině a ve školní jídelně z hlediska zásad zdravé výživy
- Recept na přípravu jednoduchého pohoštění ze studené kuchyně

SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

- Proměny člověka v období dospívání
- Vztahy mezi chlapci a děvčaty
- Sexuální zneužívání – pedofilie (viz. osobní bezpečí)

PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

- Pozitivní životní cíle a hodnoty
- Alkoholismus
- Kouření
- Propagace tabákových výrobků a alkoholu formou reklamy
- Modelové situace zaměřené na nácvik způsobu odmítání
- Centra odborné pomoci

7. ročník

I. ÚVOD

- dospívání, zdravý životní styl, dospělost

II. RODINA

- Práva a povinnosti členů rodiny - rodina, práva a povinnosti, zákonný zástupce rodičovská zodpovědnost
- Kdo si hraje, nezlobí
- Rodina a domov - domov, domácí pohoda, domácí násilí, rozvod
- Komunikace - verbální / neverbální
- Rodina a bydlení - estetika, kultura, tradice, architektura
- zařízení a stolování - stolování, servírování, etika
- Ekonomika domácnosti . ekonomika, finance, rodinný rozpočet

III. KLÍČE KE ZDRAVÍ

- Člověk ve zdraví a nemoci - zdraví, nemoc, dědičnost, způsob života, životní a sociální prostředí
- Infekční choroby - stres, hygiena, původci nemocí, význam očkování, prevence přenosu infekčních chorob
- Postižení mezi námi -
- Klíče ke zdraví - hlavní zásady péče o zdraví

IV. ZDRAVÁ VÝŽIVA

- Zdravá výživa - potrava, výživa
- Látky tvořící naše tělo - energie, bílkoviny, cukry, tuky, vitamíny, minerály, denní příjem potravy
- Alternativní výživa a poruchy výživy - pyramida výživy, obezita, mentální anorexie, bulimie, vegetariánství, veganství, makrobiotika
- Abeceda zdravé výživy - hlavní zásady správné výživy

V. ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

- Drogy - zrádný přítel, zloděj tvého "Já" - léčiva, přírodní a chemické látky
- Nejčastěji užívané drogy - káva, alkohol, cigarety
- Drogy a jejich účinky - dělení drog
- Doping - škodlivost a vedlejší účinky dopingových látek na lidský organismus
- Záludnost drog - drogy a legislativa
- Vznik závislosti - volnočasové aktivity. Drogy aneb ztráty a nálezy - systém prevence drogové závislosti

VI. OSOBNÍ BEZPEČÍ

- Nebezpečné situace - agrese, adrenalinové sporty, nedodržování pravidel ve sportu, v silničním provozu
- Skupina vrstevníků a násilí; agresori a oběti - šikana - rysy, varianty, typy, způsoby obrany, legislativa
- Každý chce dosáhnout úspěchu - budování zdravého sebevědomí - dopravní předpisy a dopravní značení - sportovní ochranné pomůcky
- Násilí v sexualitě - příčiny a formy sexuálního zneužití - prevence
- Nacvičujeme první pomoc - - důležitá telefonní čísla- vybavení domácí lékárničky- nácvik ošetření drobných poranění

VII. SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

- Lidský život v proměnách času - savci, dospívání
- Odlišnosti mají svůj význam - pohlavní orgány
- Pohlavní orgány muže a ženy - pohlavní buňky
- Stáváme se mužem a ženou -

8. ročník

I. ÚVOD k výuce rodinné výchovy v 6. ročníku

II. RODINA

- Faktory ovlivňující stabilitu rodiny
- Hledání ideálu aneb Jak najít toho pravého, tu pravou
- Sňatek ano, či ne
- Neshody v manželství

III. ČLOVĚK VE ZDRAVÍ A NEMOCI

- Člověk ve zdraví a nemoci
- Rozumět a pomáhat nemocným aneb Jak o ně pečovat
- Stravování nemocných
- Podávání léků

- Sami sobě lékařem aneb Prevence léčení přírodními prostředky
- Hrozba civilizačních chorob aneb Hledá se zdravý člověk

IV. ZDRAVÁ VÝŽIVA

- Zdravá výživa aneb To mám ale hlad!
- Vliv výživy a způsobu stravování na zdraví člověka
- Jak tělo zpracovává a využívá potraviny?
- Nežádoucí způsoby výživy – dnešní svět je plný protikladů
- Zdravé či nezdravé? – Alternativní strava
- Zdravé či nezdravé? - Reklama a hygiena potravin
- Shrnutí zásad při výběru a přípravě pokrmů

V. PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

- Drogy kolem nás . . .
- Závislost je nebezpečnější než samotné drogy
- Jak se ubránit, jak pomoci?

VI. OSOBNÍ BEZPEČÍ

- Agresivita patří k životu... ?
- Nebezpečí kolem nás aneb Hledám bezpečí
- Žijeme v bezpečí x Nebezpečí číhá všude

VII. LIDSKÁ SEXUALITA ANEB CO JE TO LÁSKA?

- Lidská sexualita aneb Co je to láska?
- Láska
- Odlišnosti v lásce aneb Co je a není normální
- Reprodukční zdraví dospívajících a možná ohrožení
- Co k lásce patří a co ne?
- Plánované rodičovství aneb Prevence akutního onemocnění láskou

9. ročník

I. ÚVOD k výuce rodinné výchovy v 9. ročníku

II. RODINA

- Rodina a její význam v současnosti
- Rodina dříve a dnes aneb Bylo to dříve snadnější?
- Detektivem rodinných vztahů aneb Hledá se ideální rodina...
- Rodinné krize aneb Je možné je zvládat?
- Problémy současné rodiny
- Rodičovské předpoklady aneb Jak být dobrým tátou a dobrou mámou?
- Rozpad rodiny aneb Co bude dál...?

III. PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

- Péče o zdraví obohacuje náš život
- Péče o duševní zdraví aneb Ve zdravém těle zdravý duch...

- Hygienou ke zdraví člověka aneb Jak čistit svou duši
- Hygiena všedního života aneb Čistota – půl zdraví...
- Plán prevence civilizačních chorob aneb Jak se ubránit moderní době
- Pohybem k tělesnému i duševnímu zdraví
- Preventivní lékařské prohlídky aneb Umění přijít včas

IV. ZDRAVÁ VÝŽIVA

- Význam zdravé výživy pro aktivní život
- Malý človíček má hlad aneb Výživa kojence
- Výživa dětí – sportovců
- Výživa a zdravotní stav člověka aneb V nemoci je všechno jinak...
- Zdravá výživa trochu jinak aneb Zajímavosti z cizích kuchyní...
- Zdravá výživa je půlkou našeho zdraví, ale...Pozor na cizorodé látky v potravním řetězci
- Jak se nestát obětí reklamy ve výživě

V. PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

- Prevence zneužívání návykových látek a společenská nebezpečnost
- Důvody vzniku závislostí aneb Stojí za to se zamyslet, kde děláme chyby
- Drogy aneb Jak se nestát závislým
- Proč nebrat drogy?
- Kdo nám může pomoci od závislosti aneb Kde hledat a najít pomoc
- Drogy a sport aneb Být první za každou cenu...
- Jak jednat s lidmi, kteří jsou pod vlivem alkoholu nebo drog? aneb První pomoc při otravě návykovými látkami
- Hra nebo závislost? aneb Patologické hráčství, jeho rizika a možnosti léčby

VI. OSOBNÍ BEZPEČÍ

- Lidská společnost a násilí
- Osobní bezpečí aneb Co s chuligány, vandaly a zloději?
- Bezpečnost silničního provozu
- Poskytování první pomoci aneb Děláme všechno, co můžeme

VII. SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

- Partnerské vztahy aneb Milovat a být milován
- Máme se rádi, chceme lásku, na děti máme čas...
- Plánované rodičovství aneb Jak prožít akt lásky bez komplikací
- Následky klopýtnutí v lásce...
- Kuplířství, prostituce, pornografie aneb Lásky nebo trestný čin?
- Těhotenství, porod, péče o dítě aneb Stal se zázrak, vzniká nový život
- Od malého štěstí k velké radosti aneb Jak človíček roste

D) Očekávané výstupy

Žák

- respektuje přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery a pozitivní komunikací a kooperací přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v širším společenství (v rodině, komunitě)
- vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví
- vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím
- vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví

- dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých
- usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí
- dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami, svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu
- samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím
- optimálně reaguje na fyziologické změny v období dospívání a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a životními cíli mladých lidí přijímá odpovědnost za bezpečné sexuální chování
- dává do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým
- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi
- projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech; v případě potřeby poskytne adekvátní pomoc

E) Průřezová témata

5.Průřezové téma: Environmentální výchova

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

RV 9 - zdravá výživa

6.Průřezové téma: Mediální výchova

Práce v realizačním týmu:

RV 6 – komunikace mezi vrstevníky, ve společnosti dospělých, modelové situace zaměřené na komunikační dovednosti

5.10 Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu pracovní činnosti. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

Výuka předmětu probíhá odděleně (chlapci a dívky zvlášť), ale obsah učiva je povinný pro všechny.

Učivo tohoto předmětu je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

PRACOVNÍ ČINNOSTI

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- všechny pracovní praktické činnosti žáků pomáhají rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšiřují jejich obzor
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všimát si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží a naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost vhodný pracovní nástroj
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhají zpřesňovat představy dětí o věcech a jevech okolního světa
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů
- dát prostor žakovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti

B) Charakteristika výuky

Při pracovních činnostech není v tomto období vhodné dělit děti na děvčata a chlapce. Vhodné je práci individualizovat nebo pracovat ve skupinách a přitom dbát důsledně na bezpečnost žáků. Pracovní činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce jsou upřesňovány představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Učí se poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč dětí a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu pracovních činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat – dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost a obrazotvornost.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při pracovních činnostech se žáci učí

- a) organizaci pracovního prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- b) pracovní kázi – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- c) uvědomovat si, význam vlastní činnosti, práce jako takové, umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly praktické činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět praktické činnosti by měl být v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm mohou připravit všechny drobné pomůcky které potřebují k výuce dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhů v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Praktické činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. V jejich průběhu jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

Náplň výuky pracovními činnostmi je dána činnostmi s papírem, modelovací hmotou, se stavebnicemi, s různým drobným materiálem, výroba drobných předmětů pro výuku, péči o květiny ve třídě, a činnosti, které vyplývají z mezipředmětových vztahů.

Práce s papírem

základní vlastnosti papíru a lepidla

držení nůžek, z čeho nůžky jsou a jaké jsou pro děti bezpečné

různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování

příklady výrobků vzniklých skládáním – varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.

vystřihovánky z časopisu, předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)

pomůcky pro výuku M, Čj, prvouky – kartičky, kapsáře, geometrické tvary

stříhání a slepování – ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s Vv

nalepování vystřižených tvarů – vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu
společné práce k některému projektu, např. pohádce

Modelování

seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu

pomůcky: podložka, nůž

zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracovat, co k tomu potřebujeme

technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování

příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, Čj a prvouce, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem

Praktické činnosti by měly být v 1. ročníku průběžně spojovány s ostatními vyučovacími předměty. Měly by učivo ostatních předmětů ztvárňovat, pomáhat k pochopení probíraných pojmů.

V pracovních činnostech si mohou děti připravit celou řadu dobrých pomůcek pro činnostní výuku ostatních předmětů. Práce s pomůckou, kterou si žák vyrobí ho uspokojuje. Při výrobě dalších věcí je třeba vždy pamatovat na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob pro někoho má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i ve vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, udělání radosti druhým.

Výrobu drobných předmětů pro výuku v jiných předmětech a jejich údržbu nebo obnovu lze běžně zařazovat do praktických cvičení. Použijí-li žáci na pomůcky různé krabice, zásuvky nebo košíčky, mohou si je při praktických cvičeních uspořádat, doplnit to, co jim chybí. Žák je veden k pečlivé údržbě svých pomůcek. To, že je má zase v pořádku, mu pak při jejich použití velmi pomůže. Chápe pak význam uspořádání si věcí a udržuje v pořádku i nářadí potřebné pro praktické činnosti.

Dle uvážení učitele je možné do pracovních činností zařadit výrobu různých drobných předmětů a dárek např. z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kaštiny šišky aj.

- zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštiny, listy, koření
- dalším materiálem mohou být: špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky
- při zpracování použijeme: nůžky, nůž, jehlu, bavlnku

- techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování
- příklady výrobků: korále, figurky, zvířata, ozdoby

Žáci se učí být při pracovních činnostech ukázněni, dbát na bezpečnost, soustředit se na práci, zbytečně mezi sebou nepovídat. Při činnostech se ale učí navzájem si povědět, co dělají, s čím pracují, jak určitou činnost provádějí. Tak se praktické činnosti spojují s rozvojem poznání a řeči.

Pracovní činnosti se stavebnicemi

Stavby podle předlohy z kostek, stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová), sestavování obrázků podle předlohy – obracení kostek, sestavování modelů věcí – montáže podle předloh, vystavování prací, později demontáže.

Péče o květiny

Do vyučovacího předmětu praktické činnosti 1. ročníku je vhodné zařadit péči o květiny. Tyto činnosti souvisí zcela s prvoukou. V péči o květiny se mohou žáci střídat. Také mohou pěstovat a sledovat zasazená semena (např. hrách, fazole).

2. a 3. ročník

Práce s papírem a kartonem

- vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- zpracováváme pomocí: nůžek, nože, lepidla, kolíčků
- technika práce: překládání, ořezávání, přestřížení, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování
- příklady výrobků
- vytrhávané ubrousky a ozdoba různých věcí, např. květináče
- jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. metr z papírových proužků, geometrické tvary aj.
- podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
- výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.
- ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka
- věci k obchodování nakreslené, vystřížené, nalepené na karton, obkreslené podle šablony

Práce s modelovací hmotou

- materiál: modelovací hlína, plastelína, modurit, těsto
- pomůcky: podložka, špachtle, nůž
- techniky práce: hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
- poznané vlastnosti: tvárnost, tvrdost
- příklady výrobků: věci, o kterých se učíme v prvouce (ovoce, zelenina, ptáci, zvířata),
- v matematice (geometrická tělesa, geometrické tvary), ve čtení (zobrazování dějů z četby nebo z vyprávění)
- bezpečné zacházení s ostrými předměty

Práce s drobným materiálem

- materiál: provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- nástroje a další materiál: nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky
- techniky práce: propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů
- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití

- příklady výrobků: ozdoby, zobrazování nějakého pracovního prostředí (skupinová práce), zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem
- zásady pro bezpečnost při činnostech s ostrými předměty

Práce montážní a demontážní

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce, možnosti užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy donesli
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- stavebnice se spojovacími prvky a díly – konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků – montáž a demontáž, urovnávání dílů stavebnice k dalšímu použití
- osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmyšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem

- materiál: textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken – jejich rozlišování, nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- nástroje: nůžky, jehly, špendlíky
- činnosti: navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- výrobky: sešití kousku látek k sobě – jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku nebo poutka aj.
- dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- techniky zpracování: ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, vyřezávání apod.
- materiál, nástroje a pomůcky volíme podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování
- příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba, kraslice, vizovické pečivo, ubrousek zdobený batikou apod.

Práce na školní zahradě, pěstitelské práce v učebně

Na podzim a v zimě – ošetřování pokojových rostlin.

Na jaře v učebně: pěstování cibulí v květináči – květina pro maminku (předpěstování v papírových květináčích nebo v kelímcích), přesazování do květináče, který si žáci ozdobili.

Pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, nakličování, přesazování, jak začne růst rostlina. Semena řeřichy (klíčení na vlhké vatě), klíčení obilí a jeho růst (zeleň na velikonoční svátky).

Na jaře na zahradě: dělání řádků podle šňůry, setí zeleniny, dělání důlků pro sazenice, sázení květin na záhon. Péče o rostliny – kypření půdy, pletí, zalévání.

První jednoduché společné záznamy o postupu práce a o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

žák

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů

- pracuje podle slovního návodu a předlohy

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

žák

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

žák

- provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
- pečuje o nenáročné rostliny

PŘÍPRAVA POKRMŮ

žák

- připraví tabuli pro jednoduché stolování
- chová se vhodně při stolování

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

PČ 1 – Podzimní list – koláž, vytrhávání barevného papíru – rozvoj smyslového vnímání – barvy, tvary, rozvoj fantazie dítěte

Kreativita:

PČ 1 – modelování – podzimní ovoce, zvířátka – rozvoj dětské fantazie, pružnosti nápadů, tvořivosti

5.Průřezové téma: Environmentální výchova

Vztah člověka k prostředí:

PČ 1 – práce s přírodninami – žaludy, šípky, kaštiny, listy, koření – navlékání, lepení, propichování – uvědomování si svých postojů a vztahů k přírodě

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet pozitivní vztah k práci a k odpovědnosti za kvalitu své práce
- postupně vést k odpovědnosti za kvalitu společných výsledků práce
- získat pracovní dovednosti a návyky z různých oblastí, zejména při opracování dostupných i netradičních materiálů
- vést žáky k osvojování si jednoduchých i netradičních materiálů
- osvojení si plánování práce a používání vhodných pomůcek, nástrojů a nářadí
- vytvářet si aktivní vztah k tvorbě a ochraně životního prostředí
- poznání odpadových materiálů a jejich vlastnosti
- rozvoj fantazie, představivosti, motorických i tvořivých schopností a dovedností
- osvojení si zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce

B) Charakteristika výuky

Jednotlivé tematické okruhy jsou určeny pro všechny žáky. Práci mohou vykonávat individuálně, ve dvojicích nebo skupinách při dodržování bezpečnosti. Výuka podporuje rozmanitost a odlišnosti směřuje k rozvoji individuálních schopností dětí a pozitivního vztahu k práci.

Při práci s papírem a kartonem vedeme žáky k poznávání vlastností papíru a kartonu. Naučíme je správně s nimi manipulovat a dodržovat bezpečnost.

Při práci s drobným materiálem vytváříme návyky organizace a plánování práce. Učíme je rozlišovat přírodní a technické materiály.

Při práci s modelovací hmotou poznávají a porovnávají různé druhy materiálů a jejich vlastnosti. Při realizaci pěstitelských prací pečují o nenáročné rostliny, vedou pěstitelské pokusy a pozorování. Získávají základní orientaci ve vybavení kuchyně, přípravě jednoduchých pokrmů a výběru potravin.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník - 5.ročník

Práce s papírem a kartonem

- rozlišování a pojmenování druhů papíru
- druhy kartonu (plný karton, třívrstvý, běžná vlnitá lepenka)
- tvarovatelnost kartonu, lepenky a obsah lepidla v kartonu
- pomůcky: nůžky, nože, řezáky, lepidlo, sponky, kolíčky, děrovačka, raznice, sešívačka
- technika práce: lepení, stříhání, řezání, vytrhávání, odměřování, namáčení, sušení, tvarování,
- dělitelnost a vrstvení u kartonu, trhání
- příklady výrobků
zpracování odpadového materiálu při výrobě ručního papíru
geometrické tvary a jejich sestavování v obrazce
výrobky z proužků, proplétání tvarů
ozdoby na vánoční stromek, propojení kartonu a papíru
vystřihování tvarů a obrázků z ubrousků a zdobení předmětů
záložky a podložky, využití symetrie
obkreslování podle šablon, vystřihovánky
skládání papíru zvířátka, květiny
výrobky vzniklé z krabic, krabiček a vlnité lepenky

Práce s modelovací hmotou

- materiál: plastelína, modelovací hlína, modurit, těsto, vosk
- pomůcky: podložka, špachtle, modelovací očko, drát, nůž, nůžky
- techniky práce: válení, hnětení, stlačování, vaření, ohýbání, přidávání, ubírání, sušení
- poznávání materiálů, vlastností: tvárnost, tvrdost, soudržnost
- vhodný způsob použití nástrojů a pomůcek
- uplatňování požadavků bezpečnosti a hygieny práce
- příklady výrobků
propojování s ostatními předměty – postavy, domy, předměty, zvířata
ozdobné předměty na zavěšení – hvězdičky, srdíčka, domečky
předměty denního užívání – zásobník na tužky

Práce s drobným materiálem

- jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce
- určování vlastností materiálu: povrch, tvrdost, tvar, barva
- vytváření návyku organizace a plánování práce
- materiál: přírodniny, dřívka, špejle, drátky, hadříky, krabičky, kousky kartonu, sláma, listy, korek, šišky, větvičky, semena, plody
- pomůcky: nůžky, lepidlo, provázek, nitě, tupá jehla, nůž
- techniky práce: navlékání, propichování, stříhání, ohýbání, spojování, svazování
- příklady výrobků
ozdoby na zavěšení
pohyblivé závěsné modely
náramky a korále

Konstrukční činnosti

- využití návodů a předloh pro konstrukci
- sestavování modelů podle své fantazie nebo podle předlohy
- montáž a demontáž modelů
- poznávání vlastností stavebnicových prvků a dílů, porovnávání a funkční využití
- vytváření prostorových i plošných modelů
- materiál: různé druhy stavebnic, karton, špejle, dřívka, spojovací prvky
- pomůcky: nůžky, šroubovák, maticový klíč, nůž
- upevňování návyků organizace a plánování práce

Práce s textilem

- rozlišování textilií, druhy látek (bavlněné, lněné, hedvábné)
- poznávání a rozlišování rubu a líce tkaniny
- materiály: textilie různého druhu, nitě, háčky, knoflíky, šňůrky, mašle, stužky, bavlnky, vata
- pomůcky: nůžky, špendlíky, jehly, náprstek, krejčovský metr, textilní křída
- techniky práce odměřování, navlékání, šití, sešívání, přišívání, lemování, látání
- příklady výrobků
vánoční nebo velikonoční dekorace
zvířecí jehelníček
jednoduché šité výrobky
vyšívané dečky, záložky

Příprava pokrmů

- orientace v základním vybavení kuchyně
- dodržování pravidel správného stolování a správného společenského chování
- rozvíjení fantazie při přípravě jednoduchých pokrmů
- udržování čistoty pracovních ploch a pořádku
- základy při poskytování první pomoci
- dodržování bezpečnosti práce
- příklady výrobků
ovocné a zeleninové saláty
jednohubky, obložené chlebíčky
jednoduché těsto (litý perník)
plněné toasty

Lidové zvyky

- návštěva regionálního muzea, výstav, filmů, ukázky videa, exkurze
- materiál: přírodniny, textilie, karton, papír, netradiční materiály (kelímky, polystyren)
- techniky práce: žehlení, (ozdoby ze slámy), batikování, tkaní, drhání, vyřezávání z kartonu, barvení (vajíčka), hnětení a válení (těsto)

Pěstitelské práce

- celoroční ošetřování pokojových rostlin (zalévání, kypření, hnojení, přesazování)
- rychlení a předpěstování květin
- jednoduchá úprava a vazba květin (využití i sušených květin)
- pozorování a pokusy
- klíčení semen, jejich růst v papírových květináčích
- exkurze do zahradnictví, květinářství
- řízkové a listové rozmnožování rostlin
- materiál a pomůcky: květináče, nůžky, váza, nůž, konvička
- vytvoření záznamu o postupech činnosti
- vytvoření jednoduchých herbářů rostlin, listů, semen

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

žák

- vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

žák

- provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž
- pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

žák

- provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování
- ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny
- volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

PŘÍPRAVA POKRMŮ

žák

- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- připraví samostatně jednoduchý pokrm
- dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni

E) Průřezová témata

1. Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Hodnoty, postoje, praktická etika:

PČ 4, 5 - při skupinové práci se žáci učí spolupráci, kooperaci a pozitivní závislosti ve skupině, budují si k sobě vztah porozumění a vzájemné pomoci

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

- pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí
- chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro možnost uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací obsah je realizován v průběhu celého základního vzdělávání a je určen všem žákům, tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu.

Vzdělávací oblast se zaměřuje na praktické dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělání o důležitou složku, nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti.

Koncepce vzdělávání vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a v širších souvislostech.

Žáci pracují ve skupinách – týmech, střídají jednotlivé činnosti, řeší problémové úkoly.

Učí se pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky.

Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnosti samostatně i v týmu.

Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

V závislosti na věku žáka se postupně buduje systém, který žákům poskytuje důležité informace ze sféry výkonu práce a pomáhá jim při odpovědném rozhodování o dalším profesním zaměření.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník + 7. ročník

Práce s technickými materiály

Učivo

- vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity)
- pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování
- jednoduché pracovní operace a postupy
- organizace práce, důležité technologické postupy
- technické náčrty a výkresy, technické informace, návody
- úloha techniky v životě člověka, zneužití techniky, technika a životní prostředí, technika a volný čas, tradice a řemesla

Pěstitelské práce, chovatelství

Učivo

- základní podmínky pro pěstování – půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy
- zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny
- okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; květina v exteriéru a interiéru (hydroponie, bonsaje), řez, jednoduchá vazba, úprava květin
- ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování
- léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie
- chovatelství – chov zvířat v domácnosti, podmínky chovu, hygiena a bezpečnost chovu; kontakt se známými a neznámými zvířaty

Příprava pokrmů

Učivo

- kuchyně – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu
- potraviny – výběr, nákup, skladování, skupiny potravin, sestavování jídelníčku
- příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů
- úprava stolu a stolování – jednoduché prostírání, obsluha a chování u stolu, slavnostní stolování v rodině, zdobné prvky a květiny na stole

8. ročník + 9. ročník

Práce s technickými materiály

Učivo

- vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity)
- pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování
- jednoduché pracovní operace a postupy
- organizace práce, důležité technologické postupy
- technické náčrty a výkresy, technické informace, návody

- úloha techniky v životě člověka, zneužití techniky, technika a životní prostředí, technika a volný čas, tradice a řemesla

Pěstitelské práce

Učivo

- základní podmínky pro pěstování – půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy
- zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny
- okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; květina v exteriéru a interiéru (hydroponie, bonsaje), řez, jednoduchá vazba, úprava květin
- ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování
- léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie
- chovatelství – chov zvířat v domácnosti, podmínky chovu, hygiena a bezpečnost chovu; kontakt se známými a neznámými zvířaty

Příprava pokrmů

Učivo

- kuchyně – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu
- potraviny – výběr, nákup, skladování, skupiny potravin, sestavování jídelníčku
- příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů
- úprava stolu a stolování – jednoduché prostírání, obsluha a chování u stolu, slavnostní stolování v rodině, zdobné prvky a květiny na stole

Svět práce

Učivo

- trh práce – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce
- volba profesní orientace – základní principy; sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb
- možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby
- zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů
- podnikání – druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání

D) Očekávané výstupy

PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY

žák

- provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň
- řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí

- organizuje a plánuje svoji pracovní činnost
- užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku
- dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu
- dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy při práci s digitální technikou a poskytne první pomoc při úrazu

PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ

žák

- volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin
- pěstuje a využívá květiny pro výzdobu
- používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu
- prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty
- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty

PŘÍPRAVA POKRMŮ

žák

- používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče
- připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy
- dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni

SVĚT PRÁCE

žák

- orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí
- posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy
- využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání
- prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce

E) Průřezová témata

1.Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova

Kreativita

PČ 6/9 Výrobky z různých druhů materiálů,

Kooperace a kompetice

PČ 6-9 skupinová práce na školním pozemku nebo v žákovské kuchyni

6. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

6.1 Pravidla pro hodnocení žáků

Předpokladem úspěšného plnění vytyčených cílů školy v oblasti hodnocení vzdělávacích výsledků žáků je, aby každý žák dostával dostatečný prostor ke **zvládnutí a osvojení učiva**.

Aby učivo mohlo v následujících obdobích vzdělávání plnit svoji funkci prostředníka k dosažení očekávaných výstupů RVP ZV, nestačí je s žáky pouze probrat, ale je třeba, aby si žáci základní učivo skutečně dobře osvojili.

Dobrému zvládnutí učiva napomáháme v první řadě činnostními způsoby učení, spojenými s hovorem žáků a komunikací mezi žáky a učitelem i žáky mezi sebou. Při probírání nového učiva dbáme na to, abychom ho dobře propojili s učivem předcházejícím, na které nové učivo navazuje. Takové myšlenkové operace (propojení předcházejícího a navazujícího) není většina žáků schopna, zvláště ne v mladším školním věku. Tento fakt je třeba brát stále na zřetel.

Provázanost učiva žákům velmi pomáhá při osvojování nového učiva a dosahování očekávaných výstupů. Žáky průběžně informujeme, proč se určité látce učí. Neočekáváme, že žáci sami pochopí, proč se čemu učí. Neznalost cíle, smyslu a tápání žáků nepovažujeme za pozitivní motivační faktory. Usilujeme o to, aby vazba mezi předcházejícím a navazujícím učivem byla analogická. Po upozornění na analogii (obdobnost) přijímají žáci novou látku snadněji a důkladněji. Žáky směřujeme ke „znovuobjevování“ poznatků, k úvahám nad činnostmi obdobnými s těmi, které jim byly předloženy u látky předešlé.

Upřednostňujeme **pozitivní hodnocení** žáků, a to nejen při prověřování vědomostí, ale v celém procesu učení. Při výuce žáky co nejvíce chválíme, dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů. Pomáháme žákům předcházet chybám, dodáváme jim důvěru v jejich schopnost předkládané učivo dobře zvládnout a povzbuzujeme je. S žáky jednáme tak, aby neměli strach vyjádřit svůj názor. Pozitivně přijímáme i nesprávné závěry žáků, dáváme jim prostor pro otázky, trpělivě žákům odpovídáme a věnujeme jim individuální pozornost.

Pomocí často zařazované činnostní **zpětné vazby** zjišťujeme případné nedostatky žáků hned v zárodku a průběžně je odstraňujeme. Na chyby upozorňujeme žáky včas, bezprostředně, vstřícně, přátelsky a důsledně. Vyhýbáme se zaujatosti, nahodilosti či opožděnému hodnocení. Dbáme, abychom v žácích nevytvářeli pocit, že si nemohou ve svých úsudcích věřit nebo že jsou horší než jejich spolužáci. Umožňujeme průběžně žákům poznání, že chyba se může vyskytovat v každé lidské činnosti, může mít však pro člověka různé následky podle její závažnosti.

Žáky vedeme přes sebehodnocení a samokontrolu k dovednosti něco provést dokonale – bez chyby – a v přiměřeném čase. S chybou pracujeme tak, aby vyzývala žáka k většímu soustředění na plnění úkolu, k důslednější kontrole své práce, k sebezpoznání svých schopností. Žáky hodnotíme nejprve při činnostech, při kterých máme možnost sledovat, jak pracují. Oceňujeme jejich snahu, pozornost, hodnotíme vyjadřování závěrů, oceňujeme jejich nápady. Každé upozornění na klady určitých žáků, pomáhá odstraňovat drobné nedostatky druhých žáků.

Pozitivně laděná **průběžná hodnocení** a prožité pocity úspěchu při činnostech motivují žáky k učení, posilují jejich sebedůvěru a vedou je k vnitřnímu uspokojení. Tyto faktory mají pozitivní vliv na rozvoj klíčových kompetencí a na dobré osvojení učiva žáky. Směřujeme k tomu, aby v době písemných nebo ústních hodnocení žáků, zvládalo co nejvíce žáků učivo zcela bezpečně. Ústní hodnocení, klasifikace i písemná hodnocení mají v 1. období základního vzdělávání funkci především **výchovnou a motivační**.

Úkolem učitele v 1. období vzdělávání je udržet, popřípadě vzbudit zájem žáků o učení, umožnit všem žákům osvojit si základní učivo potřebné pro další vzdělávání a pomoci všem žákům zformovat základy pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí. Z hlediska dalšího zdravého vývoje žáků je důležité umět je dovést k takovému zvládnutí učiva, aby co nejvíce z nich mohlo být v těchto ročnících hodnoceno známkou výborně nebo chvalitebně.

Hodnocení **známkou** můžeme v tomto období doplňovat povzbuzujícím pozitivním **písemným hodnocením**. Jednou z možností, jak určit výslednou známku je také bodové ohodnocení žákovských prací. Žáci jsou o způsobech a kriteriích hodnocení informováni a uvědomují si, čemu se učí a proč, vědí přitom, jaké činnosti zvládli, vědí co umí, co se po nich požaduje, z čeho mohou být zkoušeni. Velmi často proto také ústní nebo písemné zkoušení sami vyžadují. Prověřování vědomostí pro ně není stresovou situací nebo dokonce trestem, ale možností ukázat, co se naučili, možností využít svých poznatků při řešení předložených úloh, otázek a úkolů, možností jak získat dobré hodnocení, pěknou známku. Dobrý výsledek posiluje jejich sebedůvěru a motivuje je pro další činnosti a poznávání.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

V jednotlivých učebních oblastech předem stanovíme a žákům sdělíme základní učební požadavky. Jasně formulujeme, jaké dovednosti si žáci mají osvojit, čemu se mají naučit. Žáky upozorňujeme, jaké činnosti nebo pokusy budou provádět, o čem budeme hovořit. Žákům předkládáme reálné a dosažitelné cíle, a tak vedeme žáky k bezchybnosti a poctivosti. Žákům důvěřujeme a sebehodnocení nepovažujeme za příležitost k podvádění. Díky zpětné vazbě mají učitelé i žáci přehled o tom, co a jak již zvládli. Takto vedení žáci nemají potřebu podvádět – podvádění pro ně ztrácí smysl, jelikož nevede ani k prožití pocitu úspěchu ani k cíli, kterým je dosahování co nejlepších výsledků.

Žáky vedeme k tomu, aby si do svých učebních materiálů zaznamenávali to, co už dobře ovládají (například „hvězdičkou“). Na základě takto provedeného sebehodnocení žáků mohou učitelé následně přistupovat k individuálnímu řešení jejich problémů a nejasností. Používáme činnosti přístupy a metody učení, které umožňují žákům odhalovat chyby, hned je opravovat a brát si z nich poučení. Žákům tak průběžně umožňujeme uvědomění, co z probíraného učiva již ovládají.

Žákům umožňujeme vyjadřovat své myšlenky, názory a prezentovat své vědomosti. Nejdříve dáváme příležitost projevit se žákům, kteří se v daném učivu orientují jako první. Na jejich příkladě si ostatní žáci nejlépe uvědomí vlastní stupeň poznání. Používáme učební materiály, ve kterých je sebehodnocení žáků zapracované. K sebehodnocení písemných cvičení přistupujeme teprve tehdy, až je žák schopen uvědomit si, že probírané učivo ovládá. Předkládáme žákům ukázky správně vypracovaných úkolů různé obtížnosti a upřesňujeme, co požadujeme na výborné ohodnocení a co je hodnoceno již jako chvalitebně. Žáci potřebují vědět, jakou náročnost úkolů mají k určitým ohodnocením zvládat. Stejně stanovíme ukazatele při hodnocení písemném bez klasifikačních stupňů. Žák potom ví, k čemu ve svém snažení směřuje a je mu tak dána možnost sebehodnocení. Dodržujeme zásady a pravidla pozitivního hodnocení (viz bod 1.).

Pravidla prověřování vědomostí formou prověrek a zkoušení **Před zadáním jakékoli prověrky nebo testu zvažujeme, zda:**

- má hodnotit naučení určitým poznatkům,
- má diagnostikovat učební problémy.

U otázek, úloh, testů, diktátů aj., uváděných v učebnicích, předem posuzujeme jejich vhodnost pro žáky určité třídy. Při vymýšlení otázek nebo při úpravě jejich znění je vhodné, aby je překontroloval ještě jiný učitel, a to kvůli porozumění formulaci otázek žákem i kvůli posouzení jejich jednoznačnosti. Dbáme na to, aby znění úkolů a otázek bylo jasné, aby při zjišťování vzdělávacích výsledků nedocházelo k záměně nepochopení zadání za neznalost.

Při prověřování vědomostí:

- prověříme a hodnotíme to, o čem víme, že jsme žáky učili a naučili
- dbáme, aby příklady, diktované věty nebo testy určené k hodnocení žáků obsahovaly jen to, co bylo s žáky dostatečně procvičeno;

- dbáme, aby zadání úloh bylo věku žáků přiměřené tj. formulované tak, aby mu žáci určitého věku mohli dobře porozumět, aby o úkolu měli již nějaké povědomí, aby se již s podobným úkolem někdy setkali;
- ústní zkoušení vedeme tak, abychom při něm zjišťovali, co žák umí, ne to, co ještě neumí;
- písemnou práci na závěr určitého celku nezadáme předčasně, ale až když žáci svými projevy prokazují, že jsou na písemnou práci vybaveni vědomostmi;
- při prověřování učiva probíraného před delší dobou ho s žáky nejprve nějakou formou zopakujeme, a to alespoň krátce a v několika po sobě jdoucích hodinách;
- při celkovém hodnocení žáka bereme v úvahu a hodnotíme i pokrok, jaký žák za určité období udělal a jaká byla jeho snaha k odstranění nedostatků;
- všechna hodnocení vyjadřujeme jako objektivní informaci povzbudivého charakteru.

Pravidla pro hodnocení žáků

zpracovaná na základě vyhlášky č. 48 ze dne 18. ledna 2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování ve škole a na akcích školou pořádaných.

Zásady hodnocení průběhu a výsledku vzdělávání

1. Hodnocení žáka je organickou součástí výchovně vzdělávacího procesu a jeho řízení.
2. Za první i druhé pololetí se žákům vydává vysvědčení, v případě vyhotovení vysvědčení počítačem, je povoleno v prvním pololetí vydat žákům výpis z vysvědčení.
3. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků je na vysvědčení vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovně nebo kombinací obou způsobů.
4. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady a po projednání v pedagogické radě.
5. Je-li žák hodnocen slovně, převede třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů slovní hodnocení do klasifikace pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.
6. Klasifikace je jednou z forem hodnocení, její výsledky se vyjadřují stanovenou stupnicí.
7. Ve výchovně vzdělávacím procesu se uplatňuje klasifikace průběžná a celková.
8. Průběžná klasifikace se uplatňuje při hodnocení dílčích výsledků a projevů žáka. Klasifikace souhrnného prospěchu se provádí na konci každého pololetí a zásadně není aritmetickým průměrem běžné klasifikace.
9. Při hodnocení žáka klasifikací jsou výsledky vzdělávání žáka a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl vzhledem k očekávaným výstupům formulovaných v učebních osnovách jednotlivých předmětů ŠVP, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Klasifikace zahrnuje hodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon.
10. Chování neovlivňuje klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech.
11. Při průběžné i celkové klasifikaci uplatňují učitelé vůči žákovi přiměřenou náročnost a pedagogický takt.
12. Klasifikační stupeň určí učitel, který vyučuje příslušnému předmětu.
13. V předmětu, ve kterém vyučuje více učitelů, určí výsledný klasifikační stupeň za klasifikační období příslušní učitelé po vzájemné dohodě.
14. Ohodnocením výkonu žáka klasifikačním stupněm posuzuje učitel výsledky práce objektivně a přiměřeně náročně.
15. Pro určování stupně prospěchu v jednotlivých předmětech na konci klasifikačního období se hodnotí učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé klasifikační období. Při celkové klasifikaci přihlíží učitel k věkovým zvláštnostem žáka i k tomu, že žák mohl v průběhu klasifikačního období zakolísat v učebních výkonech pro určitou indispozici. Přihlíží se i ke snaživosti a

pečlivosti žáka, k jeho individuálním schopnostem a zájmům. Stupeň prospěchu se neurčuje na základě průměru a klasifikace za příslušné období.

16. Ředitel školy je povinen působit na sjednocování klasifikačních měřítek všech učitelů.

17. Zákonní zástupci žáka jsou o prospěchu žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:

- průběžně prostřednictvím žákovské knížky,
- před koncem každého čtvrtletí (klasifikační období),
- případně kdykoliv na požádání zákonných zástupců žáka.

V případě mimořádného zhoršení prospěchu informuje učitel zákonné zástupce žáka bezprostředně a prokazatelným způsobem. Případy zaostávání žáků v učení se projednají v pedagogické radě.

18. Žáci školy, kteří po dobu nemoci nejméně tři měsíce před koncem klasifikačního období navštěvovali školu při zdravotnickém zařízení a byli tam klasifikováni za pololetí ze všech, popřípadě jen z některých předmětů, se po návratu do kmenové školy znovu nezkoušejí a neklasifikují. Jejich klasifikace ze školy při zdravotnickém zařízení v předmětech, ve kterých byli klasifikováni, je závazná. V předmětech, ve kterých nebyli vyučováni, se neklasifikují.

19. Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem s výjimkou předmětů výchovného zaměření stanovených rámcovým vzdělávacím programem a předmětů, z nichž byl uvolněn. Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně základní školy, který již v rámci prvního stupně opakoval ročník, a žák druhého stupně základní školy, který již v rámci druhého stupně opakoval ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.

20. Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí.

21. Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník.

22. Má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí, může do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, nejpozději však do 3 pracovních dnů od vydání vysvědčení, požádat ředitele školy o komisionální přezkoušení žáka; je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad. Komisionální přezkoušení se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka.

23. Žák, který plní povinnou školní docházku, opakuje ročník, pokud na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen. To neplatí o žákovi, který na daném stupni základní školy již jednou ročník opakoval; tomuto žákovi může ředitel školy na žádost jeho zákonného zástupce povolit opakování ročníku pouze z vážných zdravotních důvodů.

24. Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho zákonného zástupce opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.

25. V posledním roce plnění povinné školní docházky zpracuje třídní učitel výstupní hodnocení o tom, jak žák dosáhl cílů vzdělávání stanovených. V pátém a sedmém ročníku zpracuje třídní učitel výstupní hodnocení žáka, jestliže se hlásí k přijetí ke vzdělávání ve střední škole.

Zásady pro hodnocení chování ve škole

1. Klasifikaci chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a s ostatními učiteli a rozhoduje o ní ředitel po projednání v pedagogické radě.

2. Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování pravidel slušného chování a dodržování vnitřního řádu školy během klasifikačního období.

3. Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k uděleným opatřením k posílení kázně se přihlíží pouze tehdy, jestliže tato opatření byla neúčinná.
4. Škola hodnotí a klasifikuje žáky za jejich chování ve škole a při akcích organizovaných školou.
5. Nedostatky v chování žáků se projednávají v pedagogické radě.
6. Zákonní zástupci žáka jsou o chování žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:
 - průběžně prostřednictvím žákovské knížky,
 - před koncem každého čtvrtletí (klasifikační období),
 - okamžitě v případě mimořádného porušení školního řádu.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

1. Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků.
2. Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků.
3. Chybu je potřeba chápat jako přirozenou věc v procesu učení. Pedagogičtí pracovníci se o chybě se žáky baví, žáci mohou některé práce sami opravovat. Chyba je důležitý prostředek učení.
4. Při sebehodnocení se žák snaží popsat:
 - co se mu daří,
 - co mu ještě nejde.
 - jak bude pokračovat dál.
5. Při školní práci vedeme žáka, aby komentoval svoje výkony a výsledky.
6. Známkový systém není jediným zdrojem motivace.

Stupně hodnocení prospěchu a chování v případě použití klasifikace a jejich charakteristiku, včetně předem stanovených kritérií.

Stupně hodnocení prospěchu

a) výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:

- 1 – výborný,
- 2 – chvalitebný,
- 3 – dobrý,
- 4 – dostatečný,
- 5 – nedostatečný.

b) pro potřeby klasifikace se předměty dělí do tří skupin:

- předměty s převahou teoretického zaměření,
- předměty s převahou praktických činností a
- předměty s převahou výchovného a uměleckého odborného zaměření.

Kritéria pro jednotlivé klasifikační stupně jsou formulována především pro celkovou klasifikaci. Učitel však nepřeceňuje žádné z uvedených kritérií, posuzuje žákovy výkony komplexně, v souladu se specifikou předmětu.

Celkové hodnocení prospěchu; žáka na vysvědčení

- a) prospěl(a) s vyznamenáním – průměr známek na vysvědčení do 1,5 a není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu horším než 2,
- b) prospěl(a) – není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5,
- c) neprospěl(a) – je-li v některém z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření

Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovední, přírodovědné předměty a matematika.

zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti,
- schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí,
- kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost,
- aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim,
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu,
- kvalita výsledků činností,
- osvojení účinných metod samostatného studia.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad

a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření.

Převahu praktické činnosti mají v základní škole pracovní vyučování, praktika, základy techniky, domácí nauky.

Při klasifikaci v předmětech uvedených v s převahou praktického zaměření v souladu s požadavky učebních osnov se hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem,
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce,
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech,
- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech,
- kvalita výsledků činností,
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti,
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí,
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci,
- obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák soustavně projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Vzorně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Při hospodárném využívání surovin, materiálů a energie se dopouští malých chyb. Laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti.

V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. K údržbě laboratorních zařízení, přístrojů, náradí a měřidel musí být částečně podněcován. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci, k pracovnímu kolektivu a praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti. Méně dbá na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o životní prostředí. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů, náradí a měřidel se dopouští závažných nedostatků. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů a náradí, nástrojů a měřidel se dopouští závažných nedostatků.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného zaměření

Převahu výchovného zaměření mají: výtvarná výchova, hudební výchova a zpěv, tělesná a sportovní výchova.

Žák zařazený do zvláštní tělesné výchovy se při částečném uvolnění nebo úlevách doporučených lékařem klasifikuje s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu.

Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu,
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace,
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti,
- kvalita projevu,
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně,
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti,
- v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně podle požadavků osnov je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku, brannost a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků osnov. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus, brannost a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuální a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je povětšinou chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální osvojené vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupně hodnocení chování

Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:

- a) 1 – velmi dobré,
- b) 2 – uspokojivé,
- c) 3 – neuspokojivé.

Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

Stupeň 1 (velmi dobré)

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojedinele. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Stupeň 2 (uspokojivé)

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy

dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Stupeň 3 (neuspokojivé)

Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

Výchovná opatření - pochvaly

Pochvala – ředitel školy na základě vlastního rozhodnutí nebo podnětu jiné právnické nebo fyzické osoby po projednání v pg radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění

Výchovná opatření – důtky

Při porušení povinností stanovených školním řádem podle závažnosti tohoto porušení lze žákovi udělit:

- a) napomenutí třídního učitele
- b) důtku třídního učitele
- c) důtku ředitele školy

Slovní hodnocení

1) Při použití slovního hodnocení se výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem hodnotí tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka; obsahuje také zdůvodnění a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat. Výsledky vzdělávání žáka na konci prvního pololetí lze hodnotit souhrnně za všechny předměty.

Slovní hodnocení lze použít i pro hodnocení chování žáka.

2) Při použití klasifikace se výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:

- 1 - výborný
- 2 - chvalitebný
- 3 - dobrý
- 4 - dostatečný
- 5 – nedostatečný

3) Při hodnocení podle odstavce 2 jsou výsledky vzdělávání žáka hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku. Klasifikace zahrnuje ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon.

4) Klasifikaci výsledků vzdělávání žáka v jednotlivých předmětech a chování žáka lze doplnit slovním hodnocením, které bude obsahovat i hodnocení klíčových kompetencí vymezených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

5) Při hodnocení žáků cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, se úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost podle odstavce 1 a 3, která ovlivňuje jejich výkon.

Způsob získávání podkladů pro hodnocení

- Podklady pro hodnocení a klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka získává učitel zejména **těmito metodami, formami a prostředky:**

- a) soustavným diagnostickým pozorováním žáka,
- b) soustavným sledováním výkonů žáka, očekávaných výstupů, naplňování stanovených pravidel a kritérií v daném předmětu a jeho připravenosti na vyučování, porovnáváním s předchozími výstupy,
- c) různými druhy zkoušek (písemné, ústní, grafické, praktické, pohybové), didaktickými testy,
- d) kontrolními písemnými pracemi a praktickými zkouškami,
- e) analýzou výsledků činnosti žáka,
- f) konzultacemi s ostatními učiteli a podle potřeby i s pracovníky pedagogicko psychologických poraden a zdravotnických služeb, zejména u žáka s trvalejšími psychickými a zdravotními potížemi a poruchami,
- g) rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka,

- **Žák 1. - 4. ročníku** je hodnocen učitelem průběžně slovně nebo klasifikací ze všech vyučovacích předmětů daného ročníku z pohledu dosažených očekávaných výstupů dle školního vzdělávacího programu a dodržování pravidel chování daných školním řádem.

- **Žák 5. - 9. ročníku** základní školy musí být z předmětu vyzkoušen ústně nebo písemně alespoň dvakrát za každé pololetí, z toho nejméně jednou ústně, s výjimkou předmětů s převahou výchovného a estetického zaměření. Není přípustné ústně přezkušovat žáky koncem klasifikačního období z látky celého tohoto období. Výjimku tvoří vědomosti nutné k zvládnutí zkoušené látky. Zkoušení je prováděno zásadně před kolektivem třídy, nepřípustné je individuální přezkušování po vyučování v kabinetech. Výjimka je možná jen při diagnostikované vývojové poruše, kdy je tento způsob doporučen ve zprávě psychologa.

- Učitel oznamuje žákovi výsledek každé klasifikace a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů, výtvorů. Při ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky hodnocení písemných zkoušek a prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 7 dnů. Učitel sděluje všechny známky, které bere v úvahu při celkové klasifikaci, zástupcům žáka a to zejména prostřednictvím zápisů do žákovské knížky - současně se sdělováním známek žákům. Při hodnocení využívá i sebehodnocení žáka.

- Kontrolní písemné práce a další druhy zkoušek rozvrhne učitel rovnoměrně na celý školní rok, aby se nadměrně nenahromadily v určitých obdobích.

- Termín kontrolní práce prokonzultuje učitel s třídním učitelem. V jednom dni mohou žáci konat jen jednu zkoušku uvedeného charakteru.

- Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každé klasifikaci žáka.

- Forma písemného hodnocení by měla posilovat **vnitřní motivaci** žáka a jeho **sebedůvěru**.

- Při jakékoli formě hodnocení žáka nenechává učitel žáka na pochybách, jak byl hodnocen. Oznamuje žákovi výsledek každého hodnocení a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů a výtvorů. Poskytuje bohatou **zpětnou vazbu**, rozvíjí samostatnost a odpovědnost žáka za vlastní vzdělání. **Práce s chybou** je součástí zpětné vazby.

- Učitel zahrne v celkovém hodnocení kvalitu práce, aktivitu, píli, snahu a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé hodnocené období.

- Zákonné zástupce žáka informuje o prospěchu a chování žáka:

- a) učitel jednotlivých předmětů dle pokynů ředitele školy (žakovská knížka, třídní schůzky, konzultační dny..)
- b) třídní učitel nebo učitel vždy, když o to zákonní zástupci žáka požádají
- c) ředitel prostřednictvím třídního učitele na základě usnesení pedagogické rady v případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování, bezprostředně a prokazatelným způsobem
 - Přechází-li žák do jiné školy, zašle ředitel škole, na niž žák přechází, dokumentaci o žákovi a záznam o jeho chování a prospěchu za neukončené klasifikační období.
 - Přechází-li žák do jiné školy po 15. listopadu nebo 15. dubnu, dokumentace obsahuje návrh klasifikace chování, hodnocení a klasifikaci v jednotlivých předmětech jako podklad pro celkovou klasifikaci žáka na konci klasifikačního období.

Zásady pro používání slovního hodnocení v souladu s § 15 odst. 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, včetně předem stanovených kritérií

1. O slovním hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady a po projednání v pedagogické radě.
2. Třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka.
3. Je-li žák hodnocen slovně, převede třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů slovní hodnocení do klasifikace pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.
4. U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.
5. Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka. Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

Zásady pro stanovení celkového hodnocení žáka na vysvědčení v případě použití slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace.

Zásady pro převedení slovního hodnocení do klasifikace nebo klasifikace do slovního hodnocení pro stanovení celkového hodnocení žáka na vysvědčení

Prospěch

Ovládnutí učiva předepsaného osnovami	
1 – výborný	ovládá bezpečně
2 – chvalitebný	ovládá
3 – dobrý	v podstatě ovládá
4 – dostatečný	ovládá se značnými mezerami
5 - nedostatečný	neovládá
Úroveň myšlení	
1 – výborný	pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti

2 – chvalitebný	uvažuje celkem samostatně
3 – dobrý	menší samostatnost v myšlení
4 – dostatečný	nesamostatné myšlení
5 - nedostatečný	odpovídá nesprávně i na návodné otázky
Úroveň vyjadřování	
1 – výborný	výstižné a poměrně přesné
2 – chvalitebný	celkem výstižné
3 – dobrý	myšlenky vyjadřuje ne dost přesně
4 – dostatečný	myšlenky vyjadřuje se značnými obtížemi
5 - nedostatečný	i na návodné otázky odpovídá nesprávně
Celková aplikace vědomostí, řešení úkolů, chyby, jichž se žák dopouští	
1 – výborný	užívá vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností ,pracuje samostatně, přesně a s jistotou
2 – chvalitebný	dovede používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, dopouští se jen menších chyb
3 – dobrý	řeší úkoly s pomocí učitele a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby
4 – dostatečný	dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává
5 - nedostatečný	praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí
Píle a zájem o učení	
1 – výborný	aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
2 – chvalitebný	učí se svědomitě
3 – dobrý	k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
4 – dostatečný	malý zájem o učení, potřebuje stále podněty
5 - nedostatečný	pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné
Chování	
1 – velmi dobré	Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.
2 - uspokojivé	Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.
3 - neuspokojivé	Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách

Komisionální zkouška

1. Komisionální zkouška se koná v těchto případech:

- má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí,
- při konání opravné zkoušky.

2. Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

3. Komise je tříčlenná a tvoří ji:

a) předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy,

b) zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu,

c) přísedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

4. Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

5. O přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Za řádné vyplnění protokolu odpovídá předseda komise, protokol podepíší všichni členové komise.

6. Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

7. Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy v souladu se školním vzdělávacím programem.

8. Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

9. Třídní učitel zapíše do třídního výkazu poznámku o vykonaných zkouškách, doplní celkový prospěch a vydá žákovi vysvědčení s datem poslední zkoušky.

Opravná zkouška

1. Opravné zkoušky konají:

- žáci, kteří mají nejvýše dvě nedostatečné z povinných předmětů a zároveň dosud neopakovali ročník na daném stupni základní školy,

- žáci devátého ročníku, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů.

Žáci nekonají opravné zkoušky, jestliže neprospěli z předmětu s výchovným zaměřením.

2. Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku, tj. do 31. srpna. Termín opravných zkoušek a konzultací žáků s příslušnými pedagogickými pracovníky stanoví ředitel školy na červnové pedagogické radě. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

3. Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

4. Žákovi, který konal opravnou zkoušku, se na vysvědčení uvede datum poslední opravné zkoušky v daném pololetí.

5. Třídní učitel zapíše do třídního výkazu žákovi, který koná opravnou zkoušku:

Vykonání opravné zkoušky (třídní výkaz – poznámka)

Žák vykonal dne opravnou zkoušku z předmětus prospěchem

Nedostavení se k opravné zkoušce (třídní výkaz – poznámka)

Žák se bez řádné omluvy nedostavil k vykonání opravné zkoušky, čímž jeho prospěch v předmětu zůstává nedostatečný

Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nadaných žáků

Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. **Zdravotním postižením** je pro účely školských předpisů mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování. **Zdravotním znevýhodněním** je zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání. **Sociálním znevýhodněním** je rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky.
- Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vytvoření nezbytných podmínek při vzdělávání i klasifikaci a hodnocení.
- Při hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Vyučující respektují doporučení psychologických vyšetření žáků a uplatňují je při klasifikaci a hodnocení chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.
- U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.
- Pro zjišťování úrovně žákových vědomostí a dovedností volí učitel takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a na něž nemá porucha negativní vliv. Kontrolní práce a diktáty píše tito žáci po předchozí přípravě. Pokud je to nutné, nebude dítě s vývojovou poruchou vystavováno úkolům, v nichž vzhledem k poruše nemůže přiměřeně pracovat a podávat výkony odpovídající jeho předpokladům.
- Vyučující klade důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony. Při klasifikaci se nevychází z prostého počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl.
- Klasifikace je provázena hodnocením, tj. vyjádřením pozitivních stránek výkonu, objasněním podstaty neúspěchu, návodem, jak mezery a nedostatky překonávat, tedy zpětnou vazbou.
- Všechna navrhovaná pedagogická opatření se projednávají se zákonnými zástupci žáka.
- V hodnocení se přístup vyučujícího zaměřuje na pozitivní výkony žáka a tím na podporu jeho pozitivní motivace k učení namísto jednostranného zdůrazňování chyb.
- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných se řídí vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č.147/2011 Sb., pokud není zvláštním právním předpisem stanoveno jinak
- Při slovním hodnocení vycházíme ze stejných hodnotících kritérií jako v případě použití klasifikačního stupně při respektování doporučení pedagogicko psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra a za užití reedukačních vzdělávacích metod.

- Škola umožňuje realizaci individualizovaného vyučování pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami a zajišťuje tak nejen aplikaci reedukačních vzdělávacích metod a postupů, ale také objektivitu hodnocení těchto žáků.

Hodnocení nadaných žáků

- Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka přeřadit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Podmínkou přeřazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.
- Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky. Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí. Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání, pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl, nebo nelze-li žáka hodnotit na konci pololetí ani v náhradním termínu.

Předmětné právní předpisy k hodnocení žáka :

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), § 51 – 53

Vyhláška č. 48/2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, § 14 – 16

**Školní družina
při Základní škole a Mateřské škole Kamýk nad Vltavou, příspěvkové
organizaci**

**Výchovně vzdělávací program
školní družiny**

**Ing. Alena Suchopárová
ředitelka školy**

**Zdeňka Vostarková
vedoucí ŠD**

ÚVOD

Školní družina je zřízena podle zákona č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

Školní družina realizuje výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost mimo vyučování. Činnosti probíhají formou pravidelných nebo příležitostných aktivit z oblasti vzdělávací, odpočinkové, rekreační a zájmové činnosti. Školní družina umožňuje žákům přípravu na vyučování.

Mimo činnosti výchovně vzdělávací plní školní družina funkci sociální, tedy dohled nad žáky po určitou dobu před nebo po skončení vyučování. Školní družina pracuje v kontextu dalších subjektů nabízejících aktivity mimo vyučování (zájmové kroužky, ZUŠ, apod.)

Žáci jsou rozděleni do oddělení a počty přítomných žáků se během dne mění, odcházejí na autobus, odpolední vyučování, domů, do zájmových kroužků. Tuto mobilitu zohledňujeme spojováním ranního a odpoledního koncového provozu.

Provoz družiny: v pracovní den : před vyučováním 6.00 – 7.30 hodin, po vyučování do 16.00 hodin. V době vedlejších prázdnin je školní družina uzavřena.

Věk žáků: celodenní provoz - 1. až 5. třída (6 -11 let) nebo ve výjimečných případech se souhlasem ŘŠ i starší žáci.

Počet vychovatelek : podle počtu otevřených oddělení školní družiny

Ředitelka základní školy : Ing. Alena Suchopárová

Kontakty:

Telefon: 318677113

E-mail: skola@zskamyknv.cz

Webové stránky: www.zskamyknv.cz

Na zpracování výchovně vzdělávacího programu se podílely vychovatelky: Vostarková Z., Drábková M., Krajská M., Petrásková V.

Platnost dokumentu : od 1. 9. 2007

Změna od 1. 9. 2017

Informace o družině

Školní družina zabezpečuje žákům náplň volného času v době před vyučováním, během poledne mezi vyučováním, odpoledne před odchodem na autobus, domů nebo do jiných zájmových aktivit. Probíhá při činnostech spojených s odpočinkem, rekreací, zájmovou činností, zábavou a sportem.

Časové rozvržení a uspořádání školní družiny se řídí požadavky psychohygieny. Je takové, aby podporovalo zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj dítěte.

Vychovatelky působí na žáky v době zvýšené únavy z vyučování. V této době se projevuje zvýšená potřeba pohybu jako kompenzace dlouhého sezení při vyučování. Těmto požadavkům je nutné přizpůsobit režim dne v družině.

Pro každodenní činnost využíváme vlastních prostor školy.

Pro zájmové činnosti se snažíme využít další vhodné prostory v budově školy: tělocvičnu, odbornou učebnu výpočetní techniky, cvičnou kuchyňku, učebny speciálních tříd, místní knihovnu v budově školy.

Pro herní činnosti si žáci mohou vybírat stavebnice, hračky, stolní hry, drobné cvičební náčiní. Vše je umístěno tak, aby si je žáci mohli brát i ukládat samostatně a vyznali se v jejich uložení.

Pro aktivity venku si mohou žáci vybrat sportovní náčiní – různé druhy míčů, švihadla, badminton, hokejky, kočárky, pomůcky na tvořivé hry s pískem a další. .

Na kreslení mohou žáci použít křídly, pastelky, voskovky, vodové barvy. Podle finančních možností máme k dispozici další výtvarný materiál a pomůcky. Všechny výrobky a výkresy, kteří žáci v družině vyrábějí, si je možno v rámci výzdoby heren či chodeb prohlédnout.

Pro rozvoj čtenářských dovedností a pěstování čtenářských návyků máme dětské knihovničky vybavené dětskými knížkami. Žáci také rádi využívají různé hry k rozvoji slovní zásoby, nácvičku abecedy, skládání slov a vět, pexesa s písmeny apod.

ŠD je vybavena audiovizuální technikou. Pro práci na počítačích mohou děti využít učebnu informatiky

Obuv a oděvy si žáci ukládají do svých šatnových skříněk.

V okolí družiny a školy využíváme krásné přírodní prostředí, chodíme na vycházky okolo řeky Vltavy a to vše je zdrojem poznání i možností k rekreačním činnostem a vycházkám. K rozvoji pohybových dovedností a schopností využíváme duhové hřiště, které se nachází zhruba 250 m od školy.

Po dohodě s vedením školy bychom chtěli prostředí družiny i nadále vylepšovat – např. nový koberec, doplňování vhodného nábytku apod.

Režim dne

Režim dne je společný pro všechna oddělení. Je stanovený s ohledem na psychohygienické podmínky. Jeho usprádaní dává možnost pružně reagovat na individuální potřeby aktivity i odpočinku u jednotlivých žáků. Také umožňuje organizaci činností v průběhu dne přizpůsobit potřebám a aktuální situaci, reaguje i na neplánované situace v družině.

Poměr řízených a spontánních činností je vyvážený.

Žáci jsou podněcováni k vlastní aktivitě. Tyto aktivity probíhají formou individuální, skupinové nebo frontální činnosti. Využívají i způsob práce ve dvojicích.

Pobýváme co nejdéle dobu venku. Organizujeme různé výlety a vycházky do přírody. Na vycházkách dáváme žákům volnost, v útvarech chodíme pouze v nutných případech.

V ranní družině jsou zařazovány klidné a nenáročné činnosti odpočinkového zaměření, které probíhají spíše individuální formou. Žáci mohou do družiny docházet během celého ranního provozu.

Po vyučování dochází k velkému poklesu výkonnosti. Žáci raději vítají spontánní individuální či skupinové aktivity. Doba a způsob odpočinku se řídí potřebami žáků. Po

odpočinku navazují zájmové činnosti různého zaměření. Činnosti zaměřené na pohybovou rekreaci se snažíme provádět venku, případně v tělocvičně, neboť se vyznačují vydatnější pohybovou aktivitou. Pokud žáci mají delší vyučování nebo odpolední vyučování, zařazujeme ten den pouze činnosti odpočinkové a rekreační, nebo činnosti, které lze provádět mimo budovu školy. Rovněž se snažíme neopakovat stejné činnosti z vyučování ve stejný den.

Psychosociální podmínky

Snažíme se vytvářet takové prostředí, aby se děti cítily spokojené, bezpečné jisté. Máme vytvořena pravidla, která platí pro všechny účastníky družiny. Každé dítě má stejná práva, možnosti, povinnosti. Nabídka všech aktivit je dobrovolná. Snažíme se, aby každý žák mohl uplatnit své specifické vlohy a schopnost a být tak v některých z nabízených činností úspěšný. Žáci nejsou přetěžováni, dostávají srozumitelné pokyny. Při práci u nich rozvíjíme citlivost pro vzájemnou pomoc a toleranci, podporu ve vztahu k ostatním, ohleduplnost, zdvořilost, solidaritu. Podporujeme důvěru žáka v sebe sama, v hodnocení převažuje to pozitivní.

Ekonomické podmínky

Poplatek za celodenní ŠD činí 50,- Kč měsíčně. Tyto finanční prostředky jsou použity na nákup materiálu (papíry, barvy, lepidla, hry a jiné pomůcky), dále na zajištění pitného režimu a zkvalitnění interiéru jednotlivých heren.

Personální obsazení

Počet vychovatelek odpovídá počtu otevřených oddělení v daném školním roce.

Všechny vychovatelky splňují požadavky na předepsanou odbornou způsobilost. Mají zájem o svůj odborný růst, soustavně se dále vzdělávají. Chovají se a jednají profesionálním způsobem – v souladu se společenskými pravidly, pedagogickými a metodickými zásadami výchovně vzdělávací činnosti v školní družině.

Denní podstatou naší pedagogické práce je tvořivá improvizace, pružné a citlivé reagování na okamžitou situaci, vnímáme celou osobnost žáka a získáváme j ke spolupráci. Předáváme nové poznatky a snažíme se vést žáky k citlivému prožívání bezprostředních vztahů k okolí. Usilujeme, aby výsledkem byla pohoda a prožitek žáků, jejich zaujetí pro činnost, radostné prožití pobytu u nás v družině.

Funkce vychovatelky spočívá v tom, že je dětem rádkyní, inspiruje je k činnostem, vede děti k využívání volného času vhodným způsobem, obohacuje jejich vzdělání o nové poznatky a dovednosti, podporuje jejich samostatnost a aktivitu.

Příprava na vyučování

Tato činnost probíhá až po 15-té hodině. V této době již někteří žáci odchází domů nebo do dalších zájmových útvarů a je relativně menší počet rozptylujících podnětů.

Při vypracovávání domácích úkolů pomáháme žákům správně porozumět zadání a způsobu vypracování. Žák si potom úkol vypracuje samostatně. Ve stejné době se zároveň musíme věnovat žákům, kteří odchází z družiny samostatně nebo se zákonnými zástupci na autobus či přímo domů. Vždy to znamená pohyb po družině, popř. na chodbě.

Žáci se mohou připravovat na vyučování také jakoukoliv činností, která procvičuje získané poznatky ve škole, např. čtení, psaní, paměťové učení básniček, učení slovíček cizího jazyka apod. Žák se tím učí používat získané dovednosti v každodenní činnosti, např. při spontánních aktivitách, při zájmových činnostech apod.

Přijímání žáků

Žáky 1. tříd přihlašují zákonní zástupci při zápisu do školy. Pokračování docházky stvrzují zákonní zástupci písemně na konci stávajícího školního roku na rok následující. Do družiny může být žák přihlášen v průběhu celého školního roku. O přijetí žáka do školní družiny rozhoduje ředitel školy. Při nástupu žáka do družiny vyplní zákonný zástupce zápisní lístek, na kterém uvedou důležité informace o žákovi - zdravotní problémy, telefony na oba zákonné zástupce, rozsah docházky a způsob odchodu žáka z družiny.

Denní skladba činností

- ✓ *po ukončení vyučování nebo mezi vyučováním* – hygiena, oběd (probíhá ve školní jídelně)
- ✓ *odpočinkové činnosti* – spontánní či nabízené aktivity na odstraňování únavy a regeneraci duševních a fyzických sil, žáci si sami volí k těmto činnostem svoji polohu
- ✓ *zájmové činnosti* – převahu hraje vlastní aktivita žáků, která jim přináší radost a uspokojení. Činnosti probíhají individuálně, skupinově, spontánně či organizovaně.
- ✓ *rekreační činnosti* – pohybové, sportovní, turistické nebo manuální prvky, slouží k regeneraci sil
- ✓ *svačina* – pitný režim zajišťují vychovatelky
- ✓ *příprava na vyučování* – žáci si po dohodě vychovatelky se zákonným zástupcem vypracovávají domácí úkoly (samostatně nebo s pomocí vychovatelky), je možnost si procvičovat učivo hravou formou – didaktické hry, práce s knihou, encyklopedií, počítačem apod. S žáky prvních tříd můžeme procvičovat jemnou motoriku (průpravné cviky ke psaní).

Pobyt žáků v družině provází řada režimových momentů – přechody, převlékání, sebeobslužné činnosti. Snažíme se, aby probíhaly s co nejmenším úsilím, bez stresů a žáci je vykonávali automaticky.

Výchovně vzdělávací činnost školní družiny

Specifičnost ŠD

Program školní družiny koncipovaný do obecných témat umožňuje, aby vychovatelka s dětmi plánovala a realizovala takové činnosti, které děti zaujmou, naplní jejich potřeby a přání.

Žáci se v družině vzdělávají především na základě vlastních prožitých zkušeností. Činnostmi si prohlubují a rozvíjejí poznatky a dovednosti získané při vyučování. Dáváme žákům dostatek prostoru pro spontánní aktivity. Snažíme se podněcovat radost z učení, touhu poznat nové, získávat zkušenosti, ovládat další dovednosti a tak přispívat k rozvoji osobnosti žáka.

Požadavky na působení vychovatelky :

- ✓ *požadavek dobrovolnosti* – znamená dobrovolnou účast dětí na činnostech, možnost svobodné volby
- ✓ *požadavek aktivity* – vedení dětí na aktivním podílu všech fází činností, tedy jak plánování, přípravě, realizaci, hodnocení i úklidu po činnosti
- ✓ *požadavek seberealizace* – každé dítě může uplatnit své vlohy, schopnosti, názory a být tak úspěšné, vždy se oceňuje snaha dítěte, nejsou důležité výsledky
- ✓ *požadavek odpočinkového a rekreačního zaměření* – zařazování takových činností, které přispívají k odreagování, odstranění únavy z vyučování, obnově fyzických i psychických sil vyčerpaných během vyučování.

- v rámci rekreace by děti měly mít příležitost k činnostem podle vlastního přání, uspokojování individuálních potřeb, dostatek příležitostí k všestrannému pobytu na čerstvém vzduchu

- ✓ *požadavek zajímavosti a zájmovosti* - předkládání nových podnětů, které žáka obohacují, nenudí jej, neopakují se

Cíle výchovně vzdělávací činnosti :

- ✓ chtít se učit a umět využívat získané poznatky a dovednosti v praxi, při řešení problému
- ✓ motivovat je pro celoživotní vzdělávání
- ✓ vytvářet si pozitivní představu o sobě i druhých, umět projevit empatii
- ✓ umět používat otevřenou komunikaci, spolupracovat
- ✓ umět si chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví
- ✓ citlivě vnímat prostředí i přírodu
- ✓ vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, odlišujícím se např. kulturou, handicapem, apod.

Možná rizika, která ovlivňují a narušují výchovně vzdělávací činnost :

- ✓ časová rozdílnost při nástupu žáků do školní družiny po vyučování
- ✓ více ročníků v oddělení
- ✓ kroužky zájmové činnosti
- ✓ spojování oddělení
- ✓ střídání přítomnosti žáků na činnostech
- ✓ odchody žáků na odjezdy autobusů
- ✓ odchody žáků domů, na odpolední vyučování, předávání žáků zákonným zástupcům
- ✓ časový prostor na činnosti
- ✓ zapomnětlivost žáků – hledání části oděvu, pomůcek, klíčů
- ✓ zdravotní potíže žáků – alergie, bolesti, nevolnost

Oblasti výchovně vzdělávací činnosti

- navazují na výchovně vzdělávací plán a vychází z něj. Vzdělávací oblasti základního vzdělávání jsou:

- *Člověk a jeho svět* – místo, kde žijeme (domov, obec, škola, okolní krajina, naše vlast)
- *Člověk a společnost* – lidé kolem nás (rodina, mezilidské vztahy, komunikace, chování lidí, kultura, vztahy mezi lidmi, práva lidí)
- *Člověk a příroda* – příroda kolem nás, její ochrana (voda, vzduch, nerosty, horniny, půda, rostliny, živočichové, houby, životní podmínky, chování v přírodě)
- *Člověk a kultura* – rozvoj schopnosti vnímat, citlivosti, využívání všech smyslů (výtvarné činnosti, hudby, zpěv, tanec, literárně – dramatické činnosti)
- *Člověk a zdraví* – péče o zdraví, jeho ochrana (zdravá výživa, návykové látky, pitný režim, osobní bezpečí, šikana, pohybové aktivity)
- *Člověk a svět práce* – rozvoj pracovních schopností, tvořivosti, pracovní kázně, vytrvalosti (práce s drobným materiálem, pěstitelské práce, příprava pokrmů, počítače)

Průřezová témata základního vzdělávání:

- *Osobnostní a sociální výchova* – cvičení smyslového vnímání, pozornosti, soustředění, poznávání sebe samého, rozvoj vztahů mezi žáky, odpovědnost za své chování, psychohygienu, prevence sociálně patologických jevů, schopnost komunikace – pozdrav, prosba, poděkování, omluva..., morální rozvoj

- *Výchova demokratického občana* – vztahy mezi dětmi, příbuzenské vztahy, demokratické rozhodování mezi dětmi, možnost volby, základní společenská pravidla a povinnosti, respektování kulturních i jiných odlišností
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech* – objevujeme Evropu a svět, zážitky z cest po naší republice i ze zahraničí, život dětí v cizích zemích
- *Multikulturní výchova* – jedinečnost každého člověka, lidské vztahy, spolupráce, slušné chování, různorodost jazyků a jejich potřeba je ovládat
- *Environmentální výchova* – ochrana přírody, problém životního prostředí, doprava, odpadky, voda, vzduch, půda, vliv prostředí na naše zdraví
- *Mediální výchova* – reklama, časopisy, noviny, televize, film

Obsah výchovně vzdělávací činnosti

Obsah výchovně vzdělávací činnosti je zpracován jako nabídka činností, ze které si vychovatelky vybírají podněty pro vlastní realizační plány, a dílčích cílů, kterými plní hlavní cíle vycházející z kompetencí školního vzdělávacího programu. Vychovatelky mají dostatek prostoru k tvořivé práci, mohou ji volně přizpůsobovat v rámci svých oddělení konkrétním žákům a upravovat je v souladu s jejich dosavadní poznatkovou zkušeností i s jejich aktuálními zájmy.

Bezpečnost a ochrana zdraví

Aby se veškeré aktivity prováděné v družině vydařily, musíme zajistit bezpečnost účastníků a minimalizovat možné úrazy. Je samozřejmostí poučit žáky o možných rizicích a zdůraznit jim, jak se chovat a čeho se vyvarovat. Jsou poučováni o zásadách správného chování nejen ve škole, na veřejnosti, na komunikacích, ale i v době prázdnin, při různém ročním období, při sportování. Stejně tak je nutno se vyvarovat rizikům spojených např. s používáním svíček, ohně, překonávání překážek při sportovních aktivitách apod.

Lékárnička pro první pomoc je umístěna v přízemí školní budovy a je přístupná k ošetření v ranních i odpoledních hodinách.

Důraz je však kladen nejen na zajišťování fyzické bezpečnosti, ale také bezpečnosti emocionální (např. aby se děti nebály, citově nestrádaly) a sociální (zejména aby při akcích nedocházelo k šikanování a jiným ústkům z nejrůznějších důvodů možné odlišnosti.)

Tématické celky

Září

- poučení o bezpečnosti, úrazech, řádu ŠD
- pravidla bezpečného chování při cestě do školy a zpět
- výstava prací dětí ŠD v prostorách školy, výzdoba oken, chodeb

Říjen

- přichází podzim – pozorování změn v přírodě
- ochrana životního prostředí, třídění odpadu
- sběr a práce s přírodninami – kaštiny, žaludy, listy, plody
- drakiáda

Listopad

- příroda se připravuje na zimu – další změny v přírodě
- chování při pobytu v přírodě
- péče o naše zdraví – tepleji se oblékáme, vitamíny, ovoce
- příprava na Vánoce – výrobky na vánoční trhy

Prosinec

- čertovský týden, Mikuláš, čerti, anděl, Mikulášská diskotéka

- zimní výzdoba heren
 - vánoční trhy – výrobky na vánoční trhy
 - vánoční besídka
 - příkrmování zvěře – ptačí strom
- Leden**
- zimní sportování
 - pozorování změn v přírodě, zvířecích stop ve sněhu
 - zimní radovánky – soutěž ve sněhových stavbách
 - výroba dárků budoucím prvňáčkům – k zápisu do 1. třídy
- Únor**
- masopust – výroba masek
 - karneval
 - svátek sv. Valentýna
 - práce s různými materiály
 - vycházky k řece Vltavě – krmení vodního ptactva
- Březen**
- příchod jara, vítání jara
 - Velikonoce – výroba výrobků na velikonoční trhy
 - jarní výzdoba heren, oken, chodeb
 - jarní vycházky – poznáváme květiny v přírodě i na zahrádkách
- Duben**
- měsíc bezpečnosti – přecházení vozovky, povinnosti cyklisty
 - činnosti na počítačích
 - práce s knihou – návštěva knihovny v budově školy
 - příprava na čarodějnice
 - zahájení aktivit na venkovním hřišti
- Květen**
- jarní příroda – změny v přírodě
 - výroba dárečků ke Dni matek
 - společné sportování – turnaj ve vybíjené
- Červen**
- prázdniny jsou za dveřmi – chování kamarádů jeden k druhému
 - oslava Dne dětí – nejoblíbenější hry v místnosti i venku
 - vycházky do lesa – poznávám život v lese, lesní plody
 - hledání typů na výlety a správné trávení volného času

Vnitřní evaluace a hodnocení

Vnitřní evaluace a hodnocení probíhá na úrovni družiny. Provádí je vedoucí vychovatelka i jednotlivé vychovatelky.

Analyzujeme a vyhodnocujeme podmínky i výsledky výchovně-vzdělávacího procesu, hodnotíme, nakolik jsou naplňovány naše výchovně vzdělávací cíle. Sledujeme individuální rozvoj žáků, jejich individuální pokroky ve výchovně vzdělávacím procesu.

Hodnocení většího, či menšího tematického celku provádíme po skončení, nebo i v průběhu, zamýšlíme se nad tím, zda byl vytyčený specifický cíl naplněn.

Hodnocení směrem k žákům provádíme průběžně – hodnotíme individuální výsledky žáků, jejich pokroky, úspěchy, nezdary. Individuální hodnocení má zvláštní význam i pro sebehodnocení žáka. S žákem o jeho pokrocích, kterých dosahuje, vhodným způsobem hovoříme.

Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Respektujeme individualitu každého žáka, vytváříme přiměřené prostředí pro jeho všestranný rozvoj, respektujeme případné zdravotní postižení či zdravotní nebo sociální znevýhodnění. Vychovatelky jsou podrobně seznámeny s konkrétními specifickými problémy každého žáka se speciálními vzdělávacími potřebami

Mezi podmínky vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami patří i vytváření podmínek pro rozvoj nadaných a mimořádně nadaných žáků.

ŠD organizuje aktivity zaměřené na rozvoj tvořivosti, spolupráce, vztahu a sociální a emocionální inteligence.

ŠD hledá možnost a formu zařazení účastníka do aktivit primárně určených vyšším věkovým skupinám.

ZÁVĚR

Společně s žáky se snažíme vytvářet hranice správného chování. Snažíme se je oceňovat, dáváme prostor pro jejich názor a řešení ve věcech, které se jich týkají.

Nezbytnou podmínkou úspěšné výchovy je nejen láska, ale také respektování osobnosti dítěte. Přejeme si, aby z dětí vyrostli šťastní, úspěšní a tvořiví lidé, kteří budou schopni zvládat běžné i náročné situace, se smyslem pro zodpovědnost. Život znamená ustavičnou volbu a úkol umět odlišovat podstatné od nepodstatného, hlavní od vedlejšího, dobré od zlého, pravdu od lži. Dítě musí poznat sebe sama, své vlohy, temperament a nadání, aby si mohlo na základě své volby najít vlastní cestu

Školní preventivní strategie (školní preventivní program)

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

Škola reaguje na společenské změny v posledních letech, které s sebou nesou zrychlený životní styl zaměřený na výkon a zisk, změny hodnotového systému, nástup nových způsobů komunikace, výměny informací a s tím související nebezpečí negativního ovlivňování zdraví dětí a mládeže. Ve větší míře dochází k soužití různých sociokulturních skupin, ať už jsou tyto skupiny definovány etnicky, národnostně, nábožensky, socioekonomicky, kulturně či jinak. Děti patří k nejohroženější skupině, proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o této problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Stav školy z hlediska patologických jevů, její zaměření:

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit, že jeho názor bude respektován, stejně jako jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, poznáváním sociálního prostředí žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci se žákem, se zákonnými zástupci, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Skupinová práce

Žáci při vyučování spolupracují ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje

spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči žákům mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatecích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru sám v sebe, ve vlastní síly a pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace se zákonnými zástupci, veřejností

Učitelé nabízejí všem zákonným zástupcům možnost individuální konzultace. Zákonní zástupci mají také možnost navštívit po domluvě s vyučujícím i výuku.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje se zákonnými zástupci a vých. poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí- PPP.

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou z něho vyvozeny patřičné sankce. Je sledováno i další rizikové chování – šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

Ze strany školy

- individuální pohovor se žákem, který zajistí třídní učitel, popřípadě předchozí třídní učitel, vyučující, který na problém upozornil nebo ho zjistil, výchovný poradce, který celou činnost koordinuje, školní metodik prevence
- výsledky šetření je nutné bezodkladně nahlásit ředitelce školy a svolat jednání se zákonnými zástupci na úrovni výchovné komise
- doporučení kontaktu s odborníky

Za pomoci přizvaných

- s PPP Příbram, odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči
- v resortu sociální péče – v případě nezájmu zákonných zástupců upozornění sociálního odboru, oddělení péče o dítě (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami a s rodinou)
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany
- v případě dealerství oznámení Policii ČR

Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnce metodika prevence v přízemí školy. Budou zde důležitá telefonní čísla, adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu, zásady první pomoci při výskytu šikany. Na výběru témat umístěných na nástěnku se mohou žáci sami podílet právě svými dotazy vřazovanými do schránky důvěry.

Potřeba projektu

Škola nepřijímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola zákonným zástupcům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, poradenské instituce ve školství, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nechť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- mobilní telefony, internet
- liberalizace drogové politiky
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- neodpovědné chování, rozhodování a komunikace v situacích souvisejících s reprodukčním zdravím, partnerskými vztahy, rodinným životem a rodičovstvím
- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků, absence prevence v rodinách
- neobornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence

Strategie je realizována:

- jako Minimální preventivní plán školy, který je vytvářen vždy na jednotlivý školní rok
- ve výchovných vyučovacích předmětech - jako je prvouka, přírodověda, tělesná výchova, chemie, přírodopis, rodinná výchova, občanská výchova...
- v mimoškolních aktivitách školy (kroužky, sportovní aktivity a kulturní akce, soutěže, výlety, exkurse)
- v práci školní družiny
- v rámci konzultačních hodin výchovného poradce a metodika prevence
- fungování školního parlamentu
- schránka důvěry- umístěním schránky důvěry na vhodné místo umožníme žákům řešit anonymně případné problémové situace
- ve spolupráci s profesionálními organizacemi (Policie České republiky, Pedagogicko-psychologická poradna...).
- v projektech školy
- ve školním řádu

Školní strategie prevence se týká všech subjektů naší školy – žáků, pedagogů, zákonných zástupců i správních zaměstnanců.

Cíle školní strategie

Dlouhodobý cíl:

- vést žáky k dodržování stanovených pravidel (zejména pravidel školního řádu a slušného chování). Učit žáky zásadě, že pravidla jsou od toho, aby se dodržovala, nikoliv od toho, aby se porušovala (často žáci vidí kolem sebe opak, viz pravidla silničního provozu, pravidla vzájemného soužití mezi lidmi, vulgární a nevhodné vyjadřování i chování)

- vést žáky ke zdravému životnímu stylu, udržovat harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity)
- vést žáky k ochraně zdraví, budovat postoje k odmítání alkoholu a omamných psychotropních látek
- vést žáky k vzájemné pomoci a ohleduplnosti, zde je vhodné využít návštěv a náhledů ve speciálních třídách v naší škole
- vést žáky k obraně proti manipulaci, učit je způsoby odmítání, vést je k odmítání závadových vrstevnických skupin a part
- vychovávat žáky ke správným hodnotám, vést je k občanské a právní odpovědnosti za sebe a svá jednání
- vést žáky k postojům proti rasismu a xenofobii
- preferovat sportovní výchovu, vést žáky ke smysluplnému trávení volného času
- vybírat efektivní programy primární prevence, podporovat vlastní aktivitu žáků (kulturní, sportovní akce, soutěže, vystoupení...)
- učit žáky takové znalosti a dovednosti, které budou dobře uplatnitelné v životě (zaměřit se na činnostní učení s využitím v praxi)
- posilovat komunikační dovednosti žáků – zvyšování schopností řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku

Střednědobý cíl:

Pedagogové:

- vzdělávat pedagogy v oblasti prevence rizikového chování ve škole, vedení třídnické hodiny, práce třídního učitele s třídním kolektivem a řešení konfliktních situací mezi žáky, správná komunikace učitel – žák
- spolupracovat v rámci pedagogického týmu
- podporovat vlastní aktivitu žáků (kulturní, sportovní akce, soutěže, vystoupení...)
- zavádět do výuky efektivní metody výuky, jako je projektové vyučování - vedle běžně používané frontální i skupinové (kooperativní) výuky a výuky v týmu - kterými vedeme žáky k týmové práci, k vzájemné pomoci, sounáležitosti, vzájemnému respektu, toleranci, ale také odpovědnosti za sebe a celou pracovní skupinu

Zákonní zástupci:

- získávat zákonné zástupce pro spolupráci se školou, ke spolupráci o vánočních trzích
- informovat zákonné zástupce průběžně o činnosti školy, akcích, dát jim možnost zpětné vazby
- distribuce metodických materiálů

Žáci:

- naučit se sledovat nástěnku primární prevence
- naučit se rozpoznat rizikové jevy a krizové situace, umět vhodně reagovat
- zapojit se do výzdoby školy
- účastnit se třídnických hodin
- v případě potřeby využívat služeb výchovného poradce metodika prevence

Krátkodobý cíl:

Pedagogové:

- naplňovat Minimální preventivní program školy pro daný školní rok
- provádět interní šetření mezi žáky
- vyhledávat projevy možného výskytu rizikových jevů, snažit se včas reagovat na vzniklé

situace, spolupracovat se zákonnými zástupci, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, odevzdávat metodikovi hodnocení rizikového chování ve své třídě v každém čtvrtletí školního roku

- udržet ve škole zdravé sociální prostředí
- na třídních schůzkách nabídnout zákonným zástupcům informativní materiály k problematice primární prevence

Zákonní zástupci:

- zvat zákonné zástupce na pravidelné třídní schůzky či konzultace
- informovat zákonné zástupce o možnostech získávání informací a rad v oblasti prevence rizikových jevů v rámci konzultačních hodin školního metodika prevence
- zabývat se problémy svých dětí, pomoc při hledání řešení
- na třídních schůzkách nabídnout zákonným zástupcům informativní materiály k problematice primární prevence

Žáci:

- využívat nabídku kroužků a mimoškolních zařízení pro volný čas dětí (mít smysluplné aktivity mimo školu)
- získat přehled o všech nebezpečích a rizikových jevech, zajímat se o to
- vyzdobit si třídy k Vánocům, Velikonocům

Personální zajištění školní strategie prevence

Základní úkoly pro možnost naplňování cílů

Úkoly metodika prevence

- vypracovává minimální preventivní program pro daný školní rok
- spolupracuje s vedením školy a výchovným poradcem při řešení problémů, vede evidence rizikového chování na škole
- působí na zákonné zástupce a veřejnost vlivem nástěnky – propagační a informační materiál, výtvarné a literární práce žáků
- systematicky vede pedagogický sbor k tomu, aby prevence byla součástí výchovného působení v průběhu celé školní docházky dětí, aby děti byly dostatečně odolné vůči rizikovému chování
- průběžně seznamuje pedagogický sbor se situací v oblasti návykových látek a ostatního rizikového chování, poskytuje jim nové, aktuální a pravdivé informace
- spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů
- týmově spolupracuje s problémovými žáky
- je k dispozici žákům, pedagogům, zákonným zástupcům i široké veřejnosti v problematice rizikového chování
- účastní se besed, seminářů, setkání s problematikou rizikového chování, sleduje aktuální dění na scéně primární prevence, účastní se schůzek metodiků
- má vyčleněny konzultační hodiny pro žáky a zákonné zástupce
- zajišťuje přednášky a semináře s odborníky pro žáky a pedagogické pracovníky.
- spolupracuje s odbornými institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování

Úkoly výchovného poradce

- úzce spolupracuje se školním metodikem prevence při řešení aktuálních problémů
- spolupracuje na realizaci preventivních aktivit
- konzultuje s třídními učiteli náhlý i trvalý neúspěch žáků v učení

Úkoly třídních učitelů

- řeší aktuální otázky, rozvíjí správnou interakci mezi žáky a sleduje vztahy ve třídě
- motivuje a vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou v souladu se školním řádem
- sleduje absenci, chování a projevy žáků.
- spolupracuje se zákonnými zástupci
- podílí se na realizaci preventivního programu
- čtvrtletně informuje metodika o problematice ve své třídě z hlediska rizikového chování

Úkoly pedagogů

- podchyťovat skryté projevy rizikového chování- sledovat situaci ve škole v oblasti kouření, alkohol, drogy, hazardní hry, šikana
- zlepšit klima tříd a škol, vytváření pozitivního sociálního klimatu (vytvoření atmosféry pohody, klidu, bez strachu, nejistoty, nastolení pocitu důvěry mezi žákem a učitelem)
- dbát na dodržování školního řádu všemi žáky
- postihovat přísně přestupky proti ŠŘ
- vykonávat důsledně dozory nad žáky ve všech prostorách školy
- cíleně zařazovat témata prevence do výuky rodinné výchovy, občanské výchovy a celého výchovně vzdělávacího procesu na naší škole
- věnovat velkou pozornost žákům s vývojovými poruchami učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, autismus, LMR)
- získávat žáky pro volnočasové aktivity při škole
- zařadit do rozvrhu a nepodceňovat nutnost třídnických hodin
- odevzdávat metodikovi prevence čtvrtletní hodnocení rizikového chování žáků v jejich třídě

Tyto se konají většinou 1x za měsíc. Účastní se jich žáci dané třídy a třídní učitel. Probírají se zde problémy týkající se třídy. Hodiny slouží k vytvoření vhodnějšího klimatu ve skupině. Používají se při nich techniky vedoucí ke spolupráci mezi žáky, k naslouchání, ke zlepšení komunikace ve třídě, atd.

- zapojit zákonné zástupce do akcí tříd i školy
- zlepšit spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci

Úkoly ředitele školy

- kontroluje činnost všech vyučujících v dané oblasti
- shromažďuje podklady z dané oblasti pro výroční zprávu školy
- umožňuje pedagogům další vzdělávání v dané oblasti
- vytváří materiální, časové podmínky pro realizaci preventivních aktivit

Úkoly zákonných zástupců

- zlepšit komunikaci mezi zákonnými zástupci a školou
- účast na besídkách, trzích a dalších programech školy, příprava výrobků svým dětem pro prodej na trzích
- pravidelně navštěvovat školu, účastnit se třídních schůzek či konzultací

Úkoly žáků

- respektovat autoritu
- účastnit se třídnických hodin, využívat volnočasové aktivity, kroužky, soutěže, turnaje...
- dodržovat školní řád, při porušení být schopen nést důsledky
- prohlubovat, získávat, (případně i vyhledávat informace) od pedagogů, médií, literatury, letáků o rizikovém chování a o jeho možných následcích
- získávat informace a zamýšlet se nad problematikou kouření, alkohol, drogy, vandalismus, záškoláctví
- posilovat své komunikační dovednosti a zdravé sebevědomí
- zkvalitnit komunikaci mezi kamarády a spolužáky, být ohleduplný k žákům ze speciálních tříd, všimnout si prvních projevů šikany

Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni také zákonní zástupci.

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)

- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Rodinná výchova

Občanská nauka

Přírodopis

Přírodověda, vlastivěda

Prvouka

Výtvarná výchova

Tělesná výchova

Chemie

Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí

- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci zdravého životního stylu – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci se zákonnými zástupci
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech

6. – 9. ročník

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků

- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Vyhodnocení preventivní strategie

O programu školní metodik prevence povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a zákonné zástupce žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze potom napravit vypracováním upravené verze pro další období.

Standardy pro základní vzdělávání

Standardy pro základní vzdělávání představují **minimální** cílové požadavky na vzdělávání, které jsou závazně formulované v RVP ZV.

Standardy pomocí indikátorů konkretizují obsah očekávaných výstupů RVP ZV a stanovují **minimální** úroveň jejich zvládnutí, kterou je třeba dosahovat se všemi žáky.

Protože Standardy konkretizují závazné očekávané výstupy, jsou i indikátory závazné.

Součástí Standardů jsou ilustrativní úlohy, které se vztahují k jednomu nebo několika indikátorům daného očekávaného výstupu. Ilustrativní úlohy jsou uvedeny pouze jako jeden z mnoha příkladů, nejsou pro školu závazné.

Standardy jsou vytvořeny bez ohledu na způsob a metody ověřování.

Škola je prostřednictvím Standardů povinna všem svým žákům garantovat alespoň minimální úroveň vzdělání v uvedených vzdělávacích oborech.

Standardy jsou dostupné na adrese:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/opatreni-ministra-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-kterym-se-4>